

Strategie rozvoje SML 2021+ Socioekonomická analýza

Obsah

Seznam grafů	6
Seznam obrázků.....	6
Seznam tabulek	7
Úvod do socioekonomické analýzy	8
1. Základní údaje o lokalitě.....	9
1.1 Geografická poloha	9
1.2 Stručná historie	9
1.3 Správní členění.....	10
2. Obyvatelstvo.....	13
2.1 Vývoj počtu obyvatel.....	13
2.2 Pohyb obyvatel.....	14
2.3 Věková struktura	16
2.4 Vzdělanostní struktura.....	18
2.5 Zdravotní stav obyvatel	18
2.6 Vývoj obyvatelstva v městských částech SML	19
2.7 Predikce vývoje obyvatelstva.....	20
3. Bydlení.....	21
3.1 Bytový fond.....	21
3.1.1 Vývoj počtu bytů	21
3.1.2 Stáří domovního fondu	22
3.1.3 Technický stav bytů	22
3.2 Soukromý trh s bydlením	24
3.2.1 Vývoj tržních cen.....	24
3.2.2 Příspěvek na bydlení	25
3.3 Byty ve vlastnictví města	26
3.3.1 Kvantitativní ukazatele	27
3.3.2 Organizace bytové správy.....	27
3.3.3 Cílová skupina.....	27
3.3.4 Finanční hledisko	28
3.4 Sociální bydlení	28
3.5 Lokality sociálního vyloučení.....	29
3.6 Bytová nouze v Liberci.....	29
3.7 Realizované/plánované projekty	30
3.8 Problémové oblasti pro rozvoj města	31
4. Ekonomické prostředí.....	32
4.1 Hrubý domácí produkt Libereckého kraje	32
4.2 Podniky	33

4.3 Trh práce	35
4.3.1 Ekonomicky aktivní obyvatelstvo	35
4.3.2 Zaměstnanost v sektorech národního hospodářství	35
4.3.3 Uchazeči o zaměstnání	36
4.3.4 Volná pracovní místa	38
4.3.5 Nezaměstnanost	39
4.3.6 Mzdy	40
4.3.7 Vyjíždka a dojíždka do zaměstnání a škol	41
4.3.8 Cizinci v Libereckém kraji	41
4.4 Věda a výzkum	42
4.5 Problémové oblasti pro rozvoj města	43
5. Infrastruktura a majetek	44
5.1 Technická infrastruktura	44
5.1.1 Pitná voda	44
5.1.2 Kanalizace	44
5.1.3 Elektrická energie	45
5.1.4 Zásobování zemním plynem	46
5.1.5 Zásobování tepelnou energií	46
5.1.6 Radiokomunikace a telekomunikace	47
5.1.7 Aktivita města	48
5.2 Městské organizace a společnosti	48
5.3 Problémové oblasti pro rozvoj města	49
6. Doprava	50
6.1 Silniční doprava	50
6.2 Železniční doprava	52
6.3 Cyklistická doprava	52
6.4 Veřejná doprava	53
6.5 Pěší/bezbariérová doprava	53
6.6 Letecká doprava	53
6.7 Aktivita města	54
6.8 Problémové oblasti pro rozvoj města	54
7. Vzdělání	55
7.1 Mateřské a základní školy	55
7.2 Střední vzdělávání	56
7.3 Univerzitní školství	56
7.4 Další pedagogická zařízení a aktéři ve vzdělávání	57
7.5 Celoživotní vzdělávání	58
7.6 Volnočasová pedagogika	58
7.7 Inkluze ve vzdělávání	58

7.8	Problémové oblasti pro rozvoj města	59
8.	Sociální oblast a zdravotnictví	61
8.1	Sociální oblast	61
8.1.1	Sociální péče.....	61
8.1.2	Komunitní plánování a registrované sociální služby	62
8.1.3	Dluhy, exekuce a bankroty	64
8.1.4	Dlouhodobá nezaměstnanost.....	65
8.2	Zdravotnictví.....	66
8.3	Problémové oblasti pro rozvoj města	68
9.	Cestovní ruch, kultura a sport	69
9.1	Kapacita a návštěvnost hrom. ubytovacích zařízení	69
9.2	Hromadná ubytovací zařízení.....	72
9.3	Marketing města	74
9.4	Problémová témata v rozvoji cestovního ruchu	75
9.5	Kultura	76
9.6	Sport a volný čas	76
9.7	Problémové oblasti pro rozvoj kultury a sportu	78
10.	Životní prostředí	79
10.1	Půda.....	79
10.2	Ovzduší.....	80
10.3	Voda.....	81
10.4	Kontaminovaná místa, veřejný prostor.....	82
10.5	Odpadové hospodářství města	83
10.6	Aktivita města	84
10.7	Problémové oblasti pro rozvoj města	84
11.	Bezpečnost a krizové řízení	85
11.1	Kriminalita v libereckém regionu	85
11.1.1	Statistický vývoj	85
11.1.2	Index kriminality.....	86
11.1.3	Specifické problémy	87
11.1.4	Shrnutí bezpečnostní situace v Liberci	89
11.2	Požáry	89
11.3	Krizové řízení města a preventivní aktivity.....	90
11.4	Problémové oblasti pro rozvoj města	91
12.	Veřejná správa	92
12.1	Strategické dokumenty města	92
12.2	eGovernment v podmínkách SML.....	93
12.3	Spolupráce s městy a regiony	93
13.	Občanská společnost	95

13.1 Komunikace s občany a informační kanály	95
13.2 Osadní výbory	95
13.3 Zdravé město Liberec	96

Seznam grafů

Graf 1 - Historický a aktuální vývoj počtu obyvatel.....	13
Graf 2 - Vývoj přirozeného a celkového přírůstku obyvatel	14
Graf 3 - Vývoj migračního salda (přírůstek/úbytek stěhováním)	15
Graf 4 - Srovnání trendu přírůstku/úbytku stěhováním.....	15
Graf 5 - Věková struktura obyvatel.....	16
Graf 6 - Vývoj průměrného věku obyvatel	17
Graf 7 - Věková pyramida s rozdělením dle pohlaví k 31. 12. 2019	17
Graf 8 - Vzdelávací struktura dle nejvyššího dosaženého vzdělání k 26. 3. 2011	18
Graf 9 - Predikce vývoje obyvatel SML	20
Graf 10 - Predikce věkové struktury obyvatel SML	20
Graf 11 - Vývoj počtu bytů na území SML	21
Graf 12 - Vývoj počtu obydlených domů s byty	22
Graf 13 - Technické vybavení obydlených bytů k 26. 3. 2011.....	23
Graf 14 - Vývoj průměrné prodejní ceny za m ²	25
Graf 15 - Vývoj průměrné ceny pronájmu za m ² /měsíc	25
Graf 16 - Podnikatelské subjekty dle převažující činnosti v SML k 31. 12. 2019	33
Graf 17 - Podnikatelské subjekty dle převažující činnosti	33
Graf 18 - Podnikatelské subjekty dle právní formy podnikání k 31. 12. 2019	34
Graf 19 - Zaměstnanost v sektorech NH v Libereckém kraji k 31. 12. 2019	35
Graf 20 - Hlavní sektory zaměstnanosti v Libereckém kraji k 31. 12. 2019	35
Graf 21 - Uchazeči o zaměstnání a volná pracovní místa v SML	36
Graf 22 - Uchazeči o zaměstnání podle dosaženého vzdělání v okrese Liberec k 31. 7. 2020	37
Graf 23 - Uchazeči o zaměstnání podle věku v okrese Liberec k 31. 7. 2020.....	37
Graf 24 - Vývoj podílu nezaměstnaných v SML	39
Graf 25 - Nezaměstnanost v Liberci a porovnání s Libereckým krajem a ČR.....	39
Graf 26 - Vývoj mezd v Libereckém kraji.....	40
Graf 27 - Počet nehod v silniční dopravě vč. počtu zraněných a usmrcených osob v okrese Liberec	51
Graf 28 - Kapacita hromadných ubytovacích zařízení k 31. 12. 2019.....	70
Graf 29 - Návštěvnost hromadných ubytovacích zařízení	70
Graf 30 - Průměrný počet přenocování v ubytovacích zařízení	71
Graf 31 - Podíl využití půdy v % celkové rozlohy území města Liberce k 31. 12. 2019	79
Graf 32 - Registrované vs. objasněné trestné činy, ÚO Liberec	85
Graf 33 - Index kriminality v ČR, ÚO Liberec a OO Liberec	86
Graf 34 - Počet požárů vč. počtu zraněných a usmrcených osob v okrese Liberec.....	90

Seznam obrázků

Obrázek 1 - Administrativní mapa Libereckého kraje	10
Obrázek 2 - Administrativní mapa okresu Liberec	11
Obrázek 3 - Administrativní mapa ORP Liberec	12
Obrázek 4 - Administrativní mapa SML	12
Obrázek 5 - Intenzita dopravy v Liberci.....	50
Obrázek 6 - Nasycení půdy a intenzita sucha v okrese Liberec.....	81

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Obyvatelstvo města vůči nadřazeným samosprávním celkům.....	13
Tabulka 2 - Přírůstek/úbytek obyvatel v období 2011 – 2019.....	14
Tabulka 3 - Vývoj počtu obyvatel v městských částech Liberce.....	19
Tabulka 4 - Dokončené byty v Liberci za období 2015 – 2019.....	21
Tabulka 5 - Technické vybavení obydlených bytů k 26. 3. 2011.....	23
Tabulka 6 - Příspěvek na bydlení – krajské, okresní a obecní údaje s ohledem na trvalou adresu žadatele	26
Tabulka 7 - Byty ve vlastnictví SML.....	27
Tabulka 8 - Vývoj HDP v Libereckém kraji.....	32
Tabulka 9 - Podnikatelské subjekty a jejich rozdělení dle právní formy podnikání v SML k 31. 12. 2019.....	34
Tabulka 10 - Struktura pracovních míst v evidenci Úřadu práce k 31. 5. 2020 v Libereckém kraji	38
Tabulka 11 - Věda a výzkum v Libereckém kraji.....	42
Tabulka 12 - Nehody v silniční dopravě v okrese Liberec v období 2012 – 2018.....	51
Tabulka 13 - Počet klientů Oddělení sociálních činností v období 2014 – 2018.....	61
Tabulka 14 - Sociálně právní ochrana dětí v období 2014 – 2018.....	62
Tabulka 15 - Počet sociálních zařízení a míst k 31. 12. 2018.....	63
Tabulka 16 - Vybrané údaje ze zdravotnictví v Libereckém kraji.....	67
Tabulka 17 - Kapacita a návštěvnost hromadných ubytovacích zařízení	69
Tabulka 18 - Seznam ubytovacích zařízení v Liberci k 24. 2. 2020	72
Tabulka 19 - Struktura a velikost chráněných území v okrese Liberec k 31. 12. 2018.....	79
Tabulka 20 - Povaha trestné činnosti v ÚO Liberec.....	85
Tabulka 21 - Index kriminality v obvodních oddělení SML.....	86
Tabulka 22 - Index kriminality v období 6/2019 – 5/2020.....	87
Tabulka 23 - Požáry v okrese Liberec v období 2012 – 2019.....	90
Tabulka 24 - Strategické dokumenty SML.....	92

Úvod do socioekonomické analýzy

Zpracování komplexní strategie rozvoje Statutárního města Liberec 2021+ (dále také jako „SR SML“) je postaveno na několika vzájemně propojených pilířích, jejímž pomyslným základním stavebním kamenem je tzv. socioekonomická analýza.

Jedná se o **rozbor současného stavu** Statutárního města Liberec (dále také jako „SML“) a jednotlivých oblastí v jeho správě. Cílem analýzy je především získat a následně prezentovat informace, které jsou pro dostatečné porozumění vymezeného území nezbytné, a které přispějí definovat jeho celkový profil.

Socioekonomická analýza SML tak slouží výhradně jako vstupní dokument určený pro **definování specifických potřeb města** v kontextu zpracování strategie a její následné implementace do každodenní správy města. Jejím charakterem je zmapování aktuálního stavu významných aspektů života na daném území a vytvoření uceleného, přehledného a hodnotného výstupu výstižně charakterizující ty oblasti, které jsou pro **rozvoj SML** nejvíce podstatné.

Zpracovaná analýza tak vytváří klíčovou **informační základnu** pro formulaci navazujících SWOT analýz, a v celkovém důsledku i navrhované strategie rozvoje města.

Z hlediska informačních **zdrojů** byla při zpracování analytické části výstupu využita zejména tvrdá statistická data, veřejně dostupné informace, odborné studie či strategické dokumenty města. Tyto zdroje posloužily jako cenný zdroj dat, která byla dále zpracována, aktualizována pomocí nejnovějších statistik a doplněna pro specifické potřeby projektu.

Statistické ukazatele jsou zpravidla vztaženy k území SML, nicméně v některých případech byla vzhledem k aktuálnosti a dostupnosti použita data relevantní pro ORP Liberec, okres Liberec či Liberecký kraj.

Dokument je strukturován do jednotlivých tematických skupin, jež jsou uspořádány v následujícím pořadí:

1. Základní údaje o lokalitě
2. Obyvatelstvo
3. Bydlení
4. Ekonomické prostředí
5. Infrastruktura a majetek
6. Doprava
7. Vzdělání
8. Sociální oblast a zdravotnictví
9. Cestovní ruch, kultura a sport
10. Životní prostředí
11. Bezpečnost a krizové řízení
12. Veřejná správa
13. Občanská společnost

1. Základní údaje o lokalitě

1.1 Geografická poloha

Liberec je nejseverněji položené krajské město, hlavní město Libereckého kraje a zároveň páté největší město ČR v počtu obyvatel. Město se nachází v Liberecké kotlině v povodí řeky Nisy a jejích přítoků, mezi svahy Jizerských hor a Ještědského pohoří, ve vzdálenosti zhruba 90 km od hlavního města Prahy.

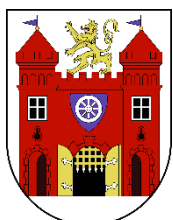

Nisa a její přítoky tvoří hraniční tok mezi Českou republikou, Spolkovou republikou Německo a Polskou republikou, kteří spolu v tomto regionu tvoří tzv. Trojzemí. Právě poloha města v nedaleké vzdálenosti od hranic s Polskem a Německem je pro jeho historický vývoj, ale i současný vzhled či průmyslovou orientaci velmi významným faktorem.

Z hlediska nadmořské výšky je nejvyšším bodem katastru vrchol Ještědu (1 012 m. n. m.), oproti tomu nejnižší bod se nachází v městské části Machnín (335 m. n. m.). Střed města poté leží ve výšce 374 m. n. m. Navzdory poloze města v klimaticky mírném pásu je zdejší podnebí určováno horskými pásmi a velkou výškovou členitostí, což má za následek nadprůměrnou srážkovou činnost, která je však v posledních letech spíše utlumována.

Celková rozloha města činí 106,09 km² (2018), čímž je Liberec až 12. největší obec v České republice. Zemědělská půda je v této výměře zastoupena z 35 %, nezemědělská poté z 63 %. Lesní pozemky tvoří 40 % katastru města.

1.2 Stručná historie

Liberec byl jako malá osada poprvé zmíněn v roce 1352, která postupem času získala německé jméno Reichenberg, z něhož se o několik století později pravděpodobně vyvinulo české pojmenování Liberec. Během 15. a 16. století se především zásluhou rodu Redernů Liberec rozrostl a roku 1577 jej císař Rudolf II. povýšil na město. Městu zároveň přidělil znak, který je užíván dodnes.

V této době byla v Liberci zahájena tradice textilní výroby, kterou následně rozvíjel i další z majitelů libereckého panství Albrecht z Valdštejna i rod Gallasů, popř. Clam-Gallasů, kteří taktéž podporovali podnikání libereckých měšťanů. Ve druhé polovině 18. století pokračoval rozkvět textilní výroby v regionu, a to v podobě velkých manufaktur, později továren.

Roku 1850 město získalo postavení statutárního města. V této době zde průmyslník Johann Liebig založil jeden z největších podniků v tehdejší Rakousko-Uhersku, z něhož vznikla pozdější Textilana. Ve městě v tuto dobu působilo celkem přes 50 textilních továren a 60 kovoprůmyslových podniků. Liberec byl v této době převážně německým městem s minoritní českou menšinou (7% obyvatel).

Národnostní složení města se během první poloviny 20. století ukázalo jako klíčový problém regionu, a to jednak po založení Československého státu v roce 1918, ale zejména během druhé světové války, či dokonce po ní. Liberec byl nejprve jako součást Sudet připojen k Německu a téměř všechno české obyvatelstvo bylo vyhnáno do vnitrozemí. Po skončení války pak byli Němci během dvou let vysídleni.

V posledních desetiletí Liberec prošel výraznými strukturálními změnami v hospodářství (přeorientace z textilu), nicméně převážně průmyslový charakter mu zůstal zachován.

1.3 Správní členění

V souladu s uspořádáním územní veřejné správy je Liberec obcí s rozšířenou působností (NUTS 5: CZ0513563889) nacházející se v okrese Liberec (NUTS 4: CZ0513). Město je součástí Libereckého kraje (NUTS 3: CZ051), který společně s krajem Královehradeckým a Pardubickým vytváří tzv. region soudržnosti NUTS 2 - Severovýchod.

Liberec je rovněž součástí Euroregionu Nisa, dobrovolného zájmového sdružení obcí, měst, okresů a dalších subjektů působících v prostoru Trojzemí, tj. hraniční oblasti mezi Spolkovou republikou Německo, Českou republikou a Polskou republikou.

Liberecký kraj

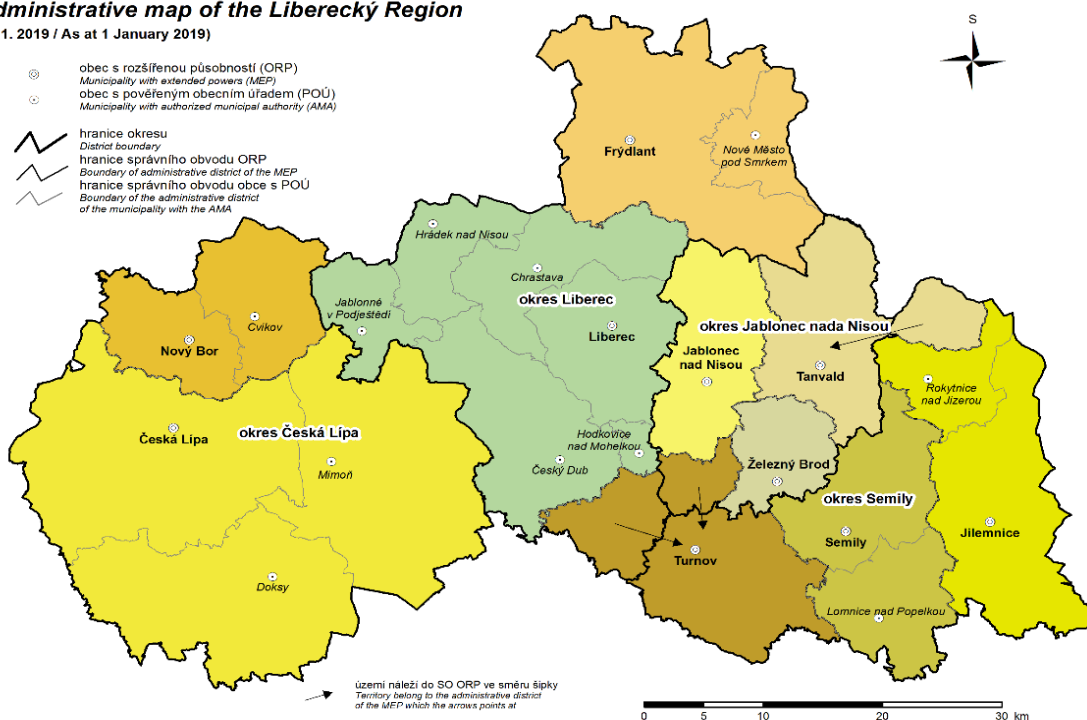
Liberecký kraj je s výjimkou hl. města Prahy nejmenším krajem České republiky (3 163 km²) a zaujímá pouhé 4 % jejího území. S velikostí kraje věrně koresponduje počet jeho obyvatel, který v relativním vyjádření odpovídá 4,1 % české populace, tj. 441 690 obyvatel (2019). Z tohoto hlediska se tak jedná o druhý nejméně lidnatý kraj (po Karlovarském). Průměrná hustota obyvatel na km² (140,3) však překvapivě převyšuje republikový průměr (135,6). Nejvyšší koncentrace obyvatel je v okresech Jablonec nad Nisou (225,4) a Liberec (177,5).

Kraj je tvořen okresy Liberec, Jablonec, Česká Lípa a Semily a na jeho území se nachází 10 správních obvodů obcí s rozšířenou působností. K 31. 12. 2019 bylo na území kraje 215 obcí (z toho 39 měst a 4 městyse).

Z pohledu významnějších krajských abnormalit lze uvést velmi nízký podíl zemědělské (44,1 %) a orné půdy (19,7 %) na celkové rozloze kraje, které jsou významně pod celostátními průměry (53,3 %, resp. 37,5 %).

Administrativní členění Libereckého kraje Administrative map of the Liberecký Region

(1. 1. 2019 / As at 1 January 2019)

Obrázek 1 - Administrativní mapa Libereckého kraje
Zdroj dat: převzato z ČSÚ

Okres Liberec

Okres je tvořen dvěma správními obvody, a to ORP Liberec a ORP Frýdlant. Do území okresu Liberec částečně zasahuje i správní obvod Turnov, nacházející se v okrese Semily. V rámci poslední územní změny v roce 2007 byly do libereckého okresu přerazeny obce Jablonné v Podještědí a Janovice v Podještědí. V okrese se tak aktuálně nachází 59 obcí, z toho 11 měst a 1 městys.

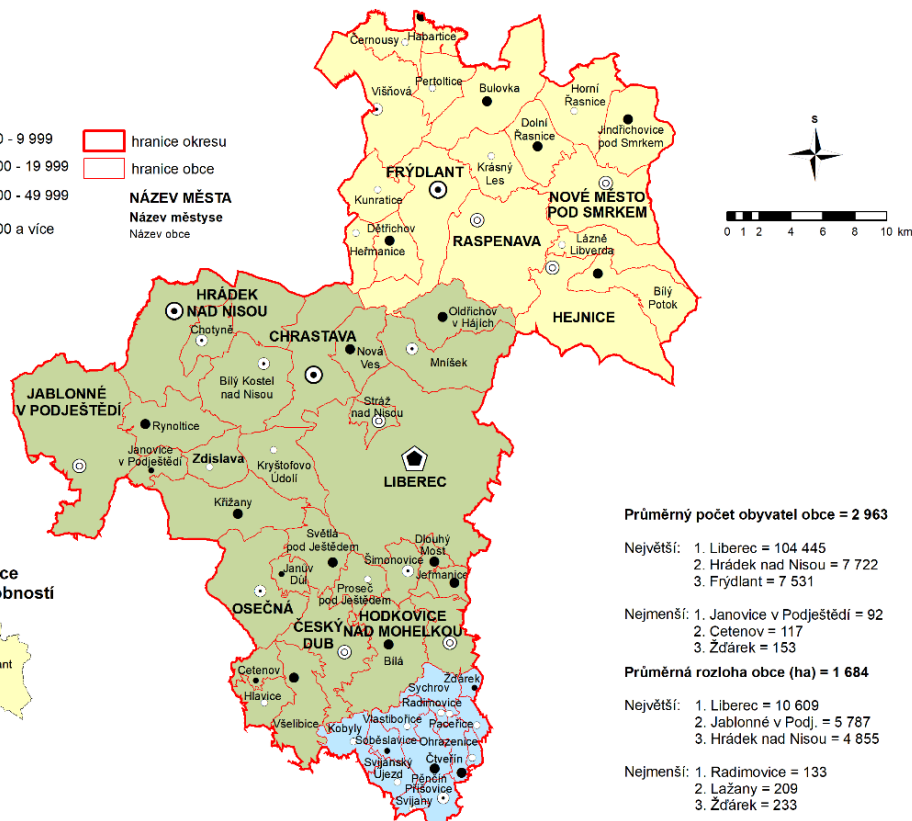
Okres Liberec

administrativní mapa
stav k 1. 1. 2019

Počet obyvatel obce

- do 199
  - 200 - 499
  - 500 - 999
  - ⊙ 1 000 - 1 999
  - ⊕ 2 000 - 4 999
  - ⊕ 5 000 - 9 999
  - ⊕ 10 000 - 19 999
  - ⊕ 20 000 - 49 999
  - ⊕ 50 000 a více
- hranice okresu
 hranice obce
NÁZEV MĚSTA
 Název městyse
 Název obce

Správní obvod obce s rozšířenou působností

Obrázek 2 - Administrativní mapa okresu Liberec
Zdroj dat: převzato z ČSÚ

Správní obvod Liberec

Správní obvod obce s rozšířenou působností Liberec zaujímá pomyslný střed Libereckého kraje. V rámci ORP se nachází 28 obcí, z toho 7 měst. Rozlohou 578 km² je druhým největším správním obvodem Libereckého kraje (po ORP Česká Lípa) a zaujímá 18,3 % rozlohy kraje. Ve správním obvodu Liberec žilo k 31. 12. 2019 celkem 145 676 obyvatel, což představuje zhruba jednu třetinu (32,8 %) obyvatel Libereckého kraje.

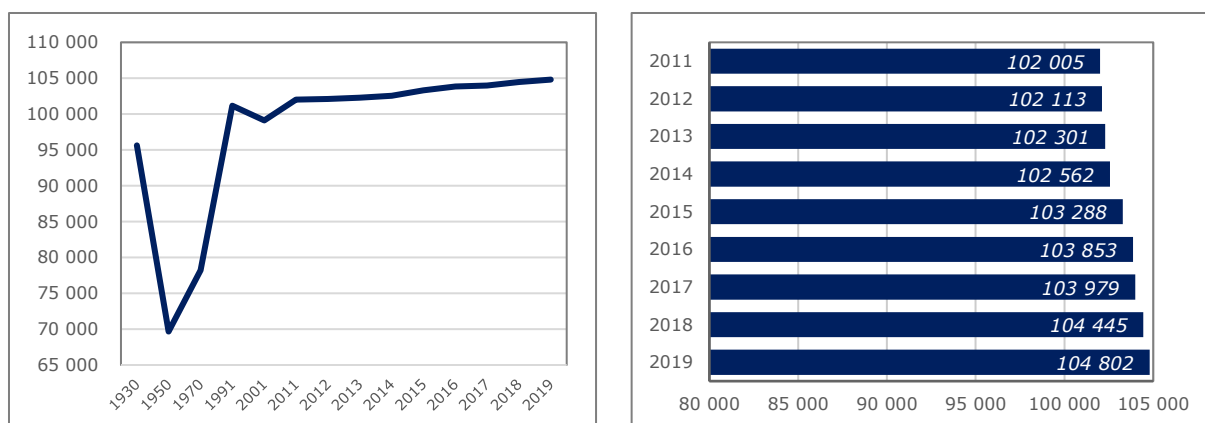

2. Obyvatelstvo

2.1 Vývoj počtu obyvatel

Počet obyvatel města činí dle nejaktuálnějšího statistické údaje (za rok 2019) **104 802 osob**. Tato hodnota mj. potvrzuje skutečnost, že počet obyvatel Statutárního města Liberec téměř neustále roste.

Počátek této dlouhodobě pozitivní tendence se datuje ke konci druhé světové války, kdy počet libereckých občanů začal strmě růst a v roce 1985 přesáhl hranici 100 tis. obyvatel. Tento trend byl však brzy vystřídán střednědobým propadem, v rámci kterého docházelo k poklesu obyvatel až do roku 2005. Negativní vývoj se následně obrátil a od 2008 je Liberec opět stotisícovým městem s konstantní růstovou tendencí v počtu jeho obyvatel.

Graf 1 - Historický a aktuální vývoj počtu obyvatel

Zdroj dat: vlastní zpracování podle dat ČSÚ

Vzhledem k celospolečensky nepříznivým demografickým vlivům je výše prezentovaný pozitivní vývoj z celostátního pohledu značně ojedinělý. Většina krajských měst v České republice se potýká spíše s dlouhodobým poklesem, popř. nulovým růstem v počtu jejich obyvatel (Ostrava, Ústí nad Labem, Zlín, Olomouc atd.). Tato skutečnost mimo jiné indikuje vysokou **atraktivitu města**, což je pro strategické plánování jeho rozvoje jedním z klíčových faktorů dlouhodobého úspěchu.

Významnost města a počtu jeho obyvatel na nadřazených samosprávních celcích je rovněž statisticky vysoká, a to nejenom v případě ORP Liberec či libereckého okresu, ale i z hlediska krajského srovnání, kde obyvatelstvo města tvoří zhruba čtvrtinu celého kraje. Na celostátní úrovni jsou pak liberečtí občané zastoupeni necelým procentem a v pořadí největších českých měst si město dlouhodobě udržuje pátou pozici.

Tabulka 1 - Obyvatelstvo města vůči nadřazeným samosprávním celkům

Obyvatelstvo města vůči nadřazeným samosprávním celkům		
Území	Počet obyvatel	Podíl města
Česká republika	10 693 939	1 %
Liberecký kraj	443 690	24 %
Okres Liberec	175 626	60 %
ORP Liberec	145 676	72 %

Zdroj dat: vlastní zpracování podle dat ČSÚ

2.2 Pohyb obyvatel

Vývojový trend z hlediska přírůstku/úbytku obyvatel byl v poslední dekádě téměř vždy rostoucí, a to jak přirozeným přírůstkem (narození vs. zemřelí), tak i migrací obyvatel (přistěhovalí vs. vystěhovalí).

Přirozený pohyb obyvatelstva města je v posledních letech víceméně každý rok obdobný a průměrná hodnota osciluje kolem hodnoty +150 (přírůstek 1 180, úbytek 1 130). V tomto ohledu je také vhodné doplnit, že dlouhodobě roste naděje dožití při narození dítěte i dospělých. Zvyšuje se také věková hranice věku žen při narození dítěte, která byla v roce 2018 v ORP Liberec 30,9 let a při narození prvního dítěte 28,9 let.

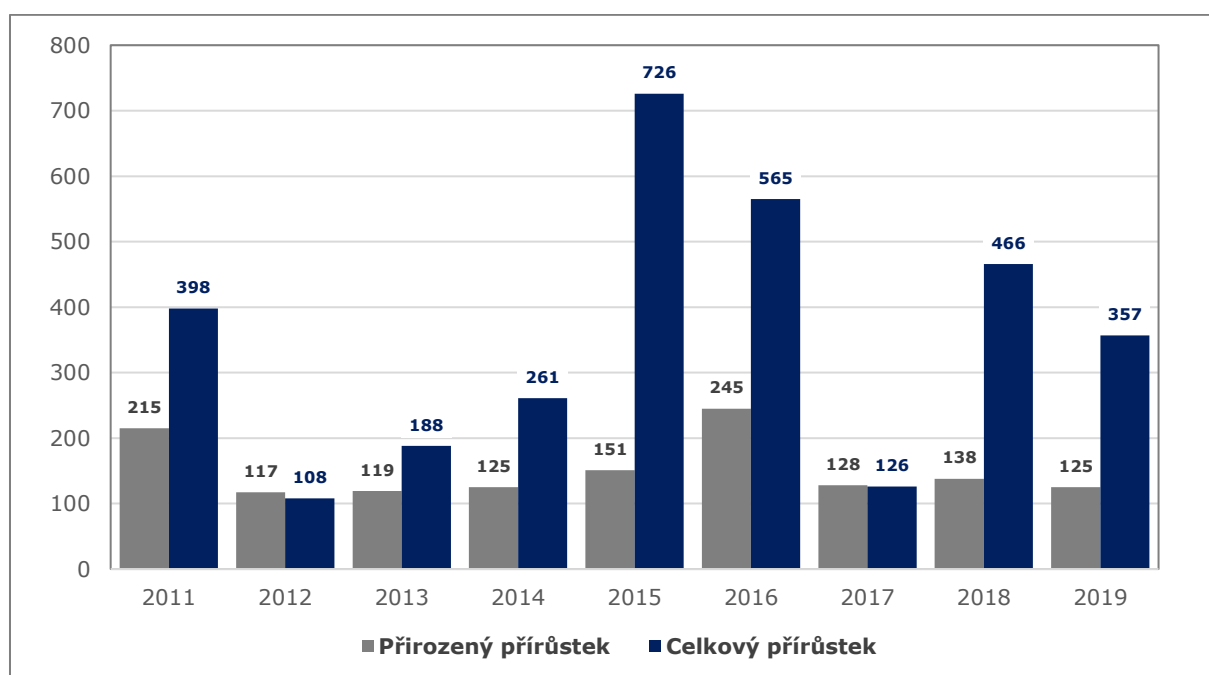
Z hlediska **emigrace obyvatel** z města je patrná lehká rostoucí tendence (např. 2 196 vystěhovalých v roce 2015 vs. 2 492 v roce 2019), nicméně vyjma roku 2012 a 2017 je odliv obyvatel vždy kompenzován vyšším počtem přistěhovalých osob. Počty přistěhovalých a vystěhovalých osob na území města jsou poměrně volatilní, nicméně migrační přírůstek je dlouhodobě kladný.

Nejvýznamnější migrační i celkový přírůstek byl zaznamenán v roce 2015, kdy ve městě přibylo celkem 726 obyvatel. Celkový vývoj pohybu obyvatel Liberce v období 2011 – 2019 je poté přehledně znázorněn níže.

Tabulka 2 - Přírůstek/úbytek obyvatel v období 2011 – 2019

Přírůstek obyvatel									
Přírůstek/rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
celkový	398	108	188	261	726	565	126	466	357
přirozený	215	117	119	125	151	245	128	138	125
stěhováním	183	-9	69	136	575	320	-2	328	232

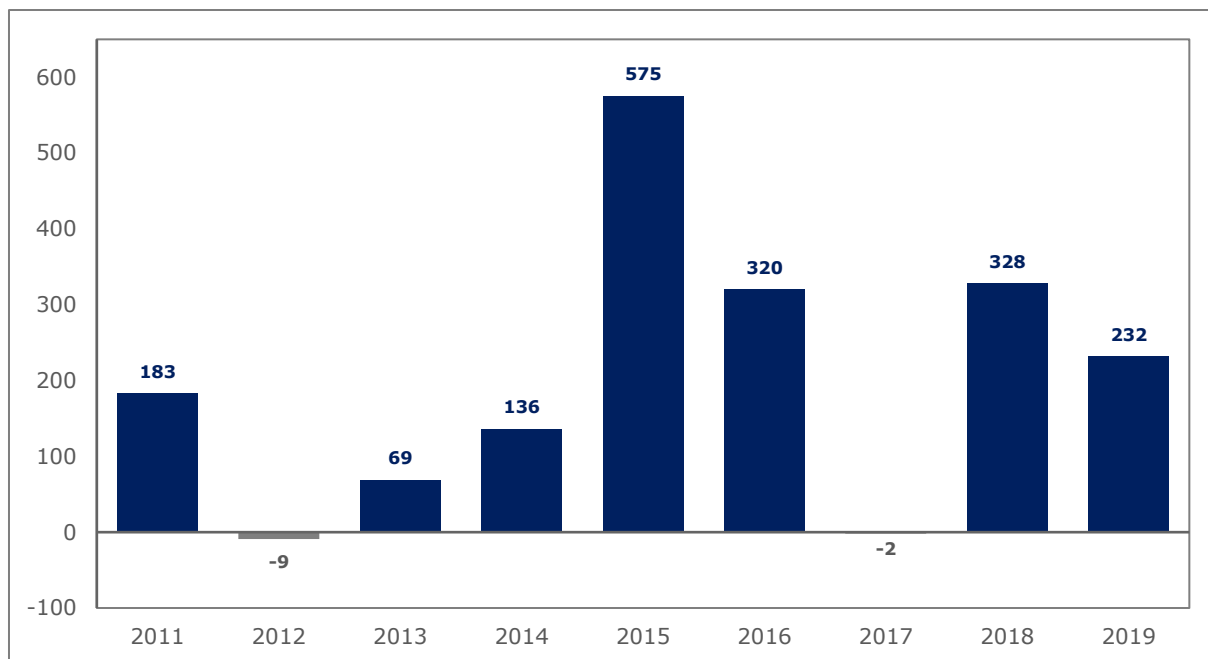
Zdroj dat: vlastní zpracování podle dat ČSÚ

Graf 2 - Vývoj přirozeného a celkového přírůstku obyvatel

Zdroj dat: vlastní zpracování podle dat ČSÚ

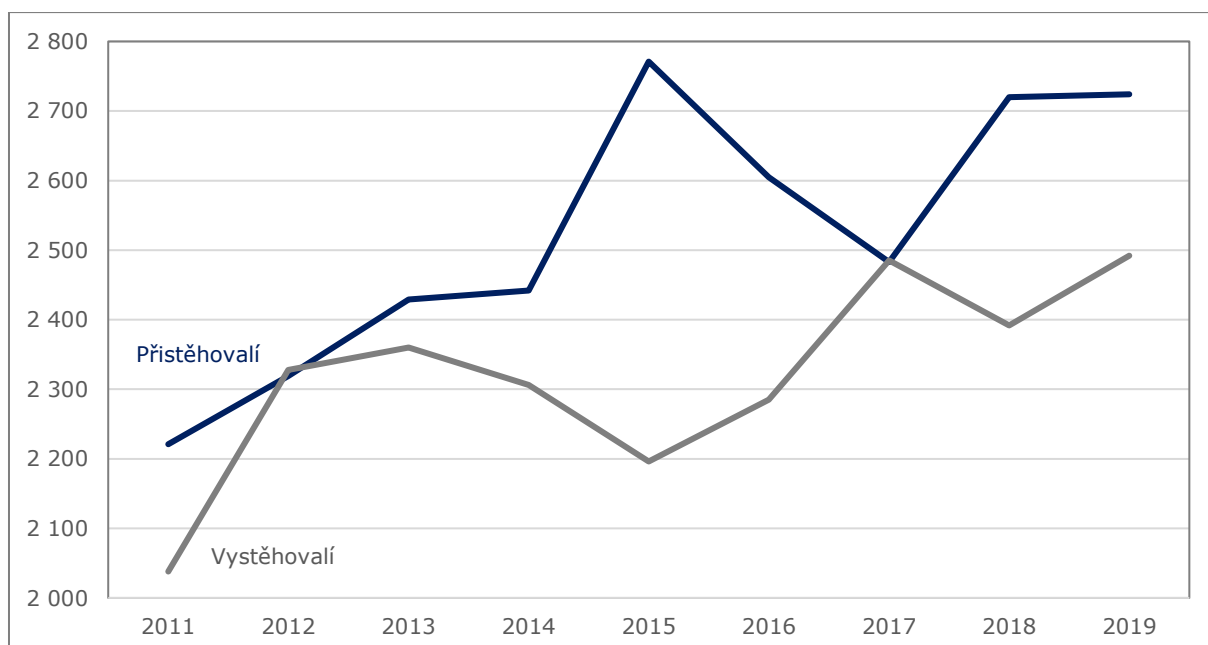

Graf 3 - Vývoj migračního salda (přírůstek/úbytek stěhováním)
Zdroj dat: vlastní zpracování podle dat ČSÚ

Z níže uvedeného grafu 3 je dále patrné, že trendy emigrace a imigrace jsou v průběhu analyzovaných let nestálé a v posledních deseti letech spíše protichůdné. V absolutních hodnotách jsou však tyto ukazatele dlouhodobě stabilní a pohybují se vždy v intervalu 2 000 – 2 800 emigrovaných/imigrovaných obyvatel za sledovaný rok.

Průměrná hodnota přistěhovalých osob za období 2011 – 2019 pak činí 2 524 osob, kdežto průměrný počet odstěhovaných osob z Liberce je 2 320 osob.

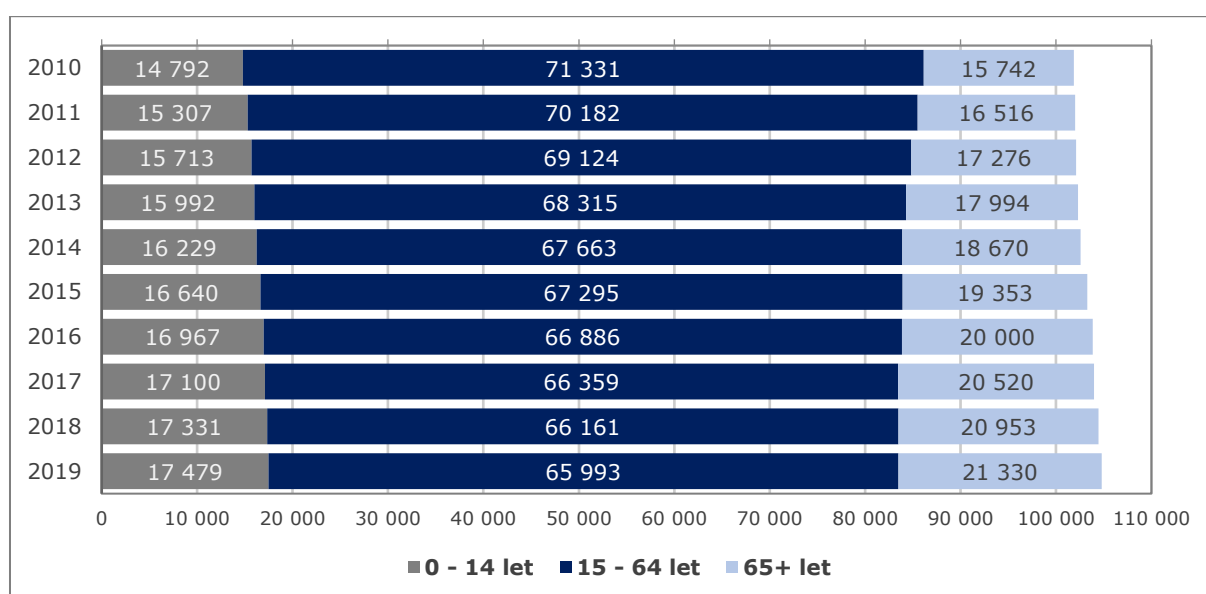

Graf 4 - Srovnání trendu přírůstku/úbytku stěhováním
Zdroj dat: vlastní zpracování podle dat ČSÚ

2.3 Věková struktura

Mezi další významný faktor ovlivňující socioekonomický vývoj města nepochybně patří složení obyvatelstva podle jeho věku. Věková struktura obyvatel Liberce v letech 2010 – 2015 ukazuje jasný **trend v nárůstu poproduktivní části obyvatel (65+)** na celkovém počtu. Podíl dětské generace rovněž dlouhodobě roste, a je to tedy produktivní populace, která je v případě věkové struktury města značně poddimenzována.

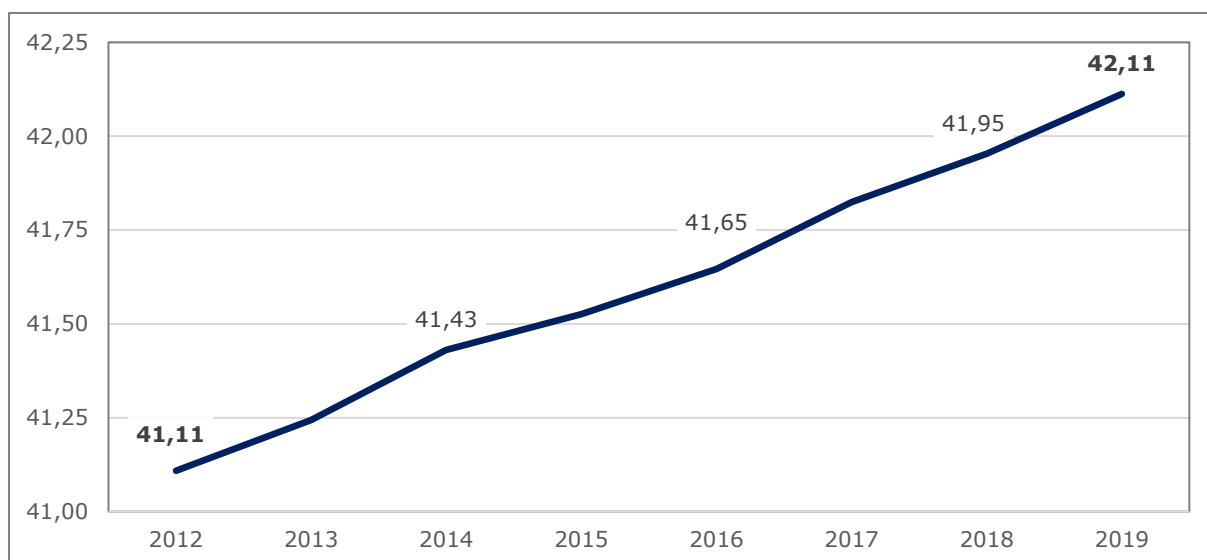
O tomto nežádoucím demografickém jevu mj. vypovídá **rostoucí index ekonomického zatížení**, tj. poměr počtu obyvatel v předproduktivním a poproduktivním věku na obyvatele ve věku 15 – 64 let. Čím vyšší hodnoty tento poměr dosahuje, tím více rostou nároky na sociální a zdravotní systém, ale i na potřebnou strukturu občanské vybavenosti, školský systém apod. V Libereckém kraji připadalo v roce 2019 na 100 osob v produktivním věku 57,6 „ekonomicky závislých“ osob, což je druhá nejvyšší hodnota v rámci České republiky.

Graf 5 - Věková struktura obyvatel
Zdroj dat: vlastní zpracování podle dat ČSÚ

Z uvedeného přehledu věkové struktury obyvatelstva Liberce tedy zřetelně vyplývá neustále rostoucí průměrný věk obyvatel města. Tento poměrně dramatický růst je podrobněji ilustrován v grafu níže. Na druhou stranu je nezbytné uvést, že průměrný věk obyvatel České republiky v roce 2019 činil 42,5, čímž se Liberec s hodnotou **42,1** (muži 40,6 vs. ženy 43,6) dostává na přední pozici mezi krajskými městy. Průměrný věk obyvatel v Libereckém kraji je poté 42,3 (4. místo v rámci ČR).

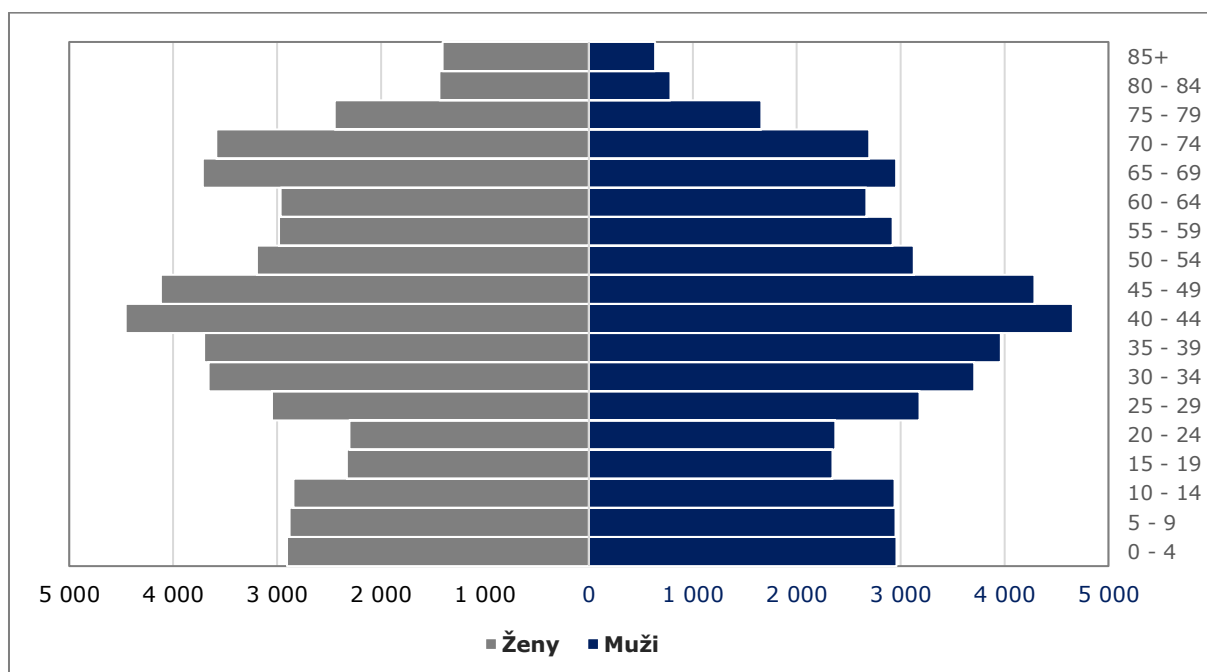
Z tohoto pohledu by se tak mělo jednat o jedno z „nejmladších“ měst v zemi. Tato skutečnost tak potvrzuje standardně nižší vypovídací hodnotu průměrných veličin a částečné zkreslení skutečného stavu analyzovaného problému. Z výše diskutované věkové struktury obyvatel Liberce je totiž zřejmé, že věkové rozložení obyvatel začíná být pro město určitý problém, který navíc vzhledem k podprůměrnému zastoupení produktivní skupiny může v dalších letech nabývat na své důležitosti.

Graf 6 - Vývoj průměrného věku obyvatel
Zdroj dat: vlastní zpracování podle dat ČSÚ

V následujícím grafu je poté znázorněna tzv. věková pyramida s rozdělením obyvatel dle pohlaví, která mj. indikuje, že nejvíce je v libereckém obyvatelstvu zastoupena skupina mužů ve věku 40 – 44 let i přes to, že poměr žen v populaci města činí vysoce nadprůměrných **51,5 %**.

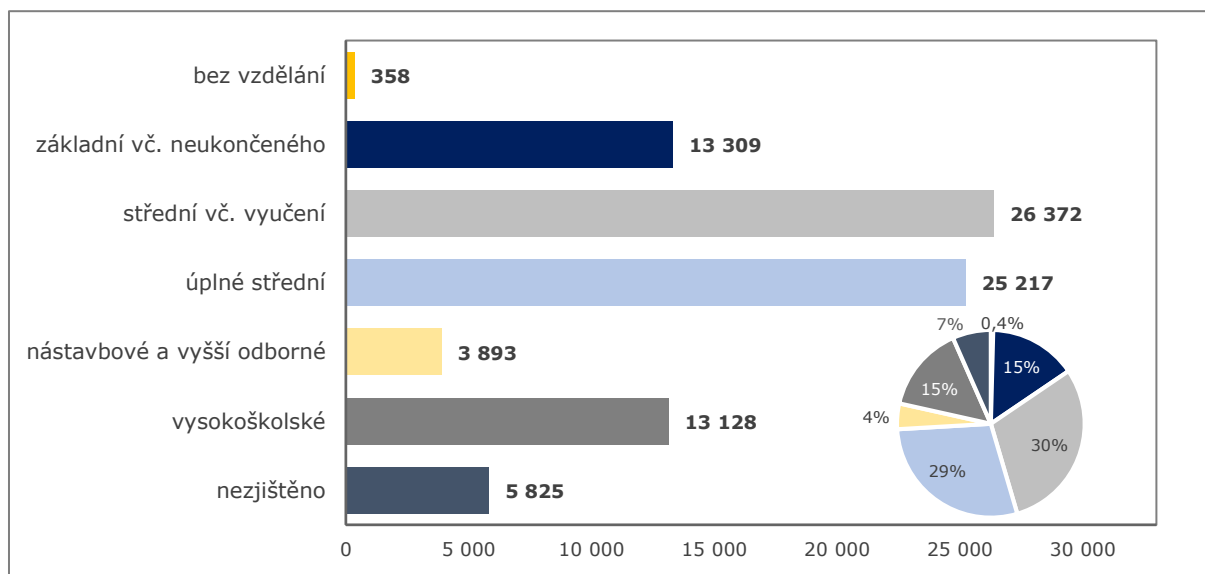
Dalším statisticky významným jevem je abnormálně vysoký podíl žen v poproduktivním věku. Ve věkové skupině 65+ jsou ženy zastoupeny z více jak **59 %** a v případě skupiny 80+ pak ženy tvoří dokonce rovné dvě třetiny (**66,6 %**).

Graf 7 - Věková pyramida s rozdělením dle pohlaví k 31. 12. 2019
Zdroj dat: vlastní zpracování podle dat ČSÚ

2.4 Vzdělanostní struktura

Dalším důležitým ukazatelem demografické analýzy města je charakteristika obyvatelstva dle dosaženého vzdělání. Vzdělanost obyvatel Liberce se v první dekádě 21. stol významně zlepšila, a to ve všech sledovaných ukazatelích. Na základě posledního sčítání obyvatelstva disponuje ukončeným středoškolským vzděláním (bez/s maturitou) téměř 60 %. V tomto ukazateli patří Liberec mezi přední krajská města v ČR. Podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel v Liberci rovněž roste. I přes to, že tento podíl přesahuje republikový průměr (15 % vs. 12,5 %), za většinou krajských měst Liberec v tomto ohledu zaostává (např. podíl VŠ vzdělaných obyvatel je v Praze a Brně shodně 23,6 %).

Graf 8 - Vzdělanostní struktura dle nejvyššího dosaženého vzdělání k 26. 3. 2011

Zdroj dat: vlastní zpracování podle dat ČSÚ

2.5 Zdravotní stav obyvatel

S přihlédnutím k demografickému složení populace se zdravotní stav obyvatel Libereckého kraje výrazně neodchyluje od celorepublikové situace. Z hlediska statisticky sledovaných ukazatelů lze na tomto místě uvést následující skutečnosti:

- V celém Libereckém kraji je mírně vyšší výskyt nadváhy a obezity, než je celorepublikový průměr.
- Je zaznamenán dlouhodobě rostoucí trend v počtu kojených dětí.
- Výrazné zlepšení ve statistice potratů za SML, zejména v počtu umělých přerušení těhotenství (např. 493 potratů v roce 2016 vs. 403 potratů v roce 2019).
- Nejčastější příčinou úmrtí v Libereckém kraji jsou nemoci oběhové soustavy, a to jak mezi muži, tak mezi ženami. Druhou nejčastější příčinou jsou poté tzv. novotvary.
- V Libereckém kraji v posledních pěti letech stoupá počet úmrtí na nemoci dýchací soustavy. V roce 2018 z této příčiny zemřelo 166 žen a 176 mužů, což je v obou případech o více než 60 % ve srovnání s rokem 2012.

2.6 Vývoj obyvatelstva v městských částech SML

Oficiální statistický údaj o počtu obyvatel, kteří jsou formálně evidováni v jednotlivých městských lokalitách, je dostupný výhradně na základě periodického Sčítání lidu, domů a bytů, které však bylo naposledy realizované v roce 2011. Tyto údaje byly poté přepočteny podle stavu územního členění státu platného k 1. 1. 2013.

Níže prezentovaná tabulka vývoje počtu obyvatel v jednotlivých částech Liberce, která je založená na trvalém pobytu osob, tak nemusí zcela korespondovat s aktuálním stavem v dnešní době, ani se skutečným počtem obyvatel, kteří v příslušných lokalitách reálně bydlí. Pro představu o rozmístění obyvatel na území města a vývojových tendencí mezi roky 1991, 2001 a 2011 je však tento přehled dostatečný, s relevantní vypovídací hodnotou. Nejvíce lidí dle tohoto přehledu žije v městských částech Rochlice, Ruprechtice a na Starém Městě. Nejméně pak v Hluboké a na Bedřichovce.

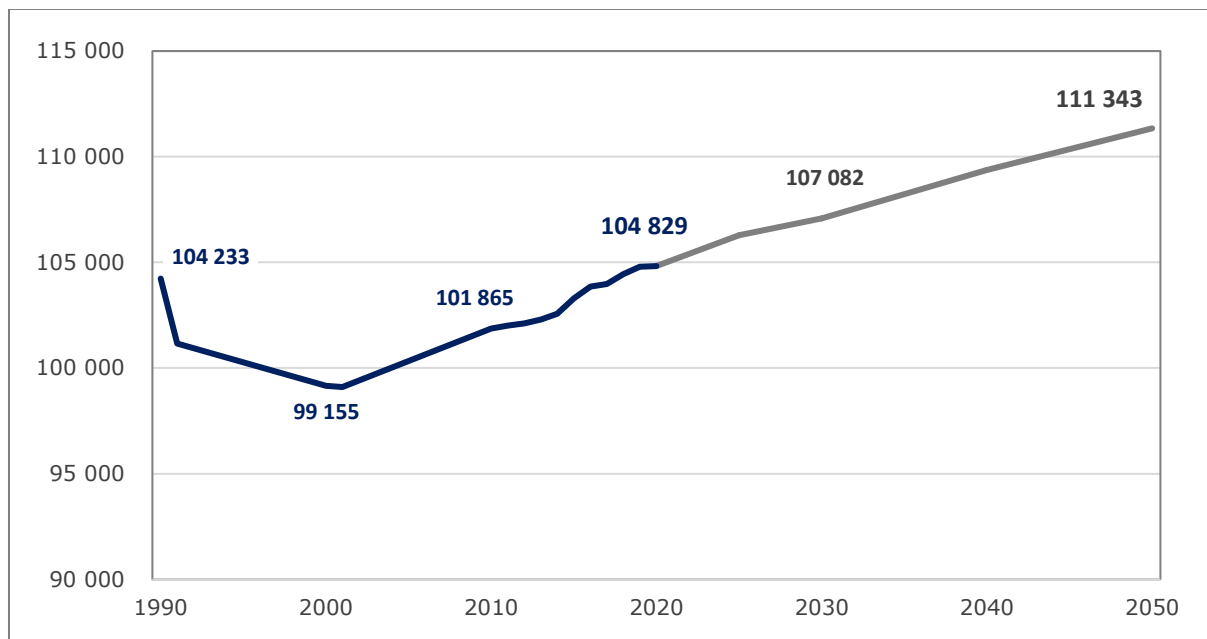
Tabulka 3 - Vývoj počtu obyvatel v městských částech Liberce

Název části obce	1991	2001	2011
Liberec I-Staré Město	10 080	9 134	8 303
Liberec II-Nové Město	2 953	2 766	3 097
Liberec III-Jeřáb	5 707	5 289	5 200
Liberec IV-Perštýn	3 433	3 152	3 145
Liberec V-Kristiánov	5 106	5 507	5 490
Liberec VI-Rochlice	18 548	18 062	18 176
Liberec VII-Horní Růžodol	3 292	3 185	3 259
Liberec VIII-Dolní Hanychov	1 778	1 840	2 383
Liberec IX-Janův Důl	1 157	1 123	1 046
Liberec X-Františkov	4 243	4 122	3 800
Liberec XI-Růžodol I	2 408	2 307	2 345
Liberec XII-Staré Pavlovice	4 945	4 658	4 794
Liberec XIII-Nové Pavlovice	3 163	2 919	2 553
Liberec XIV-Ruprechtice	8 628	8 216	8 332
Liberec XV-Starý Harcov	7 727	7 196	7 605
Liberec XVI-Nový Harcov	198	296	369
Liberec XVII-Kateřinky	369	423	463
Liberec XVIII-Karlinky	176	241	417
Liberec XIX-Horní Hanychov	694	866	1 167
Liberec XX-Ostašov	508	511	599
Liberec XXI-Rudolfov	82	88	156
Liberec XXII-Horní Suchá	295	316	449
Liberec XXIII-Doubí	2 729	2 793	2 971
Liberec XXIV-Pilínkov	657	687	741
Liberec XXV-Vesec	3 980	4 296	4 762
Liberec XXVIII-Hluboká	9	13	18
Liberec XXIX-Kunratice	75	99	140
Liberec XXXI-Krásná Studánka	603	676	851
Liberec XXXII-Radčice	477	526	704
Liberec XXXIII-Machnín	926	976	1 080
Liberec XXXIV-Bedřichovka	100	54	83
Liberec XXXV-Karlov p Ještědem	55	108	147
Liberec XXX-Vratislavice nad Nisou	6 061	6 657	8 109

Zdroj dat: vlastní zpracování podle dat ČSÚ

2.7 Predikce vývoje obyvatelstva

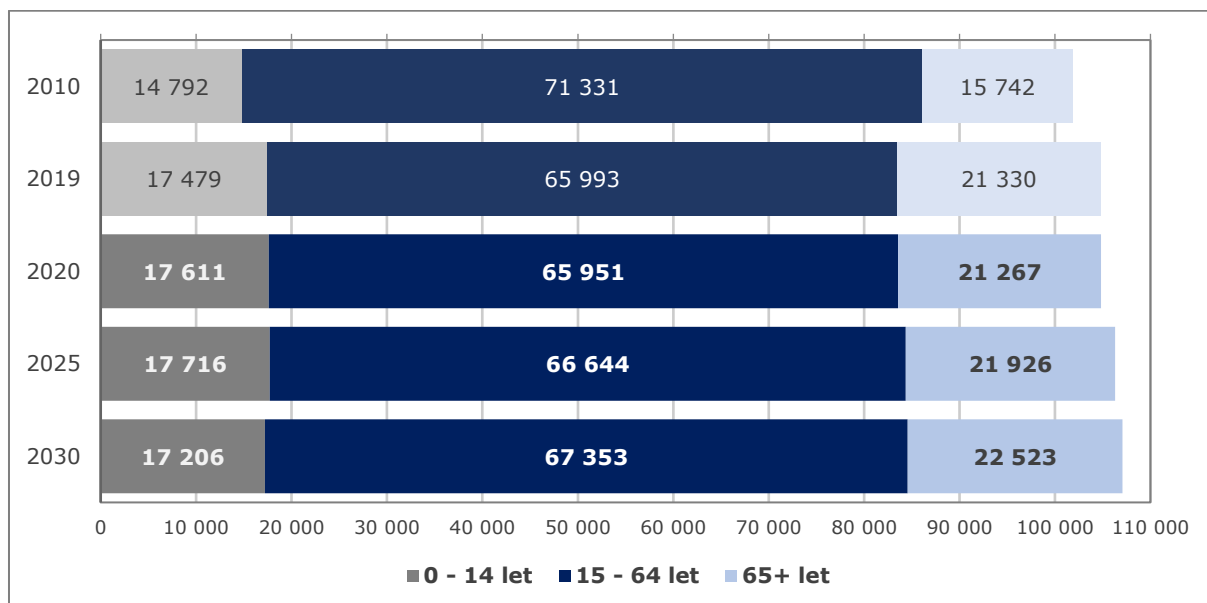
Předpokládaný vývoj liberecké populace v sobě odráží dlouhodobou tendenci mírného růstu a predikce ČSÚ v rámci studie Projekce obyvatelstva České republiky do roku 2100. Na tomto základě překročí počet obyvatel města v roce 2030 počet 107 tisíc. V roce 2050 by pak mohl Liberec disponovat obyvatelstvem přesahujícím 111 tis. osob.

Graf 9 - Predikce vývoje obyvatel SML

Zdroj dat: vlastní zpracování podle dat ČSÚ a Strategického plánu rozvoje sportu SML

Predikované složení obyvatelstva SML je z hlediska strategického plánování pravděpodobně tou nejdůležitější proměnnou. Tato struktura bude výrazně ovlivňovat ekonomickou aktivitu města či nákladnost sociálního aparátu. Podle této predikce by se měl v horizontu několika let obrátit dlouhodobý trend v poklesu produktivní skupiny, a začít tak pomalým tempem konečně růst.

Graf 10 - Predikce věkové struktury obyvatel SML

Zdroj dat: vlastní zpracování podle dat ČSÚ a Strategického plánu rozvoje sportu SML

3. Bydlení

Problematika bydlení a jeho dostupnosti začíná být v podmínkách města palčivou oblastí, která bude vyžadovat koncepční a dlouhodobý přístup k jeho řešení.

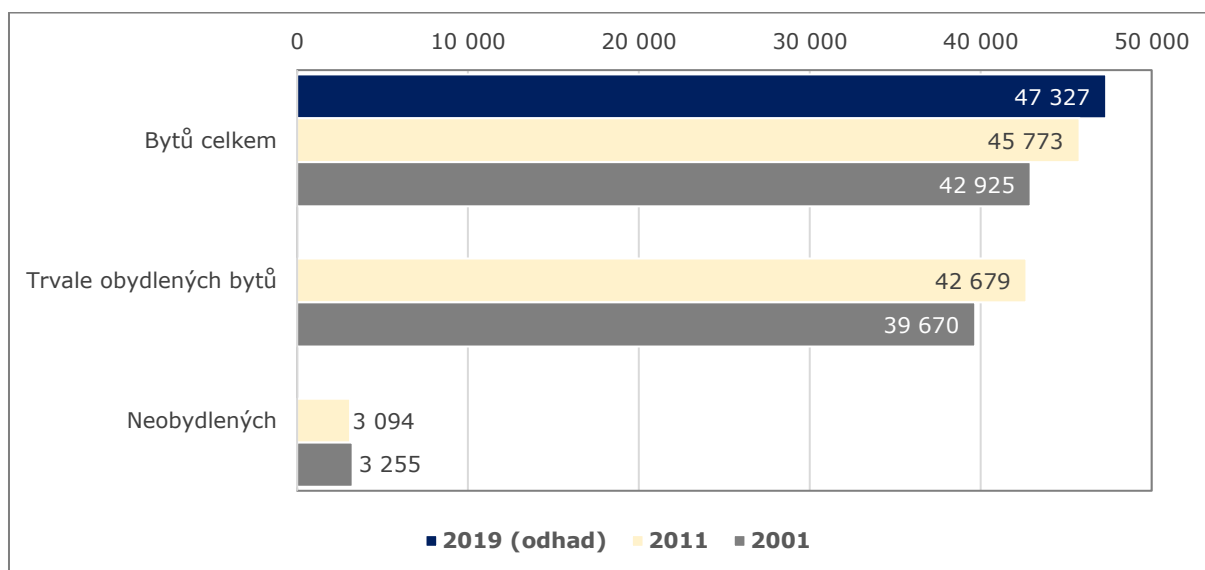
Navzdory pokračující výstavbě nových bytů či rostoucím příjmům obyvatelstva se město v této oblasti potýká s několika negativními jevy, mezi které lze zařadit zejména neustálý nárůst tržních cen, a tím větší nedostupnost bydlení, nedostatek městských bytů či otázku vyloučených lokalit a bytové nouze. Jednotlivé problematické oblasti jsou podrobněji diskutovány dále v textu.

3.1 Bytový fond

3.1.1 Vývoj počtu bytů

V souladu s rostoucím počtem obyvatel města se i počet bytů v průběhu let zvyšuje obdobným tempem. Na základě posledních statistických dat (2011) bylo v Liberci celkem 45 773 bytů (v rámci ukazatele „obydlených domů s byty“), z nichž bylo 42 679 trvale obydlených. Pokud k tomuto statistickému údaji z roku 2011 souhrnně přičteme počet dokončených bytů za období 2011 – 2019, tj. 1 554 bytů (viz tabulka níže), dostáváme předpokládaný rozsah **47 327 bytů** na území města.

Podíl bytů ve vlastnictví města jako samosprávného celku je z tohoto počtu minimální, pouhých 1 219 bytů, což činí zhruba **2,67 %** z celkového bytového fondu města.

Graf 11 - Vývoj počtu bytů na území SML
Zdroj dat: vlastní zpracování podle dat ČSÚ

Následující tabulka ukazuje intenzitu bytové výstavby a počet dokončených bytů v Liberci v období let 2011 – 2019.

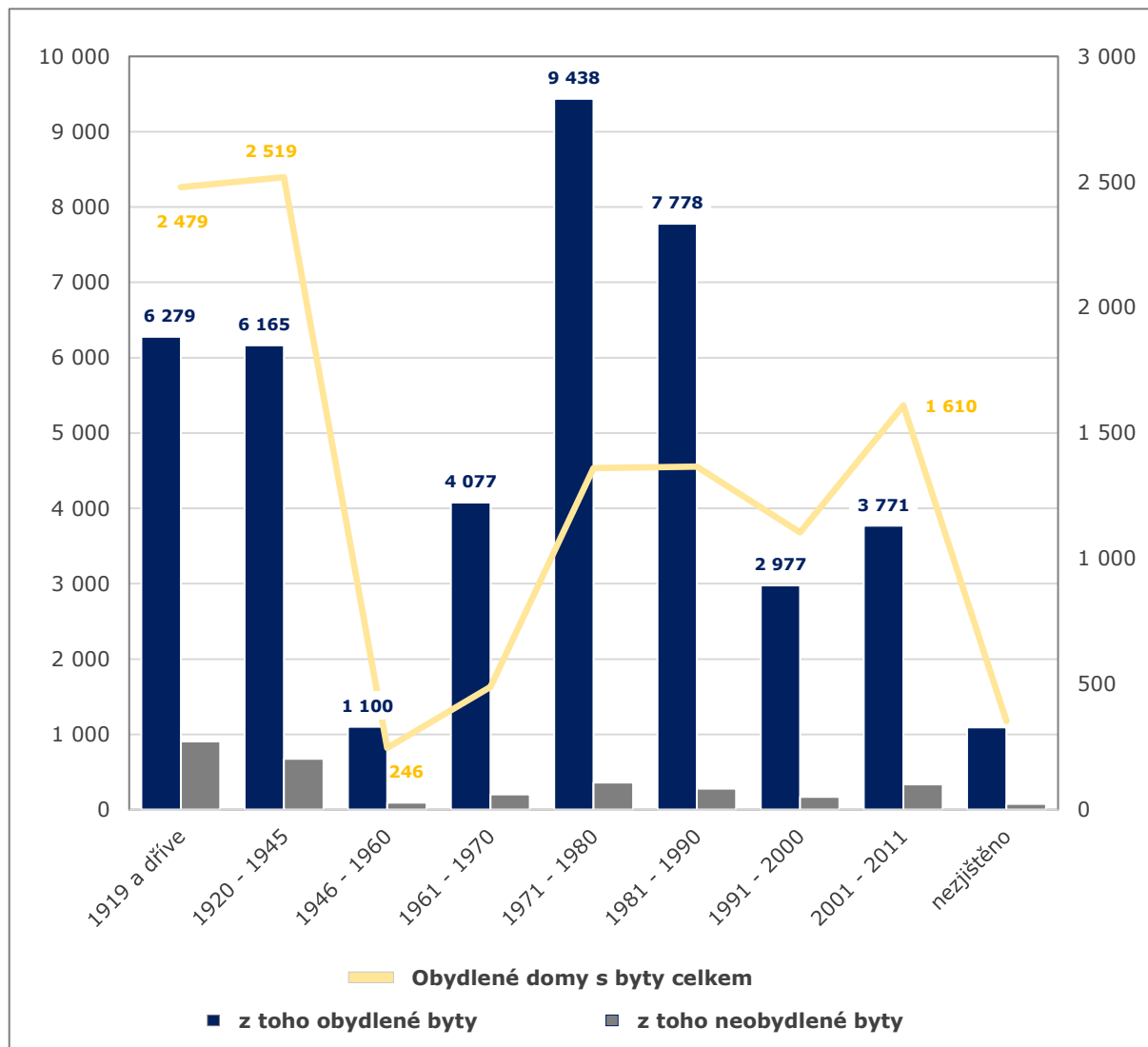
Tabulka 4 - Dokončené byty v Liberci za období 2015 – 2019

Dokončené byty									
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Bytů celkem	258	239	133	126	121	125	81	307	164

Zdroj dat: vlastní zpracování podle dat ČSÚ

3.1.2 Stáří domovního fondu

Z hlediska stáří domů i bytů na tom Liberec není zcela nejlépe. V roce 2011 činil **poměr obydlených domů postavených před rokem 1945 více jak 43 %** z celého domovního fondu města. Podíl bytů před koncem 2. světové války pak činil zhruba 33 %. Vývoj výstavby na území města je souhrnně ilustrován níže.

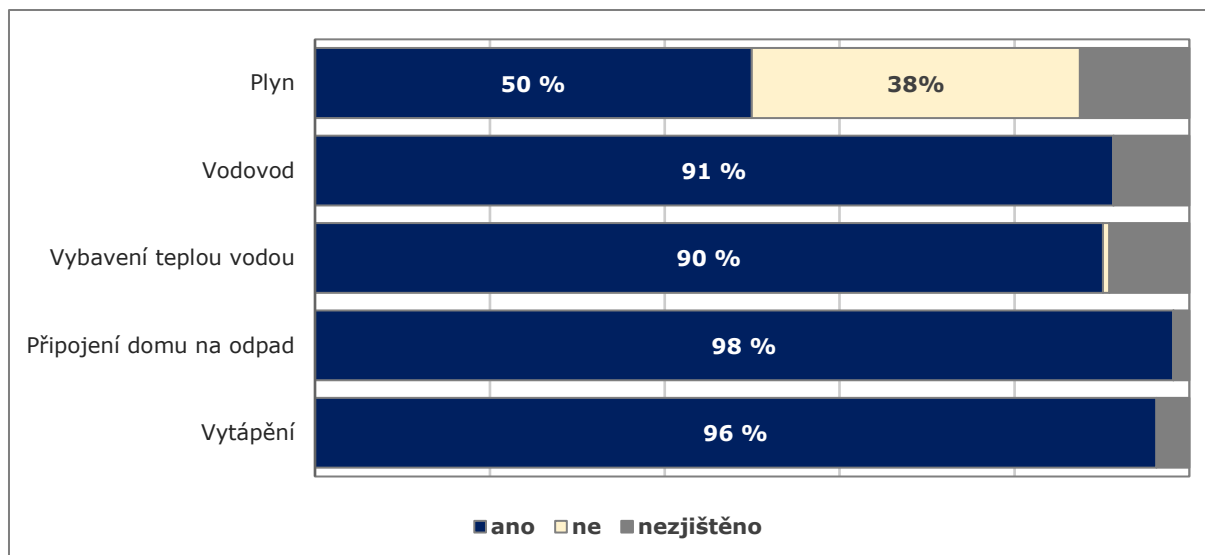

Graf 12 - Vývoj počtu obydlených domů s byty
Zdroj dat: vlastní zpracování podle dat ČSÚ

3.1.3 Technický stav bytů

Z hlediska technického vybavení bytů bohužel opět neexistují aktuálnější veřejná data než ta, která mohla být zpracována na základě posledního sčítání osob v roce 2011. I přes to lze následujícím souhrnným přehledem tuto vybavenost číselně demonstrovat (v kontextu chápání statistického pojmu „technická vybavenost bytů“), a celkově ji tak v případě SML označit za dostatečnou vyjma velmi nízké míry plynofikace.

Obydlené **byty v SML disponují připojením na plyn pouze v 50 %**, což potvrzuje nízkou vybavenost plynu na celokrajské úrovni, která je ve výši 48 %. Průměrná hodnota tohoto ukazatele je v České republice zhruba 63 %. Důvod pro takto výraznou odchylku od národního průměru lze spatřit především ve výše diskutovaném stáří domovního fondu města Liberec.

Graf 13 - Technické vybavení obydlených bytů k 26. 3. 2011

Zdroj dat: vlastní zpracování podle dat ČSÚ

Níže tento souhrnný přehled doplňujeme o podrobnější rozbor hlavních oblastí technického vybavení a jejich zastoupení v rámci bytů na území města.

Tabulka 5 - Technické vybavení obydlených bytů k 26. 3. 2011

Technické vybavení bytů		
Obydlené byty celkem:		42 679
Plyn	z veřejné sítě	20 900
	z domovního zásobníku	423
	bez plynu	16 020
	Nezjištěno	5 336
Vodovod	z veřejné sítě	37 448
	domácí (soukromý)	1 477
	mimo byt	40
	bez vodovodu	27
	Nezjištěno	3 687
Vybavení teplou vodou	zdroj mimo budovu	17 011
	elektrický bojler, průtokový ohřívač	9 053
	plynový bojler, průtokový ohřívač	9 959
	solární zařízení	59
	jiný nebo kombinovaný zdroj	2 373
	bez teplé vody	316
	Nezjištěno	3 908
Připojení domu na odpad	přípoj na kanalizační síť	17 011
	vlastní čistička odpadních vod	9 053
	žumpa, jímka	9 959
	bez kanalizace a jímky	59
	Nezjištěno	2 373

Vytápění	ústřední topení	31 023
	etážové topení	6 133
	Kamna	3 373
	jiný způsob vytápění	538
	Nezjištěno	1 612

Zdroj dat: vlastní zpracování podle dat ČSÚ

3.2 Soukromý trh s bydlením

3.2.1 Vývoj tržních cen

Na soukromém trhu s bydlením sledujeme za poslední roky setrvalý nárůst cen za prodej i pronájem. Zatímco v roce 2015 se měsíčně jeden m² bytu pronajímal v Liberci průměrně za 140,- Kč, v roce 2019 už to bylo 193,- Kč za m², což odpovídá nárůstu o téměř **38 %**.

U prodeje bytů došlo ještě k dramatičtějším růstu z původních 25 000,- Kč za m² v roce 2015 na 37 000,- Kč za m² v roce 2019, tj. nárůst o **48 %**.

Výsledkem je **cenová nedostupnost nájemního bydlení** nejen pro osoby sociálně znevýhodněné či ohrožené, ale i pro podstatnou část střední třídy. Tyto skupiny obyvatel poté vynakládají za bydlení měsíčně tolik prostředků, že splňují podmínky pro přiznání příspěvku na bydlení (viz níže).

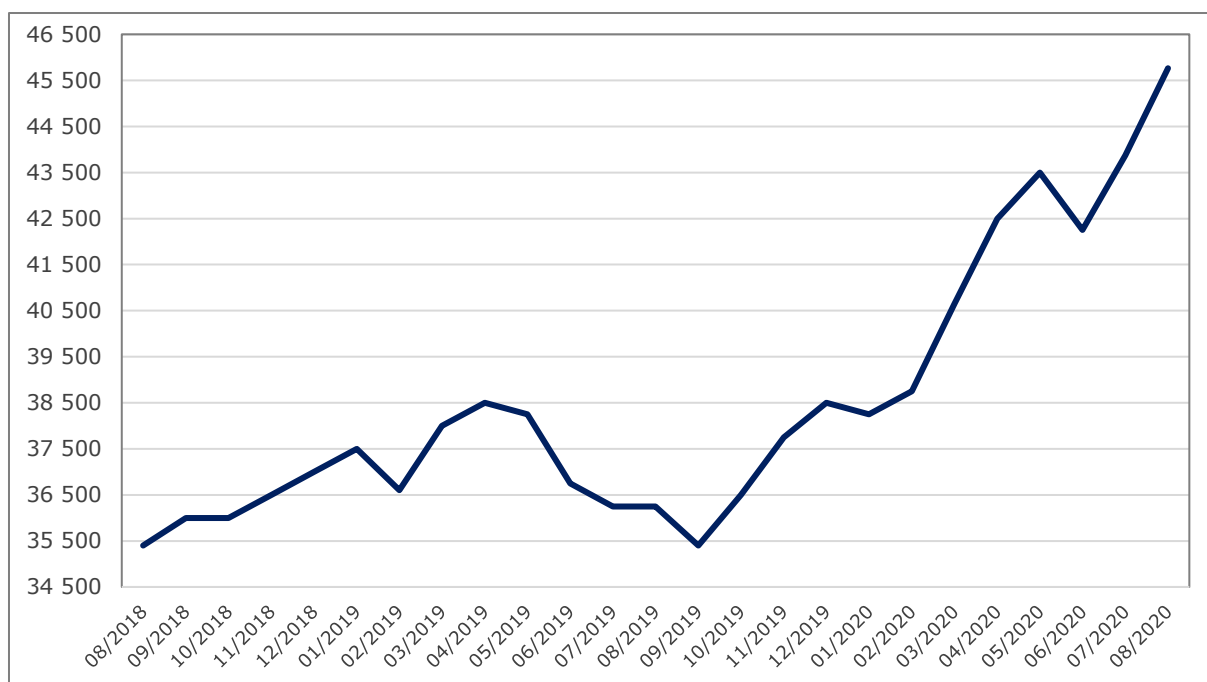
Koupě bydlení se pak pro nízkopříjmové, ale i některé středněpříjmové občany a domácnosti stává nereálnou představou. Jsou tedy odkázáni na nájemní bydlení, které se však rovněž zdražilo. Tito občané tak materiálně chudnou, přičemž část z nich je i vystavena riziku ztráty standardního bydlení.

S nárůstem problému dluhů a exekucí dále dochází i ke zpříšňování podmínek, za kterých soukromí majitelé byty pronajímají. Není zde výjimkou, že pro pronajmutí bytu musí zájemce doložit pracovní smlouvu na dobu neurčitou, samozřejmě jsou dnes vratné záruky (kauce) v řádu několika desítek tisíc korun. Realitní trh rovněž ovlivňují zahraniční pracovníci, kteří za konjunktury 2014 – 2019 zvyšovaly poptávku po bydlení, stejně jako obyvatelé Prahy, kteří v automobilem či autobusem snadno dostupném Liberci hledali alternativu vůči ještě více nedostupnému trhu s bydlením na území hlavního města.

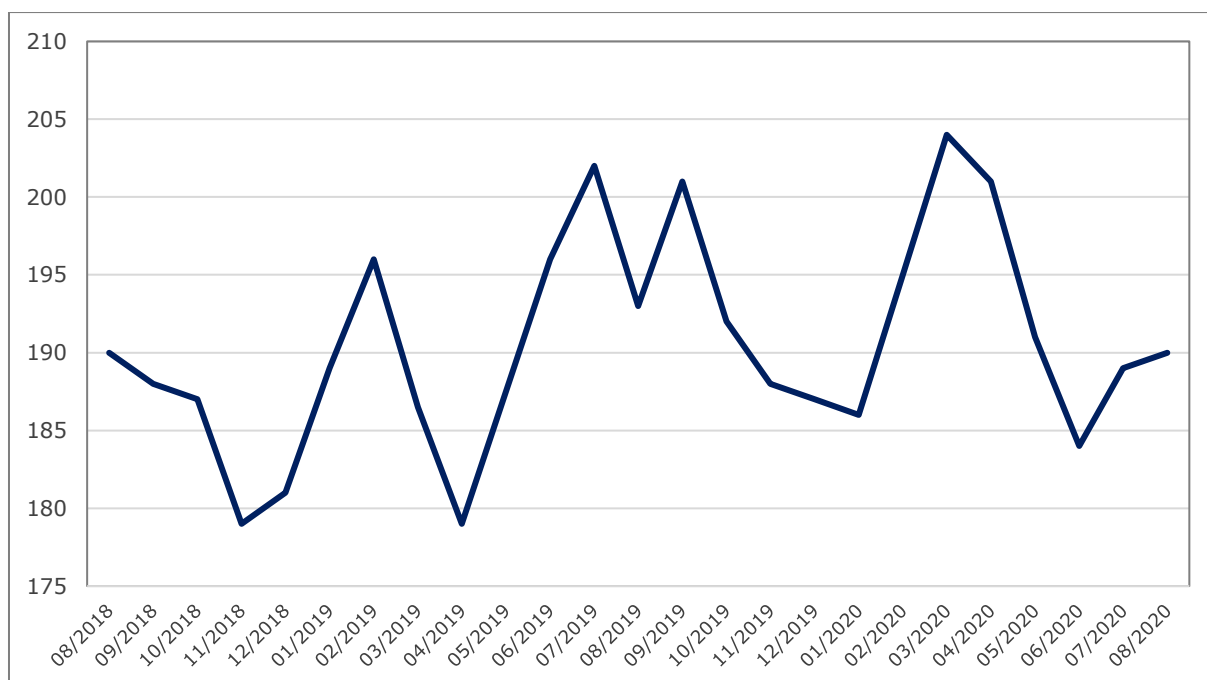
Z výše uvedených údajů vyplývá, že **(ne)dostupnost kvalitního bydlení je v současné době významným tématem**. Dle dat ČSÚ ovšem zároveň narůstala výstavba bytů soukromých investorů, v roce 2018 bylo zahájeno více bytů, než v roce 2017. V současné době (6/2020) je v Liberci v realizaci několik developerských projektů, z nichž největší je výstavba bytových domů v lokalitě "Rybníček" a v centru města (ulice Tatranská, U Nisy a Kladenská).

Statistiky cen pronájmu a prodeje bytů dále ukazují, že ačkoliv realitní trh v Liberci meziročně vzrostl, mezi květnem a červnem 2020 vykazovaly jak prodeje, tak pronájmy cenový propad. Jednalo se však o krátkodobý výkyv (pravděpodobně v důsledku pandemie), který byl následně pohlcen **strmým růstem během července/srpna 2020**, jehož pokračující tendence lze očekávat i nadále, viz grafické znázornění níže.

Meziroční nárůst prodejní ceny za m² (8/2019 vs. 8/2020) byl z hlediska srovnání krajských měst vč. Prahy v Liberci nejvyšší ze všech. Ceny nemovitostí na území města meziročně vzrostly o 26,3 %.

Graf 14 - Vývoj průměrné prodejní ceny za m²
 Zdroj dat: vlastní zpracování podle dat www.realtymix.cz

Graf 15 - Vývoj průměrné ceny pronájmu za m²/měsíc
 Zdroj dat: vlastní zpracování podle dat www.realtymix.cz

3.2.2 Příspěvek na bydlení

Příspěvek na bydlení (PnB) je dávka státní sociální podpory, která kompenzuje nízké příjmy žadatele ve vztahu k výdajům, které dává za bydlení. Nejedná se o dávku hmotné nouze, ale spíše o pokus státu vyrovnat nedostatečný příjem, který z velké části jde na bydlení. Z hlediska číselného vyjádření lze zjednodušeně říci, že na příspěvek má nárok každý, jehož náklady na bydlení přesáhnou 30 % jeho rozhodného příjmu. Cílovou skupinou této

sociální dávky jsou pak pracující s nízkými příjmy, senioři, matky samoživitelky, zdravotně postižení a další sociálně znevýhodněné osoby.

Z výše uvedeného plyne, že množství priznaných příspěvků na bydlení zásadně vypovídá o (ne)dostupnosti a nákladovosti bydlení v daném místě a čase. Zároveň však platí, že blíže neurčená část možných příjemců této dávky nevyužívá. Jak vyplývá z dostupných zdrojů, **v Liberci mezi roky 2016 a 2019 množství vyplacených příspěvků na bydlení klesalo**, a to navzdory růstu cen na trhu s bydlením. Zároveň ovšem také rostly příjmy domácností, což mohlo mít rozhodující vliv na objem vyplacených příspěvků.

Klíčová statistická data v oblasti PnB lze shrnout následovně:

- V roce 2016 bylo průměrně v každém měsíci vyplaceno 3 299 PnB, v roce 2018 poté 2 726 a za celý rok 2019 následně 2 421 příspěvků na bydlení.
- Z hlediska procentuálního podílu příjemců PnB v průměrném měsíci (přepočteno na obyvatelstvo ve věku 15 a více let) bylo v roce 2016 příjemcem této dávky 3,80 % dospělých obyvatel Liberce, v roce 2018 to bylo již 3,13 % a v uplynulém roce 2019 již „pouze“ 2,77 % obyvatel.
- Srovnatelná mimopražská krajská města Hradec Králové a Ústí nad Labem dosahují v tomto ukazateli za rok 2019 hodnoty 1,78 % (HK), popř. 3,69 % (Ústí n. L).

V tabulce níže je dále představen přehled počtu průměrných měsíčních PnB za daný rok s tím, že se jedná o žadatele s trvalým bydlištěm v Liberci. Ze srovnání s výše diskutovanými údaji mimo jiné vyplývá, že více než 90 % žadatelů o PnB jsou trvalými obyvateli Liberce. Na tomto podkladu tak lze závěrem konstatovat, že **problém (ne)dostupnosti bydlení se týká výhradně obyvatel města** a nikoliv „přistěhovalců“.

Tabulka 6 - Příspěvek na bydlení – krajské, okresní a obecní údaje s ohledem na trvalou adresu žadatele

Příspěvek na bydlení	Trvalá adresa žadatele											
	Liberecký kraj				okres Liberec				město Liberec			
	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019
Průměrný měsíční počet příjemců příspěvku na bydlení (domácností)	11 326	10 470	9 091	8 008	4 921	4 536	3 920	3 503	3 305	3 092	2 682	2 375
Z toho domácnosti s příjmem ze závislé činnosti	3 675	3 421	2 829	2 426	1 523	1 432	1 198	1 069	1 012	991	849	761

Zdroj dat: vlastní zpracování podle dat Generálního ředitelství Úřadu práce ČR

3.3 Byty ve vlastnictví města

Liberec jako město disponuje celkem 1 219 byty. V souvislosti s ekonomickou a veřejnosprávní transformací od 90. let 20. století došlo k postupné, ale masové privatizaci bytového fondu, který původně čítal přes 17 000 bytů. Na bytový fond města je možné se podívat z několika základních hledisek:

1. Kvantitativní ukazatele – počet bytů, dispoziční složení, kategorie, rozmístění bytového fondu, kategorizace dle technického stavu
2. Organizace bytové správy a administrativa nájemních vztahů a financí, kategorie bytů, pravidla pro přidělování
3. Cílová skupina – komu jsou byty pronajímány, včetně sociálního bydlení, nastavení procesů zabydlování, prevence ztráty bydlení, podpora sociální práce, realizované projekty investiční i neinvestiční
4. Finanční hledisko – výše nájmu, náklady na opravy a správu, dluhy a investice

3.3.1 Kvantitativní ukazatele

Z celkového počtu 1 219 bytů je k pronajmutí 1 187 bytů, popř. jsou již pronajmuty. Ostatní jsou byty buď služební či byty nízkého standardu (noclehárna v Kateřinkách).

V rámci bytového fondu (1 187 bytů) převažují ty o malé velikosti (1+kk a 1+1), které představují téměř 68 % celého fondu. Následují byty o dispozici 2+kk a 2+1 reprezentující 21 % bytového fondu města. Souhrnný přehled poté představuje tabulka níže.

Tabulka 7 - Byty ve vlastnictví SML

Byty ve vlastnictví SML		
Dispozice bytu	Počet	Podíl na bytovém fondu
1+kk nebo 1+1	807	68 %
2+kk nebo 2+1	248	21 %
3+kk nebo 3+1	117	10 %
4+1	15	1 %
5+kk nebo větší	0	0 %
Celkem bytů k 31. 12. 2018	1 187	100 %

Zdroj dat: vlastní zpracování podle dat SML

Bytový fond SML je dále uspořádán do celkem několika kategorií, kam patří několik kategorií sociálních bytů (dle charakteristik nebo dotace), startovací byty, byty zvláštního určení (bezbariérové a DPS) a vstupní byty. Velká část bytového fondu města je soustředěna do několika lokalit. Největší z nich je na sídlišti Nové Vratislavice (Ulice Krajní), dále v ulici Krejčího či Vrchlického/Na Valech. **Dotud nebyla provedena pasportizace bytového fondu a vyhodnocení kvality bydlení.**

3.3.2 Organizace bytové správy

Bydlení se v Liberci primárně dotýká činnosti dvou odborů. Zaprvé se jedná o odbor majetkové správy, který spravuje bytový fond města po technické stránce. Oblast bydlení je dále řešena odborem školství a sociálních věcí, který např. vyhlašuje prohlídky volných bytů, řeší pravidla přidělování, administruje nájemní smlouvy vč. vyúčtování energií a služeb a další související úkony. Odbor dále spravuje žádosti do domů s pečovatelskou službou, financování sociálních služeb a strategické plánování v sociální oblasti.

3.3.3 Cílová skupina

Cílovou skupinou pro pronajímání bytového fondu jsou ti žadatelé o městský byt, kteří splní podmínky pro přidělení bytu. V obecné rovině se v Liberci jedná zejména o osoby, pro které

je tržní bydlení nedostupné, ale kteří zároveň překročí práh nastavený zejména bezdlužností vůči městu, ale také omezenou nabídkou bytů a podmínkami jednotlivých kategorií bytů. Pro domácnosti s komplexními potřebami (jednotlivci i rodiny) fungoval od roku 2015 systém "Prostupného bydlení", později doplněný o přístup "Bydlení především". Zjednodušeně lze říci, že v úhrnu je liberecký systém sociálně vstřícný, ale na komplexní řešení bytové nouze **Liberec nemá dosud dostatečné personální ani bytové kapacity**, proto nemůže nabídnout bydlení například velkým rodinám (viz bytová nouze níže).

3.3.4 Finanční hledisko

Nájmy v bytech SML obecně nejsou vysoké, v současné době (2020) se i nejvyšší nájem za m² pohybují na polovině tržní ceny. Nejlevnější kategorie bytů pro nízkopříjmové skupiny jsou skutečně relativně levné. Na druhou stranu jsou v části bytového fondu značně zastaralé způsoby vytápění, které konečnou cenu pro nájemníka značně navyšují. U části nájemníků průběžně vzniká dluh na nájmu, z nichž některé jsou již velmi staré a pravděpodobně nevyzpytatelné. Město pro tento účel umožňuje vznik splátkového kalendáře. Od roku 2018 má navíc k dispozici tým pro prevenci ztráty bydlení (projekt KSP), který se může na dlužící nájemníky napojit a zjistit, kde problém s placením nájmu vzniká, případně jakou podporu nájemník potřebuje. Odbor majetkové správy má na starosti investice a opravy.

Doposud neexistuje žádná ucelená cost-benefit analýza systému bydlení v Liberci, která by zahrnovala zhodnocení mj. následujícího:

- náklady na správu
- opravy a investice
- náklady na sociální práci a administrativní správu
- příjmy z nájmu
- sociální bydlení

3.4 Sociální bydlení

Jak již bylo uvedeno výše, v jistém slova smyslu lze celý bytový fond města chápat jako druh sociálního bydlení, jelikož cílí na ty občany, kteří nemohou uspět na volném trhu nebo kteří mohou díky bydlení v městském bytě ušetřit na pozdější vlastní bydlení (startovací byty).

Sociální bydlení je pak realizováno rovněž jako komplexní přístup dostupnosti bydlení a podpory sociální práce pro cílové skupiny, které potřebují levné bydlení, nebo podporu sociální práce, v mnoha případech obojí. Pro tyto osoby je určený program „Bydlení především“ (Housing First) a podpora v prevenci ztráty bydlení v bytech SML. Část bytů, které jsou přidělovány v některé z kategorií bytového fondu, je určena klientům sociálních služeb, jenž se zabývají různými cílovými skupinami, kdy každá skupina i jednotlivý nájemník potřebuje jiný typ podpory.

Dalším rozměrem sociálního bydlení jsou investiční projekty IPRÚ/IROP, které jsou uvedeny níže. **Bytový fond SML je jedním z klíčových nástrojů sociálního bydlení, který však má určité rezervy v systémovosti podpory sociální práce, kapacitách bytů i v majetkové správě.** Navzdory tomu však představuje světlou výjimku mezi přístupy měst k řešení bytové nouze a sociálního vyloučení a **postupně nastavuje pozitivní kroky** v této oblasti.

3.5 Lokality sociálního vyloučení

Sociální vyloučení je komplexní a dynamický sociální fenomén, obvykle definovaný jako mechanismus vyloučení z dominantního způsobu života zapříčiněný kombinací faktorů, mezi něž patří nezaměstnanost, nízké vzdělání, diskriminace na trhu s bydlením, materiální chudoba, předlužení a exekuce, případně etnicita, v podmínkách ČR zejména romská. Sociálního vyloučení lze v případě Liberce charakterizovat následujícími parametry:

- Ve městě se nachází **nejméně 20 lokalit sociálního vyloučení**. Lokality se nacházejí ve všech částech města s vyšší koncentrací osob včetně centra města (např. v městských částech Jeřáb-Františkov, Vesec-Doubí, Staré Město, Horní a Dolní Růžodol, Velké Pavlovice, Machnín atd.).
- Lokality jsou zpravidla samostatné bytové domy, nejvýše pak tři bytové domy blízko sebe.
- Bytové domy jsou v rukou soukromých majitelů, z velké části se jedná o privatizovaný majetek města.
- Bytové domy jsou ve špatném až velmi **špatném technickém stavu** (staré inženýrské sítě, stará nedoléhající okna a dveře, plesnivé zdi a stropy, poškozené střechy, nefunkční nebo špatně fungující odpady atd.). Stav bydlení se průběžně zhoršuje a může vést k ohrožení zdraví a života.
- V lokalitách žije **nejméně 700 osob**, z toho zhruba polovina jsou děti a mládež.
- Až **80 %** obyvatel lokalit sociálního vyloučení v Liberci jsou **Romové** (kvalifikovaný odhad).
- Z hlediska prostoru je většina lokalit začleněna do místní zástavby, na vyloučení upozorňuje špatný technický stav, nepořádek a hromadění odpadu na pozemcích domů a v okolí, u části lokalit problémy v občanském soužití.
- Mezi lokality sociálního vyloučení patří rovněž některé ubytovny (celkový počet soukromých ubytoven v Liberci je 25, z toho nejméně polovina ubytovává sociálně vyloučené skupiny, částečně i rodiny s dětmi).
- Pro část libereckých lokalit je typická vysoká míra migrace, stejně jako v rámci regionu i ve vztahu k dalším regionům.
- Na úrovni města zpracovává tematiku několik dokumentů: Koncepce sociálního bydlení statutárního města Liberec 2019 – 2022, SPSZ Liberec 2016 – 2019, TAP pro bydlení, bezpečnost a občanské soužití Liberec 2020-2022, Analýza SVL a ubytoven na území Liberec.

3.6 Bytová nouze v Liberci

Výrazným sociálním trendem období po roce 1989 je v celé České republice, a také v Liberci, fenomén bytové nouze. Ačkoliv neexistuje žádná jednotná metodika pro zjišťování míry bytové nouze, existují pro tuto identifikaci základní vodítka. Bytová nouze se dnes standardně kategorizuje podle ukazatelů ETHOS. Ty jsou definovány a kategorizovány mezinárodní organizací FEANTSA¹, která pro tyto účely vydává návodné materiály, přeložené i do češtiny.

Bytová nouze sahá od absolutní absence přístřeší (bydlení na ulici), přes různé druhy provizorních přístřešků, nouzových ubytoven a nocleháren, azylových domů, nejistého

¹ FEANTSA - European Federation of National Organisations Working with the Homeless, Evropská federace národních organizací pracujících s bezdomovci, je sdružením 130 organizací z 30 zemí, z nichž 28 jsou členy EU. Je jedinou evropskou organizací úzce zaměřenou na boj s bezdomovectvím. Odborný přístup FEANTSA je široce uznáván jako zdroj k rozpoznání bytové nouze.

bydlení u známých, přespávání ve squatech, zahradních chatkách, odstavených vagónech, zavřených továrnách, ve stanech apod. Společným jmenovatelem je absence nebo nejistota bydlení na úrovni fyzického prostoru, kvality bydlení, míry bezpečí a intimity a povahy smluv (právní rovina a míra jistoty). Určit přesnou míru bytové nouze na konkrétním území není snadné, protože velká část osob v bytové nouzi nemusí vykazovat žádné známky toho, že se v bytové nouzi nachází. Veškeré pokusy o kvantifikaci jsou vždy kvalifikovaným odhadem.

Liberec situaci v sociálním vyloučení a bytové nouzi systematicky sleduje přinejmenším od roku 2014. V roce 2015 byla zpracována analýza lokalit sociálního vyloučení (Šolková, 2015), v roce 2016 analýza pro SPSZ Liberec a v roce 2017 byla provedeno systematické sčítání osob v bytové nouzi. Ze všech těchto poznatků zkombinovaných s dalšími daty vychází i zpráva Platformy pro sociální bydlení (PSB) vydaná v roce 2019, která za Liberec přináší následující fakta:

- V bytové nouzi se zde nachází přes **100 rodin**.
- Celkový počet osob v bytové nouzi (bezdomovectví, substandardní bydlení, pobytové služby, ubytovny atd.) převyšuje **1 000 osob**. Z toho kolem 300 jsou děti.
- S jistotou lze tvrdit, že současná míra bytové nouze v Liberci rozhodně není nižší, ale naopak pravděpodobně ještě vyšší. Tato skutečnost samo o sobě představuje pro město zásadní problém, protože bytová nouze je na jedné straně symptomem problémů, které k ní vedly, na straně druhé je pak zdrojem problémů nejen pro samotné osoby v bytové nouzi, ale také pro město a jeho orgány (děti žijící v nevyhovujících podmínkách a neprospívající ve školách, fyzické a psychické problémy osob v nouzi, zátěž pro zdravotnický systém, městskou a státní policii, sociální služby i běžné občany atd.).
- Přes snahy města najít řešení v uvedené oblasti není zatím v jeho možnostech tento problém kompletně vyřešit. Řada domácností v bytové nouzi má dluhy vůči městu nebo má nedostatečné příjmy. Na straně druhé je zde evidentní nedostatek bytů v majetku města. Jistou část problému může pomoci vyřešit posilování spolupráce se soukromými majiteli bydlení, kteří by se v případě určitých garancí mohli v oblasti sociálního bydlení začít angažovat.

3.7 Realizované/plánované projekty

Liberec v rámci integrovaného nástroje IPRÚ připravil a podal celkem 6 žádostí do programu IROP (výzva sociální bydlení). První projekt, bytový dům na ulici Žitavská, byl dokončený v roce 2019, a od března jsou byty přidělovány dle cílové skupiny a pravidel IROP. V květnu 2020 byla zahájena rekonstrukce bytového domu v ulici Barvířská. Další bytové domy by měly následovat.

V rámci neinvestičních aktivit je realizován projekt Kontaktní sociální práce (OPZ, výzva č. 52), v rámci kterého jsou dedikovány 4 plné úvazky na depistáže a monitoring bytové nouze, zabydlování v sociálním bydlení a prevenci ztráty bydlení. V červnu 2020 byl podán návazný projekt Centra pro bydlení Liberec (OPZ, výzva č. 52), který by měl změnit proces přidělování městských bytů, posílit expertní roli obce ve vyhodnocování a nastavování podpory v bydlení, dále zabydlovat osoby s komplexními potřebami (program „Bydlení především“) a systematizovat prevenci ztráty bydlení. Cílem projektu je systematicky budovat znalost o bytové nouzi ve městě a zkvalitňovat systém sociálního bydlení. Výstupem projektu má být mj. metodika sociálního bydlení pro Liberec a podkladové materiály pro širší koncepci bydlení města.

3.8 Problémové oblasti pro rozvoj města

Tématika bydlení a s tím souvisejících aspektů nabývá v případě Liberce v průběhu času na významu a velké důležitosti. Tato skutečnost může podstatným způsobem ovlivňovat jeho budoucnost a kvalitu života na jeho území. Z hlediska strategického rozvoje města je v otázce bydlení žádoucí soustředit pozornost mimo jiné na následující problematické okruhy:

- **Cenová nedostupnost nájemního bydlení** – strmý růst cen, zvyšující se chudoba a zpříšňování podmínek => **nedostupnost kvalitního bydlení.**
- **Minimální počet bytů v majetku SML** (1 219 bytů / 2,7 %) => chybějící kapacity sociálního bydlení (domácností v bytové nouzi, senioři atd.).
- **Absence koncepčního přístupu a analýz systému bydlení v Liberci** => zhodnocení a nastavení nákladů na správu, opravy i sociální práci, posouzení příjmů z nájmu a oblasti sociálního bydlení.
- **Rostoucí počet sociálně vyloučených lokalit** => špatný technický stav, doprovodné negativní jevy (nepořádek, malá bezpečnost, občanské soužití atd.).
- **Bytová nouze na území města** – minimálně 100 rodin a 1 000 osob.
- **Rezervy v systémovosti podpory sociální práce a majetkové správy** – proces přidělení, koordinace, prevence ztráty bydlení, technická správa atd.
- **Vysoké stáří domovního fondu města** a zvyšující se následky z toho vyplývající – vysoká míra energetické náročnosti budov, nevyhovující/nebezpečný stav některých budov atd.
- Velmi **nízká míra plynofikace** domů/bytů na území SML.

4. Ekonomické prostředí

4.1 Hrubý domácí produkt Libereckého kraje

Hrubý domácí produkt (HDP), který je základním národohospodářským ukazatelem užívaným pro měření výkonnosti ekonomiky na daném území, dosáhl v roce 2018 v Libereckém kraji **170 809 mil. Kč** (v běžných cenách).

Uvedená hodnota představuje **3,2 %** celostátního HDP (5 323 556 mil. Kč), což je stejný podíl jako v roce 2016 i 2017. Od roku 2010 však podíl kraje na HDP České republiky stagnuje a ve srovnání s rokem 1995 poklesl již o 0,6 %.

V mezikrajském srovnání byl příspěvek Libereckého kraje v roce 2017 **druhý nejnižší** (po Karlovarském kraji), což mj. koresponduje s jeho druhou nejnižší lidnatostí. Výše HDP na jednoho obyvatele je poté v případě Libereckého kraje až třetí nejnižší (po Karlovarském a Ústeckém kraji).

Meziroční reálný růst HDP v Libereckém kraji byl ve srovnání s rokem 2017 celkem **4,0 %**, tedy obdobně jako v předešlém období (4,1 %). Tempem růstu se kraj řadí na čtvrtou pozici v ČR.

Vývoj regionálního HDP úzce souvisí s vývojem tzv. regionální hrubé přidané hodnoty (HPH), která je jeho součástí. Ta v Libereckém kraji dosáhla v roce 2018 v běžných cenách hodnoty 153 658 mil. Kč, meziročně se tak její objem zvýšil o 6,5 %. Až do roku 2014 se na tvorbě krajské HDP (s výjimkami v letech 2001, 2005 a 2006) nejvýznamněji podílel terciární sektor služeb. V roce 2018 bylo odvětví služeb zastoupeno z **51,6 %**, což je nejvyšší hodnota od roku 2012.

Tabulka 8 - Vývoj HDP v Libereckém kraji

HDP v Libereckém kraji							
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Hrubý domácí produkt (mil. Kč)	131 580	132 469	139 430	148 017	153 730	160 808	170 809
na 1 obyvatele	300 005	302 114	317 744	337 052	349 244	364 699	386 789
Vývoj HDP ve reálných cenách	99,8	98,7	101,6	105,1	102,4	104,1	104,0
Hrubá přidaná hodnota (mil. Kč)	118 247	118 576	126 065	133 195	138 184	144 300	153 658
podíl terciárního sektoru (%)	52,1	51,3	50,6	48,6	49,3	50,2	51,6

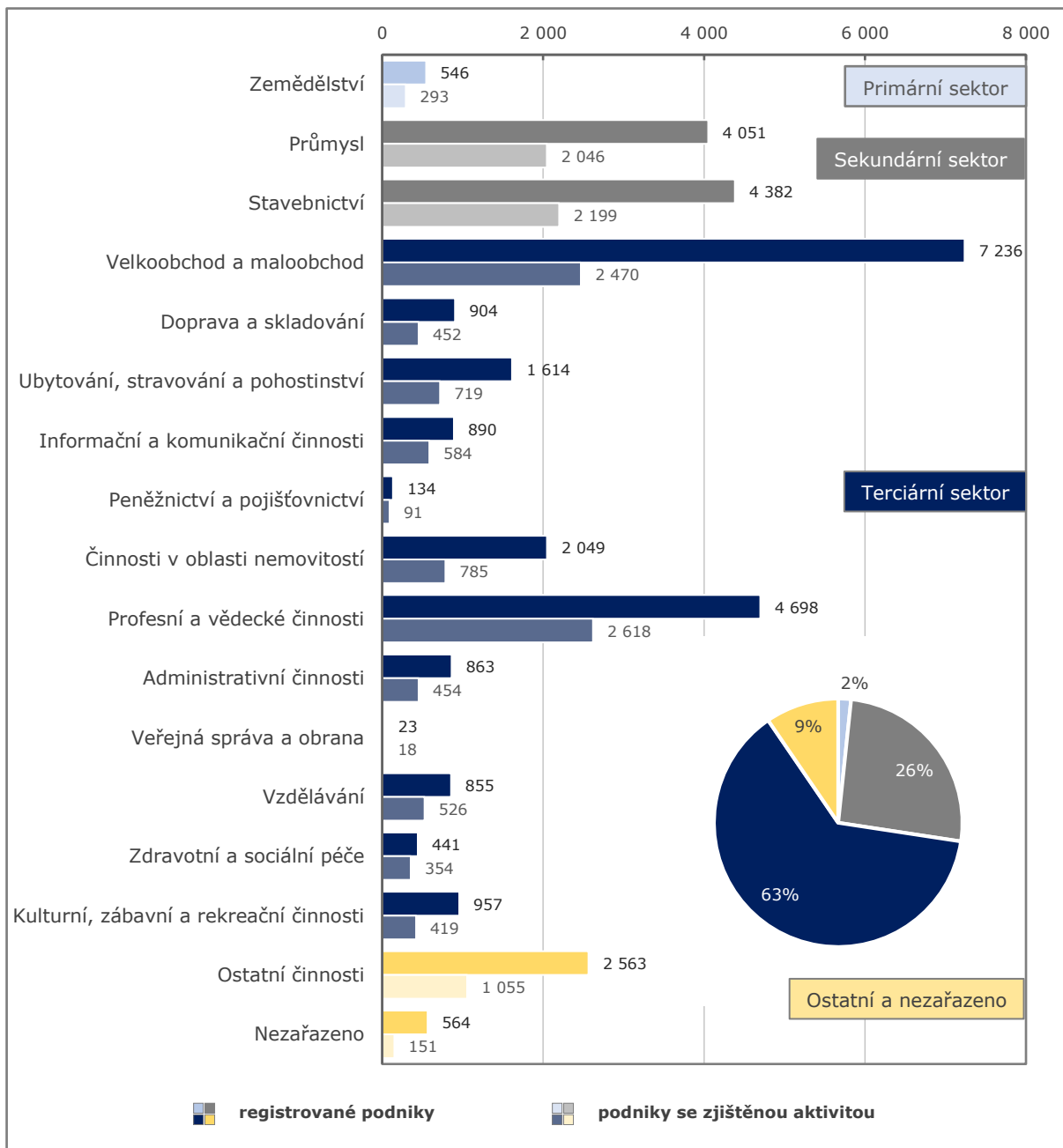
Zdroj dat: vlastní zpracování podle dat ČSÚ

4.2 Podniky

Navzdory historicky průmyslově orientovanému charakteru regionu je tento sektor národního hospodářství z hlediska registrovaného počtu podnikatelských subjektů de-facto válcován **terciárním sektorem** služeb, který je zastoupen více jak z 60 %. Podíl průmyslových podniků je pak z pohledu tohoto ukazatele zhruba čtvrtinový. Primární sektor zemědělství je v případě libereckých podnikatelských subjektů zcela marginální, a tvoří pouhé 2 % z celkového počtu.

Bližší rozdělení do jednotlivých oblastí podnikatelské činnosti ilustruje následující graf reflektující aktuální data ke konci roku 2019.

Graf 16 - Podnikatelské subjekty dle převažující činnosti v SML k 31. 12. 2019
Zdroj dat: vlastní zpracování podle dat ČSÚ

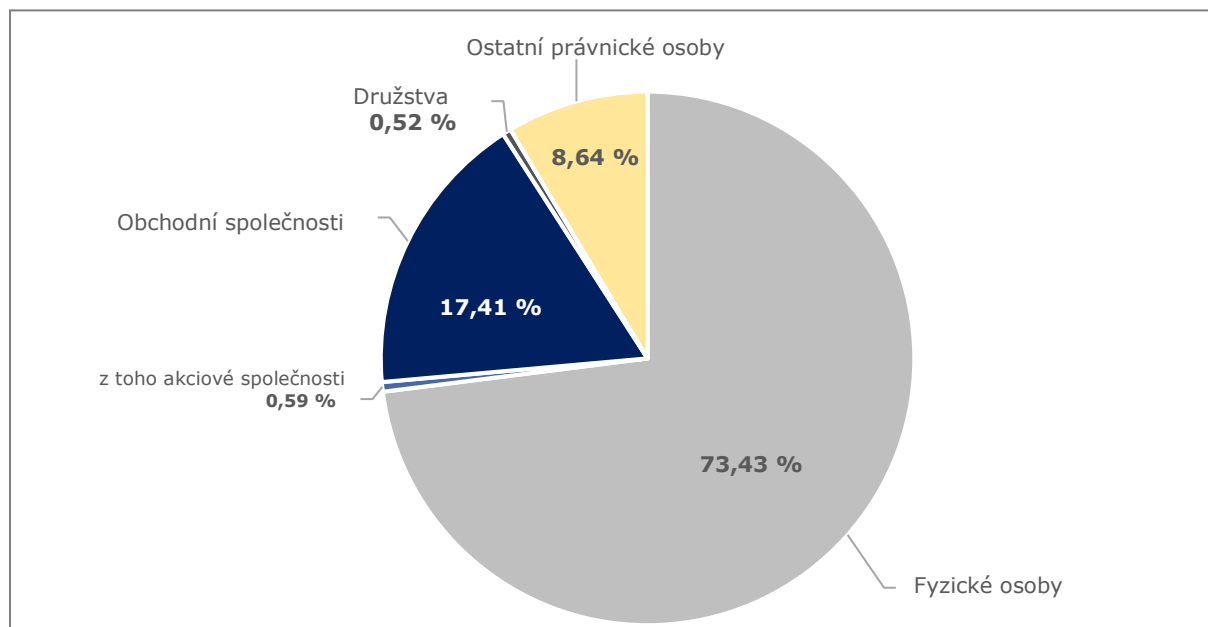
Dále je diskutována otázka právní formy těchto podnikatelských subjektů, která ukazuje na značnou **dominanci fyzických osob podnikajících dle živnostenského zákona**.

Tabulka 9 - Podnikatelské subjekty a jejich rozdělení dle právní formy podnikání v SML k 31. 12. 2019

Podnikatelské subjekty dle právní formy		
	Registrované podniky	Podniky se zjištěnou aktivitou
CELKEM	32 770	15 234
Fyzické osoby	24 064	10 521
podnikající dle živnostenského zákona	22 705	9 570
podnikající dle jiného zákona	858	666
zemědělství podnikatelé	80	53
Právnícké osoby	8 706	4 713
obchodní společnosti	5 705	3 939
z toho akciové společnosti	192	158
Družstva	171	120
Ostatní právnícké osoby	2 830	654

Zdroj dat: vlastní zpracování podle dat ČSÚ

V relativním vyjádření je přesah registrovaných fyzických osob nad těmi právníckými ještě patrnější a tvoří více jak 73 %. I přes to je **počet obchodních společností ve srovnání s republikovými i krajskými hodnotami velmi nadprůměrný** – například ukazatel počtu obchodních společností/1 000 obyvatel je v celé ČR průměrně 47,09 (zejména díky Praze), v Libereckém kraji je to 28,6 firem, zatímco v Liberci tento ukazatel dosahuje hodnoty **54,4** obchodních firem na tisíc obyvatel.

Graf 18 - Podnikatelské subjekty dle právní formy podnikání k 31. 12. 2019

Zdroj dat: vlastní zpracování podle dat ČSÚ

4.3 Trh práce

4.3.1 Ekonomicky aktivní obyvatelstvo

V roce 2019 bylo na území Liberce registrováno k trvalému pobytu **65 993 obyvatel** v produktivním věku (15 – 64 let). Jak již bylo diskutováno v kapitole 2 výše, tento počet se navzdory každoročnímu přírůstku libereckého obyvatelstva dlouhodobě snižuje, a to výhradně na úkor seniorního obyvatelstva. Kontinuálně tak rostou indexy stáří i ekonomického zatížení.

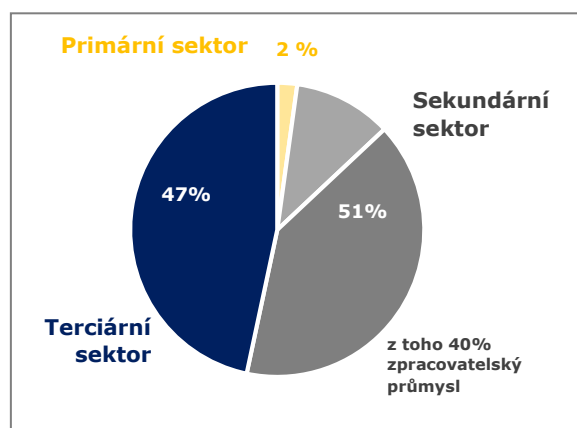
Demografický vývoj obyvatel města spolu s dalšími klíčovými faktory jako jsou například profilace regionu a jeho podniků, míra kvalifikace pracovní síly, nabídka pracovních míst, či mzdová úroveň hrají klíčovou roli na zdejším trhu práce, jehož specifika jsou blíže představena v následující podkapitole.

4.3.2 Zaměstnanost v sektorech národního hospodářství

Stěžejní část ekonomicky aktivních představují zaměstnané osoby, které v roce 2019 v Libereckém kraji čítaly necelých 210 tis. osob. Pro Liberec i celý kraj je z hlediska trhu práce klíčovou skutečností **výrazně nadprůměrný podíl osob zaměstnaných ve zpracovatelském průmyslu.**

V podmínkách kraje tento podíl odpovídá zhruba **40 %** všech zaměstnanců, což je do velké míry ovlivněno tradiční průmyslovou orientací regionu.

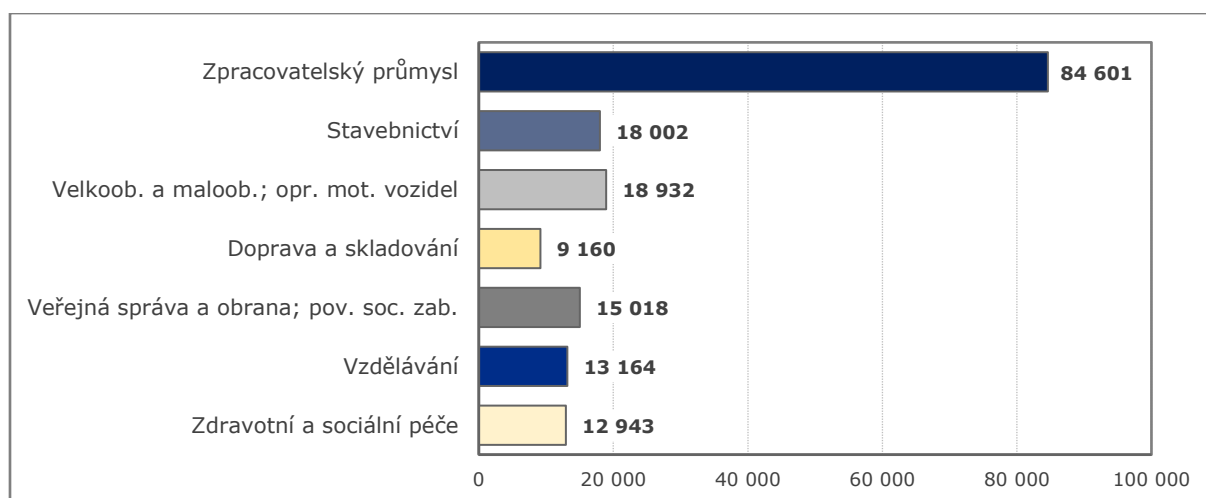
Celkově je sekundární sektor zastoupen z více jak poloviny (51 %). V odvětví služeb je v kraji zaměstnáno necelých 47 %, primární sektor je reprezentován z pouhých 2 %.

Graf 19 - Zaměstnanost v sektorech NH v Libereckém kraji k 31. 12. 2019

Zdroj dat: vlastní zpracování podle dat ČSÚ

Hlavní zastoupená odvětví v Libereckém kraji jsou z hlediska absolutních hodnot v počtu zaměstnanců představena v grafu níže.

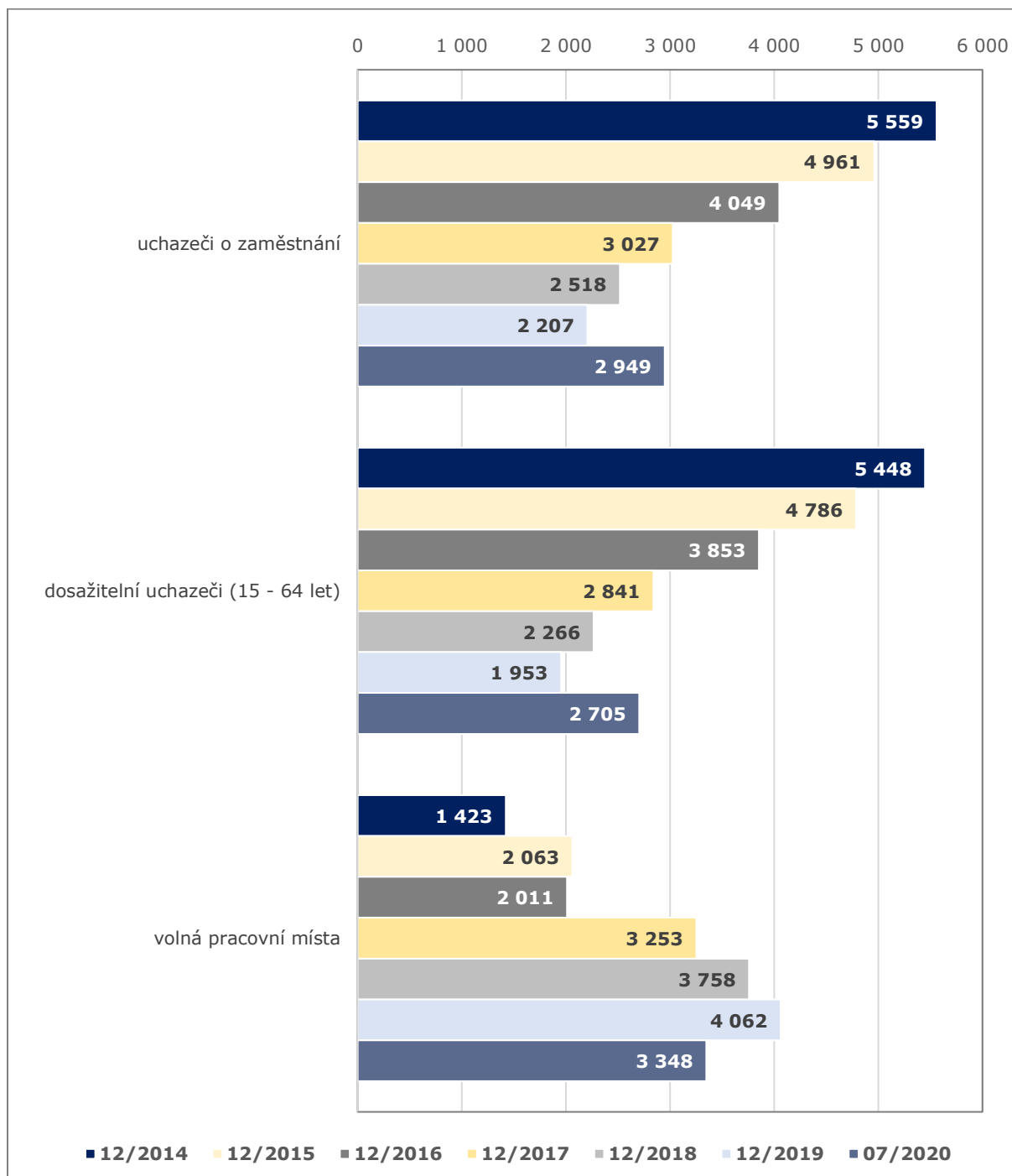

Graf 20 - Hlavní sektory zaměstnanosti v Libereckém kraji k 31. 12. 2019

Zdroj dat: vlastní zpracování podle dat ČSÚ

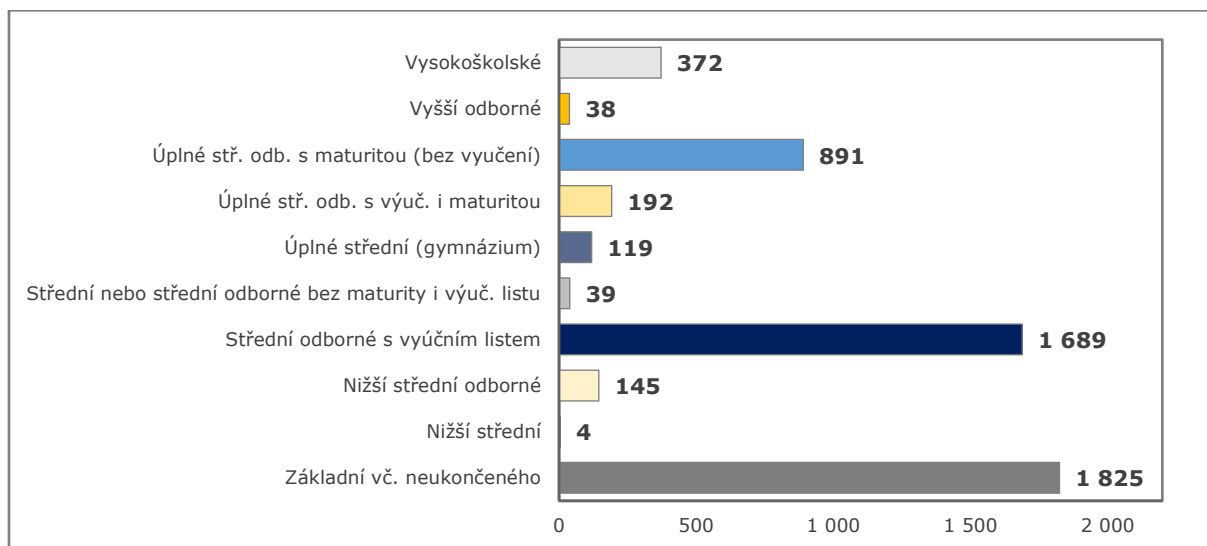
4.3.3 Uchazeči o zaměstnání

Počet uchazečů o zaměstnání měl v rámci Liberce dlouhodobou pozitivní, a tedy klesající tendenci. Výjimkou je až tento rok 2020 (údaj k 7/2020), kdy je patrný značný nárůst uchazečů oproti předcházejícímu období 2019 (**33,6 %**). Počet volných pracovních míst naopak dlouhodobě rostl, a to opět až do roku 2020, kdy došlo k poklesu zhruba o **18 %**. Příčinu lze pochopitelně spatřit zejména ve vývoji hospodářství a trhu práce v souvislosti s celosvětovou pandemií koronaviru.

Graf 21 - Uchazeči o zaměstnání a volná pracovní místa v SML
Zdroj dat: vlastní zpracování podle dat MPSV

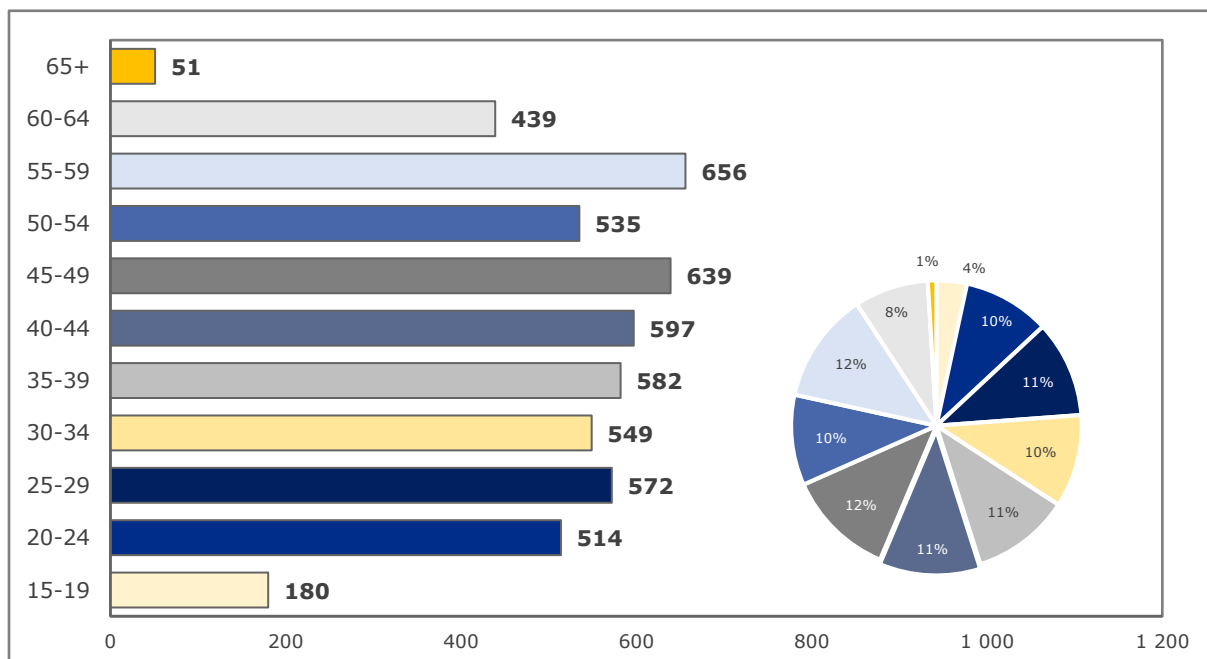
Z hlediska struktury aktuálních uchazečů o zaměstnání (k 7/2020) podle dosaženého vzdělání v okrese Liberec, tj. celkem 5 314 uchazečů (z toho 63 % uchazečů v rámci SML), je nejvíce zastoupena skupina obyvatel se **základním či neukončeným vzděláním** (34 %) a skupiny se středním odborným vzděláním s výučním listem (32 %). Oproti tomu vysokoškoláci či osoby s vyšším odborným vzděláním reprezentují v součtu necelých 8 %.

Graf 22 - Uchazeči o zaměstnání podle dosaženého vzdělání v okrese Liberec k 31. 7. 2020

Zdroj dat: vlastní zpracování podle dat MPSV

Níže prezentované složení těchto uchazečů o zaměstnání z hlediska jejich věku poté ukazuje, že jednotlivé věkové skupiny jsou vyjma té nejstarší a nejmladší zastoupeny víceméně rovnoměrně a žádná z těchto skupin výrazně nedominuje. Nejvíce uchazečů v libereckém okrese spadá do věkového intervalu **55 – 59 let**, pro něž je možnost uplatnění standardně složitější, navíc s přihlédnutím k aktuální nepříznivé situaci na trhu práce.

Graf 23 - Uchazeči o zaměstnání podle věku v okrese Liberec k 31. 7. 2020

Zdroj dat: vlastní zpracování podle dat MPSV

4.3.4 Volná pracovní místa

Vzhledem k poměrně snadné možnosti dojíždky za prací v rámci Libereckého kraje byla posouzena nabídka volných míst v rámci celého Libereckého kraje.

Nabídku volných pracovních míst v evidencích ÚP představovalo v Libereckém kraji ke konci července 2020 celkem **9 684 pozic**, což je meziměsíčně o 117 míst více (+1,2 %). Podíl odpovídající zhruba 19 % (tj. 1 858) ze všech míst byl určen pro absolventy a mladistvé, handicapovaným osobám bylo nabízeno 544 míst (5,6 %).

Na jedno volné pracovní místo připadalo v kraji **1,28 uchazečů**, což byla 5. nejvyšší hodnota v mezikrajském srovnání. Nejnižší hodnotu mezi okresy Libereckého kraje tento ukazatel nabyl v okrese Semily (1,03), nejvyšší v okrese Jablonec nad Nisou (2,18 uchazečů).

Naprostá většina volných pracovních pozic byla v rámci posledních statistických údajů v tomto ohledu (5/2020) určena pro osoby s nižší kvalifikací do úrovně středního odborného vzdělání, což dokládá následující tabulka.

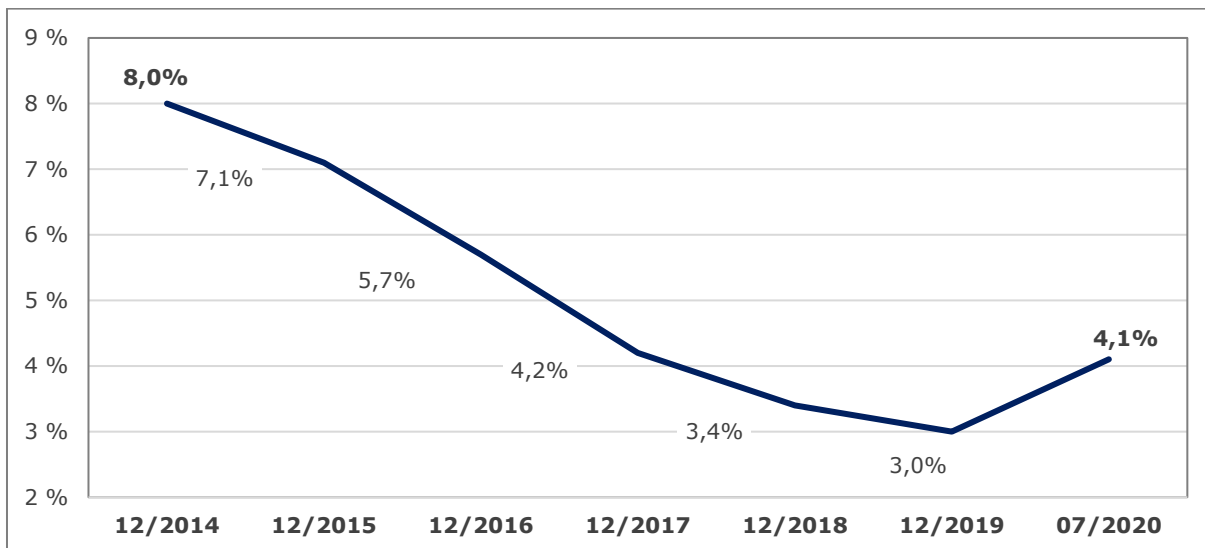
Tabulka 10 - Struktura pracovních míst v evidenci Úřadu práce k 31. 5. 2020 v Libereckém kraji

Popis pracovní pozice dle CZ-ISCO	Počet míst v evidenci Úřadu práce
Montážní dělníci výrobků a zařízení	1 464
Kováři, nástrojaři a příbuzní pracovníci	854
Slévači, svářeči a příbuzní pracovníci	779
Obsluha strojů na výrobu a zpracování výrobků z pryže, plastu a papíru	750
Pomocní pracovníci v oblasti těžby a stavebnictví	486
Pomocní pracovníci v zemědělství, lesnictví a rybářství	460
Pomocní pracovníci ve výrobě	417
Řemeslníci a kvalifikovaní pracovníci hlavní stavební výroby	381
Kuchaři (kromě šéfkuchařů), pomocní kuchaři	345
Řidiči nákladních automobilů, autobusů a tramvají	321
Obsluha strojů na výrobu a úpravu textilních, kožených a kožešinových výrobků	286
Ostatní obsluha stacionárních strojů a zařízení	266
Obsluha zařízení na zpracování a povrchovou úpravu kovů a jiných materiálů	263
Uklízeči a pomocníci v domácnostech, kancelářích, hotelích, průmyslových a jiných objektech	218
Obsluha pojízdných zařízení	198
Pracovníci v oblasti ochrany a ostrahy	174
Výrobci oděvů, výrobků z kůže a kožešin a pracovníci v příbuzných oborech	160
Obsluha strojů na výrobu potravin a příbuzných výrobků	138
Technici ve fyzikálních a průmyslových oborech	133
Číšníci, servírky a barmani	129

Zdroj dat: vlastní zpracování podle dat MPSV

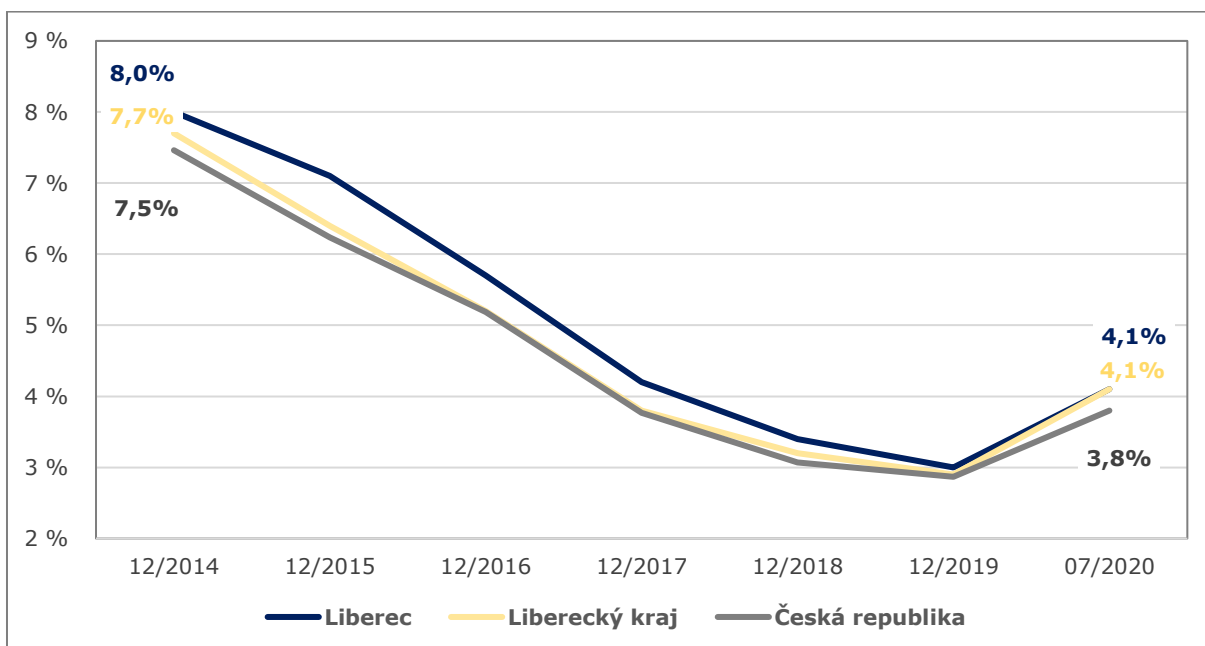
4.3.5 Nezaměstnanost

Klíčovým ukazatelem a implikací výše diskutovaných skutečností na libereckém trhu práce je míra nezaměstnanosti a její vývoj. Jak je zřejmé z níže zobrazeného vývoje nezaměstnanosti, do roku 2020 byl v podmínkách města evidován poměrně strmý klesající trend. Vzhledem k současným okolnostem a stavu na českém pracovním trhu je aktuální míra liberecké nezaměstnanosti k 31. 7. 2020 celkem **4,1 %**.

Graf 24 - Vývoj podílu nezaměstnaných v SML
Zdroj dat: vlastní zpracování podle dat MPSV

Z regionálního srovnání není překvapivé, že míra nezaměstnanosti celého Libereckého kraje dlouhodobě de-facto kopíruje vývoj nezaměstnanosti v SML, nicméně ve sledovaném období (2014 – 2020) je vždy nižší než v případě města Liberec. Z celorepublikového srovnání pak vyplývá, že **míra nezaměstnanosti v SML i Libereckém kraji je dlouhodobě nadprůměrná**. Úroveň nezaměstnanosti ke dni 31. 7. 2020 je v Libereckém kraji poté pátá nejhorší.

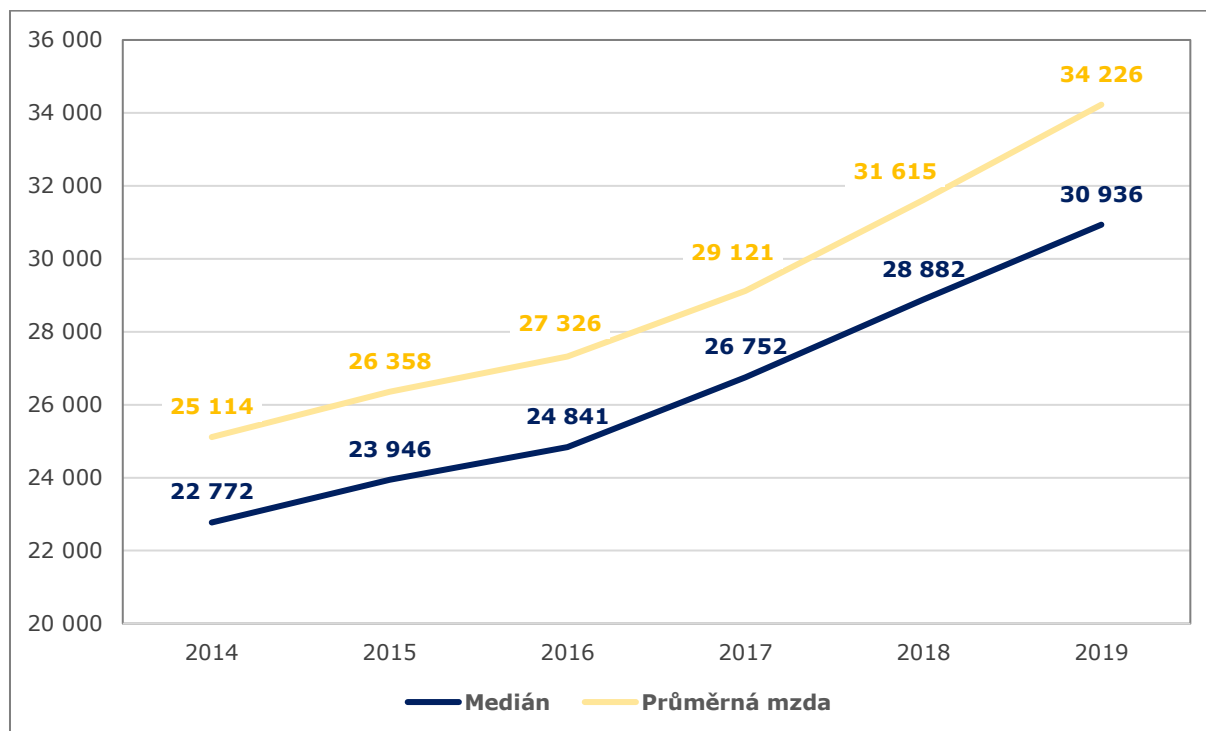

Graf 25 - Nezaměstnanost v Liberci a porovnání s Libereckým krajem a ČR
Zdroj dat: vlastní zpracování podle dat MPSV

4.3.6 Mzdy

Podle výsledků strukturální statistiky dosáhla průměrná hrubá měsíční mzda v Libereckém kraji v roce 2019 částky **34 226 Kč**, což převyšuje o 3 290 Kč tzv. medián mezd, který činil **30 936 Kč**. Tento ukazatel je odbornou veřejností zpravidla považován za relevantnější údaj, jelikož charakterizuje mzdu zaměstnance uprostřed mzdového rozdělení, a tím lépe vypovídá o skutečné mzdové úrovni.

Graf 26 - Vývoj mezd v Libereckém kraji
Zdroj dat: vlastní zpracování podle dat ČSÚ

Průměrná mzda mužů byla o 6 543 Kč vyšší než u žen, tj. 37 133 Kč vs. 30 590 Kč. Mzda žen v Libereckém kraji tak představovala **82,4 %** mzdy mužů. Meziroční mzdový růst byl však identifikován vyšší v případě žen, tj. 9,9 % vs. 6,8 %.

Diference mezi průměrnou mzdou a mediánem byla v roce 2019 zjištěna větší u mužů (+3 728 Kč) než u žen (+1 975 Kč). Odchylka mezi průměrnou mzdou a mediánem mezd byla navíc v případě žen Libereckého kraje nejnižší v celé ČR.

Z hlediska celostátního srovnání zaznamenaly meziročně vyšší průměrné mzdy všechny kraje, v případě Libereckého kraje byl evidován růst ve výši **8,3 %**. Celkový medián mzdy v Libereckém kraji se meziročně zvýšil **7,1 %**. V absolutním vyjádření je pak vykázána mzda mužů v Libereckém kraji 6. nejvyšší, mzda žen pak 5. nejvyšší v ČR.

Pro další vyjádření míry nerovnosti v odměňování se používá tzv. ukazatel **Gender Pay Gap** (GPG), který představuje rozdíl mediánu mzdy mužů a žen vztažený k mediánu mzdy mužů. Jeho výši ovlivňuje několik faktorů jako např. nižší zastoupení žen ve vedení, menší odměna žen za stejnou práci, péče o rodinu či zastoupení žen v odvětvích s nižší úrovní mezd. V Libereckém kraji v podnikatelské sféře dosáhl ukazatel GPD v rámci posledního měření hodnoty 18,6 % (4. nejnižší hodnota mezi kraji), v nepodnikatelské sféře poté 12,7 % (6. nejnižší krajská hodnota).

4.3.7 Vyjíždka a dojíždka do zaměstnání a škol

Město Liberec je přirozeným centrem dojíždky do zaměstnání pro řadu zaměstnanců nejen z přilehlých obcí, ale i jiných ORP, či dokonce jiných krajů. Řada zaměstnavatelů z jiných krajů vzhledem k nedostatku vhodných zaměstnanců zároveň přímo vytváří podmínky ke snadnému dojíždění za prací, např. zajišťuje svozy zaměstnanců (např. firmy dodávající výrobky pro automobilový průmysl), velmi často využívána je také široká nabídka spojů do hlavního města Prahy, kam počet pravidelných autobusových linek od posledního sčítání lidu v roce 2011 řádově narostl.

Do zaměstnání či škol z Liberce v rámci posledního sčítání (2011) vyjíždělo **5 595 obyvatel**, z toho 4 065 do zaměstnání. Nejčastějším místem dojíždky je Praha (1 400) a Jablonec n. Nisou (1 096). Ostatní místa mají již méně než 300 dojíždějících (Chrastava, Stráž n. Nisou atd.).

Naopak dojíždka do Liberce byla zaznamenána u **14 880 osob**, z nichž 8 689 dojíždělo do zaměstnání. Nejčastěji na území města SML přijíždí osoby v rámci okresu (41 %), z jiných okresů kraje dojíždí 37 % z celkového počtu dojíždějících. Nejvíce zastoupeným místem vyjíždky do Liberce je Jablonec nad Nisou (2 327 osob), Chrastava (785 osob) a Hrádek nad Nisou (599 osob).

Výše popsaný statistický pohyb osob do zaměstnání/škol je však z hlediska jeho vypovídací hodnoty částečně spekulativní, a to zejména vzhledem k jeho stáří (9 let) a změnám v návycích obyvatel. Z tohoto důvodu je nezbytné tento ukazatel brát s určitou rezervou a uvedené hodnoty aktualizovat o nová data (2021).

4.3.8 Cizinci v Libereckém kraji

Podle předběžných výsledků žilo v Libereckém kraji ke konci roku 2019 celkem **22 650 cizinců**, tj. o 1 286 osob více oproti roku 2018 (+6,0 %). Jedná se o cizince s trvalým nebo dlouhodobým pobytem nebo vízy, občany EU/EHP a Švýcarska a jejich rodinných příslušníků s přechodným pobytem. Necelá polovina cizinců byla evidována v okrese Liberec (47,8 %).

Podíl cizinců na celkovém počtu obyvatel kraje dosáhl za rok 2019 hodnoty **5,1 %** (5. nejvyšší mezi kraji). Tento podíl se dlouhodobě každým rokem zvyšuje, v roce 1996 činil pouze 2 %, o 15 let později v roce 2011 již zhruba 3,8 %.

Z hlediska státního občanství cizinců představovaly osoby pocházející z Evropské unie 43,1 %. Více než 27 % cizinců žijících v Libereckém kraji byli **Ukrajinci, Slováci** pak byli zastoupeni z 22,1 %. Třetí nejpočetnější skupinu tvořili s 9,2% podílem **Vietnamci**, následovaly osoby s mongolským (7,9 %) a polským občanstvím (6,7 %). Vyjma Mongolů (97 % z nich bylo soustředěno v okrese Česká Lípa), měly všechny ostatní státní příslušnosti převahu v okrese Liberec.

Absolutně nejvyšší přírůstek byl zaznamenán u Ukrajinců (+549 osob, tj. +9,8 %), nejvyšší relativní přírůstek poté vykázali Rumuni (+16,8 %, +96 osob).

Podle údajů MPSV a MPO bylo v Libereckém kraji v roce 2019 celkově zaměstnáno 21 708 cizinců, z nichž 19 059 bylo evidováno na úřadech práce a 2 649 cizinců mělo platné živnostenské oprávnění. Počet cizinců, kteří byli evidováni na úřadech práce, meziročně vzrostl o **1 564 osob (8,9 %)**, počet cizinců s živnostenským oprávněním se zvýšil o 26 osob (1,0 %).

4.4 Věda a výzkum

V rámci posledních dostupných dat za rok 2018 se v Libereckém kraji zabývalo výzkumem a vývojem (VaV) **128 pracovišť**, tj. meziročně o 2 pracoviště méně. Většina z těchto subjektů působila v podnikatelském sektoru (87 %), v odvětví průmyslu a stavebnictví poté necelých 66 % z nich. Pouze 11 pracovišť mělo výzkum a vývoj jako převažující činnost. V souladu s technickým zaměřením kraje se téměř 80 % ze všech pracovišť dlouhodobě orientuje na VaV v oblasti technických věd.

Celkem bylo v Libereckém kraji na VaV vynaloženo **3 426 mil. Kč** (9. místo mezi kraji), z čehož 2 416 mil. Kč připadlo na liberecký okres. Tato částka odpovídá 3,3 % z celostátního objemu výdajů na VaV, na regionálním HDP se pak VaV podílel ze 2,0 %. U více než dvou třetin pracovišť výdaje na VaV nepřesáhly ve sledovaném roce 10 mil. Kč, částku vyšší než 100 mil. Kč vynaložilo pouze 6 pracovišť.

Oblasti výzkumu a vývoji se v kraji plně věnovalo **2 321 zaměstnanců** (přepočteno na plné úvazky), z nichž bylo 1 455 v okrese Liberec. V přepočtu na 1 000 obyvatel se jedná v mezikrajském srovnání o pátou nejvyšší hodnotu. Celkem 82 % z uvedeného počtu zaměstnanců se orientovalo na technické vědy. Z hlediska počtu zaměstnanců se jedná převážně o malá pracoviště, kde více než polovina z nich zaměstnávala méně než 5 zaměstnanců a pouze 5 pracovišť indikovalo více než 100 zaměstnanců.

Z pohledu informačních technologií disponovalo v roce 2018 v Libereckém kraji osobním počítačem **73,4 % domácností** (5 % pod průměrem ČR), připojení k internetu poté mělo **76,5 % domácností** (4 % pod průměrem ČR).

Tabulka 11 - Věda a výzkum v Libereckém kraji

Věda a výzkum v Libereckém kraji							
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Počet pracovišť výzkumu a vývoje	91	101	113	120	118	130	128
Počet zaměstnanců VaV (fyzické osoby)	2 275	2 792	2 907	2 996	3 241	3 329	3 278
Počet zaměstnanců VaV (přepočtené osoby/úvazky)	1 912	2 068	2 112	2 116	2 136	2 190	2 321
Výzkumní pracovníci (přepočtené osoby)	939	977	1 055	1 105	1 013	1 014	998
- v podnicích	602	687	737	748	717	713	649
- vládní	11	19	29	30	31	25	34
- na VŠ	324	270	290	327	265	266	315
Výdaje na VaV (mil. Kč)	2 860	2 366	2 614	2 520	2 654	2 895	3 426
- podnikatelské	1 200	1 381	1 676	1 759	2 014	2 111	2 410
- veřejné z ČR	565	613	674	646	595	676	830
- veřejné mimo ČR	1 095	372	263	112	35	103	183
Neinvestiční výdaje na vědu a výzkum (mil. Kč)	1 725	1 978	2 164	2 189	2 453	2 760	3 210
Udělené patenty v ČR přihlašovatelům z ČR	28	28	22	44	55	35	25

Zdroj dat: vlastní zpracování podle dat ČSÚ

4.5 Problémové oblasti pro rozvoj města

Ekonomické prostředí v SML již v tuto chvíli čelí mnoha negativním jevům, které se mohou v horizontu několika let nadále zhoršovat. Oproti tomu město díky svým dispozicím a předpokladům disponuje řadou příležitostí, které v případě správného využití mohou toto území ve svém rozvoji významně posunout a podstatně zvýšit kvalitu života jeho obyvatel. Nejdůležitější problémové oblasti v rozvoji města z pohledu ekonomického prostředí lze definovat následovně:

- Vysoká **závislost na zpracovatelském průmyslu**, a to zejména na automobilovém průmyslu => malá diverzifikace místní ekonomiky, nízká přidaná hodnota u subdodavatelů v aut. průmyslu.
- Nadprůměrná **míra nezaměstnanosti** a její rostoucí tendence.
- **Disproporce mezi nabídkou a poptávkou na libereckém trhu práce** – velký počet nekvalifikovaných uchazečů o zaměstnání s nízkou úrovní vzdělání, nedostatek specificky kvalifikovaných pracovníků v mnoha oblastech.
- Značné **zastoupení starších osob/uchazečů o zaměstnání** => menší uplatnění.
- Dlouhodobý **růst počtu cizinců** – nízká kvalifikace/vzdělání.
- **Nedostatečná kooperace** podnikatelských subjektů, města, univerzity a neziskového sektoru => malá podpora začínajících podnikatelů, nedostatek/absence vědecko-technických parků, inkubátorů a jiných subjektů zaměřených na podporu inovací a VaV => velká roztříštěnost v oblasti výzkumu a vývoje – mnoho malých pracovišť, chybí velcí a silní hráči.
- **Nedostatečná výtěžnost TUL** jakožto velkého hráče v oblasti inovací a VaV. TUL je vnímána především regionálně a bez žádoucího přesahu do podnikatelského sektoru.
- **Nedostatečná prezentace Liberce** jako jednoho z nejvýznamnějších technických měst/center v České republice.
- Malý důraz a propagace konceptu **Smart City, digitalizace, sdílené ekonomiky a chytrých řešení** v podmínkách města (a to navzdory mnoha úspěšně implementovaným řešením).
- **Absence koncepčních dokumentů** v oblasti ekonomiky, průmyslu či VaV.

5. Infrastruktura a majetek

5.1 Technická infrastruktura

5.1.1 Pitná voda

Celé území ORP Liberec je nadstandardně vybavené zdroji pitné vody. Dle dostupných informací je zásobování pitné vody regionu víceméně rovnoměrně rozděleno mezi podzemní a povrchové zdroje. V oblasti vodohospodářské infrastruktury je v kontextu SML vhodné uvést následující hlavní skutečnosti:

- Nejvýznamnější zdroje podzemní vody jsou vázané jímací území – Libíč, Dolánky a Lesnovek, zařazených dle SČVK do I. kategorie. Jde o systém hloubkových vrtů a studní podzemní vody, které tvoří důležitý zdroj vody pro město Liberec. Do zdrojů je rovněž ještě zařazen vodní zdroj Machnín.
- Rozhodující podíl v zásobování města je však z nádrže Josefův důl, tedy povrchové zdroje pitné vody. Oblastní úpravny vody poté jsou – ÚV Souš a ÚV Bedřichov.
- Páteří oblastního vodovodu je přivaděč DN 600, do kterého je čerpána voda na jihozápadě Liberecka ze zdroje Dolánky, který se dále napojuje na zdroj Lesnovek a ten poté na zdroj Libíč. Prvním vodojemem „na trase“ je vodojem Roveň, ze kterého je voda dočerpána do vodojemu Jeřmanice, ze kterého je dvěma přivaděči DN 500 přivedena do Liberce. Do vodojemů Liberce ze západu přichází voda přivaděčem DN Stoka B.
- Kromě oblastních zdrojů jsou na území města i další místní zdroje: Pilínkovské prameny, Pilínkov zářezy, Horní Hanychov – U Lanovky nad kioskem, Horní Hanychov – U Lanovky skokanský areál atd.
- V rámci posledního sčítání obyvatelstva bylo připojení na vodovod prokázáno u více jak 91 % bytů ve městě (více jak 8 % nebylo zjištěno).
- Podle statistických údajů ČSÚ za rok 2019 byl podíl obyvatel zásobovaných vodou z vodovodů pro veřejnou potřebu v případě Libereckého kraje **93 %**, což je čtvrtá nejhorší hodnota. V podmínkách města by to mělo být zhruba **94 %**.
- V roce 2019 činila průměrná denní spotřeba vody z veřejných vodovodů v domácnostech Libereckého kraje 89,2 litrů na osobu.
- Cena vodného meziročně vzrostla ve všech regionech, **obyvatelé Libereckého kraje však zaplatili v rámci krajů nejvyšší cenu – 44,80 Kč za Kč/m³ vodného, což převyšuje celostátní průměr o 5,50 Kč.**
- Vodovodní síť se v průběhu roku 2019 v Libereckém kraji rozšířila na 3 902 km (+2 km, +0,1 %). Rovněž se zvýšil počet osazených vodoměrů (o 1,8 % na 89 692 kusů), tak počet vodovodních přípojek (o 1,3 % na 89 212 kusů).
- V Liberci **technicky nevyhovují některé vodovodní řády** z důvodu značného stáří (např. v centru města).

5.1.2 Kanalizace

Problematiku kanalizace v liberecké oblasti lze na základě dostupných informací charakterizovat následovně:

- Podíl obyvatel Libereckého kraje, kteří bydlí v domech napojených na kanalizační síť, činil v roce 2019 dle ČSÚ **69,5 %**. Jedná se o nejhorší stav ze všech krajů v ČR.
- Délka kanalizační sítě na území kraje vzrostla o 21 km na 1 617 km, počet kanalizačních přípojek se navýšil o 578 (1,2 %) na 47 474 kusů.

- **Cena stočného Libereckém kraji se meziročně zvýšila o 0,40 Kč na 42,90 Kč/m³, což je obdobně jako v případě vodného nejvyšší cena v ČR a republikový průměr převýšila o extrémních 8,20 Kč.**
- Z hlediska počtu připojených obyvatel je v rámci kraje nejvýznamnější společný kanalizační systém měst Liberce, Jablonce nad Nisou a Stráže nad Nisou zakončený na rekonstruované ČOV. Na tuto ČOV jsou odpadní vody svedeny dvěma hlavními sběrači A a B, přičemž sběrač B od konce jablonecké kanalizace v Zeleném údolí až na ČOV Liberec tvoří páteř celého systému. Do něj je zaústěn i sběrač A. Tento sběrač začíná napojením na ČOV v Růžodole I, který je dlouhý 6,5 km. Sběrač A sloužící pro napojení uličních stok začíná u ČOV Liberec a vede přes celé město.
- Kanalizační systém v Liberci je tak rozdělen na 2 části:
  - i. povodí sběrače A – odkanalizovává pravý břeh Lužické Nisy, což představuje vnitřní město, Pavlovice, Králův Háj, Starý Harcov apod.
  - ii. povodí sběrače B – odkanalizovává levý břeh – Františkov, Hanychov, Doubí, Vesec, Vratislavice apod.
- **Část kanalizačních stok ve městě vyžaduje důkladnou revizi**, rozsáhlé rekonstrukce uličních i některých hlavních stok. Někde se nacházejí stoky z 19. stol.
- Strategické záměry v oblasti kanalizací a zásobování pitnou vodou vycházejí především z Plánu rozvoje vodovodů a kanalizací Libereckého kraje.
- Dominantním vlastníkem vodovodů a kanalizací v kraji/ORP Liberec/SML je Severočeská vodárenská společnost, a.s., jejímž menšinovým akcionářem je SML. Největším provozovatelem kanalizačního systému jsou poté Severočeské vodovody a kanalizace, a.s.
- Nejaktuálnější téma v podmínkách SML je **problematika odkanalizování**. V některých částech města dosud zcela chybí kanalizace (Kateřinky, Radčice, Krásná Studánka atd.).

5.1.3 Elektrická energie

Další důležitou součástí energetické infrastruktury města je elektřina, její zdroj, kapacita či přenos. Podstatné aspekty z této oblasti jsou shrnuty v následujícím přehledu:

- V roce 2019 se v Libereckém kraji vyrobilo 437,4 GWh elektřiny (brutto), což odpovídá velikosti 0,5 % z celkového objemu elektřiny vyrobené v České republice. **Z celkového vyrobeného množství elektřiny v Libereckém kraji pocházelo téměř 70 % z alternativních zdrojů** (27,1 % fotovoltaika, větrné elektrárny 27,0 % a ve vodních elektrárnách 15,6 %).
- **Na celkovém instalovaném výkonu Libereckého kraje se ke konci roku 2019 podílely elektrárny využívající ekologické zdroje téměř z 80 %** (47,2 % elektrárny na solární energii, 21,4 % větrné elektrárny a 11,1 % vodní elektrárny). Na zbývajícím instalovaném výkonu se podílely plynové a spalovací elektrárny (16,0 %) a parní elektrárny (4,2 %).
- Meziročně instalovaný výkon elektráren v kraji vzrostl o 3 MW (1,4 %), nejvýrazněji v plynových a spalovacích elektrárnách (+10,0 %) a také v elektrárnách vodních (+0,8 %). Naopak výkon fotovoltaických elektráren meziročně poklesl o 0,2 %.
- V Libereckém kraji vzrostla v roce 2019 spotřeba elektřiny u domácností o 1,7 %. V přepočtu na jednoho obyvatele Libereckého kraje dosáhla spotřeba domácností v roce 1,67 MWh a byla o 16,8 % vyšší než celorepublikový průměr.

- Nevyskytuje se zde žádný významný zdroj uhlí nebo zemního plynu a není zde realizován žádný nadmístní zdroj elektrické energie. Liberec má tak velmi omezené zdroje energií a je závislý na jejich importu.
- Největší zdroj je lokalizován v Teplárně Liberec s výkonem 12 MW. Ve spalovně odpadů TERMIZO a.s. je nainstalován výkon 2 – 3 MW.
- Na území libereckého regionu je umístěno několik výroben elektřiny z obnovitelných zdrojů. Jedná se zejména o malé vodní elektrárny umístěné na větších vodních tocích v oblastech s velkým spádem (např. MVE Rudolfov I s výkonem 0,72 MW).
- Území je zásobováno elektrickou energií z transformovny TR Bezděčín a z TR Babylon, na které jsou napojeny příslušná vedení VVN přenosové soustavy. Přenosová soustava je provozována v napětích VVN 400 kV a VVN 220 kV.

5.1.4 Zásobování zemním plynem

Z hlediska infrastruktury zásobující liberecký region zemním plynem a jejích hlavních statistických údajů lze uvést následující skutečnosti:

- Na libereckém území ORP Liberec je provozovatelem distribuční soustavy pro zásobování zemním plynem společnost RWE GasNet, s.r.o.
- Hlavními napájecími body pro zásobování ORP Liberec plynem jsou dálková vedení přivádějící zemní plyn ze sousedních ORP. Na území ORP Liberec se nevyskytuje žádný nadmístní významný zdroj zemního plynu či bioplynu. Mezi technologické objekty zásobování plynem patří zejména regulační stanice. Na území SML se jich nachází celkem 12.
- V rámci města ani ORP nezasahují žádná vedení vysokotlakých plynovodů. Územím neprochází ani trasa tranzitního plynovodu.
- Úroveň plynofikace kraje je dlouhodobě výrazně pod republikovým průměrem (63 %), jelikož připojení na plyn má dle posledního sčítání obyvatelstva pouze **50 %** obydlených bytů v rámci SML.
- Spotřeba zemního plynu v domácnostech Libereckého kraje v roce 2019 činila **927 m³/obyvatele**, oproti roku 2014 se zvýšila o 97 m³. Z pohledu průměrné spotřeby plynu v ČR/obyvatele (766 m³), je spotřeba v Libereckém kraji o více jak 17 % vyšší.
- V celém kraji bylo v roce 2019 evidováno více než 93 351 odběratelů zemního plynu, tj. 3,3 % z celkového počtu evidovaných odběratelů v ČR. Celkový počet odběratelů se meziročně zvýšil pouze o 7 subjektů. Ve srovnání s rokem 2014 vzrostl celkový počet odběratelů v Libereckém kraji o pouhé 1 %. Úroveň plynofikace tak dlouhodobě zůstává téměř beze změny.

5.1.5 Zásobování tepelnou energií

Problematiku zásobování Liberce a jeho okolí tepelnou energií charakterizují následující parametry:

- Nejrozsáhlejší systém soustav centrálního zásobování teplem v Liberci je Teplárna Liberec a spalovna komunálního odpadu TERMIZO a.s.
- Spalovna TERMIZO je považována za vysoce účinný kogenerační zdroj. Za rok energeticky využije průměrně 96 000 tun odpadů. Z těchto odpadů vyrobí teplo pro cca 17 000 domácností.
- Teplárna Liberec zásobuje tepelnou energií Liberec a Vratislavice nad Nisou. Společnost zásobuje tepelnou energií více než 14 tisíc domácností převážně na libereckých sídlištích, dalších více než sto odběratelů z terciární sféry a desítku

průmyslových podniků. Teplárna je technologicky propojena se spalovnou komunálních odpadů TERMIZO, která dodává do sítě centrálního zásobování tepelnou energií.

- Větší polovina tepla pro Liberec vzniká energetickým využíváním odpadů, podstatnou část však stále tvoří tepelná energie ze zemního plynu. Topný olej se využívá jako doplňkové palivo při velkých mrazech. Teplo pro sídliště Františkov vyrábí teplárna od roku 2012 v samostatné kogenerační jednotce, která zároveň vyrábí elektřinu pro distribuční síť.
- Dlouhodobým problémem je, že rozvodný systém je zastaralý a na hranici své životnosti. Pro snížení vysokých nákladů na rozvod tepla budou nutné **rozsáhlé investice do teplovodní infrastruktury**. V budoucnu by se měly modernizovat i zbývající dvě větve rozvodů. Náklady na každou etapu se odhadují na 300 milionů korun, financování ale zatím není vyřešeno.
- Průměrná cena tepelné energie v Libereckém kraji sice dlouhodobě výrazně klesá (rozdíl více jak 100 Kč/GJ mezi lety 2014 – 2019), **ale podle údajů ERÚ patří mezi ty nejdražší v ČR, v letech 2014 a 2015 byla dokonce nejvyšší ze všech krajů**.
- Z hlediska druhu paliv použitých pro výrobu tepelné energie za rok 2018 v Libereckém kraji výrazně převažoval **podíl zemního plynu (65,4 %)**, což lze vzhledem k celostátnímu průměru (19,7 %) považovat za extrémní hodnotu. **Druhým extrémem je podíl uhlí (4,7 %) použitý pro výrobu tepla, který je oproti průměru ČR (54,8 %) zcela zanedbatelný.**

5.1.6 Radiokomunikace a telekomunikace

ORP Liberec je provázán s okolním územím systémem dálkových optických kabelů. Území je plošně v celém rozsahu připojené na státní telefonní síť s automatickým vstupem do systému. Z telekomunikačního hlediska je území začleněno do Místní provozní oblasti Liberec – okres Liberec, uzlový telefonní obvod – UTO Liberec.

Na území Liberce je dokončena výstavba digitální sítě a digitálních ústředen. Dominantní postavení v telekomunikaci má O2 Telefónica Czech Republic, a.s.

Hlavním provozovatelem bezdrátového přenosu jsou České Radiokomunikace a.s. Na území jsou dále provozovány radioreleové trasy různých mobilních operátorů (T-Mobile, Vodafone, O2) a dodavatelů internetového připojení. Nejvýznamnějším bodem v regionu je televizní vysílač Ještěd s mnoha základnovými stanicemi a centrem radioreleových spojů. Ještěd s jeho telekomunikačními vysílači je tak přirozeným centrem digitálního mikrovlnného spojení s okolím.

Páteřní síť radioreleových tras Českých Radiokomunikací:

- RKS Ještěd – RS Buková hora
- RKS Ještěd – RS Zvičina
- RS Jablonec n/N telekomunikační budova – RKS Ještěd

V liberecké oblasti jsou provozovány tyto hlavní vysílací objekty:

- RKS Liberec – Ještěd
- RKS Liberec – Vratislavice n. N.

Z hlediska vybavenosti domácností Libereckého kraje připojením k internetu je tento stav dlouhodobě neuspokojivý, jelikož připojením k internetu disponovalo ke konci roku 2018 pouze **76,5 %** domácností (4 % pod průměrem ČR).

5.1.7 Aktivita města

Liberec roku 2016 přistoupil k Paktu starostů a primátorů (Covenant of Mayors), čímž se zavázal vypracovat **Akční plán udržitelné energie a klimatu 2030** a na jeho základě snížit do roku 2030 své emise o 40 % ve srovnání s rokem 2000. Akční plán byl vypracován a schválen v únoru roku 2018. Jeho součástí je řada opatření na zateplování budov v majetku města, náhrada neekologických tepelných a světelných zdrojů či oblast dopravy. Město v tomto ohledu již realizovalo několik projektů, jako např. Snížení energetické náročnosti ZŠ náměstí Míru 5.1 a 5.2 či Podpora čisté mobility – Liberec město pro život. Další desítky konkrétních opatření/projektů k realizaci v následujících letech jsou popsány v příslušném Akčním plánu.

5.2 Městské organizace a společnosti

SML dále disponuje značnou sítí městských organizací a společností s vlastnickým podílem města. Rozsah této majetkové struktury je aktuálně následující:

Městské organizace

- Botanická zahrada Liberec
- Centrum zdravotní a sociální péče Liberec
- Divadlo Františka Xavera Šaldy
- Komunitní práce Liberec, o.p.s.
- Městské lesy Liberec
- Naivní divadlo Liberec
- Zoologická zahrada Liberec
- 31 mateřských škol
- 20 základních škol
- Speciální základní škola Orlí
- Dům dětí a mládeže Větrník
- Komunitní středisko Kontakt Liberec

Společnosti s majoritní účastí města

- Dopravní podnik měst Liberce a Jablonce nad Nisou, a.s.
- Liberecká IS, a.s.
- Sportovní areál Ještěd, a.s.
- Sportovní areál Liberec, s.r.o.
- Sportovní areál fotbal, a.s.
- Technické služby města Liberce, a.s.

Společnosti s minoritní účastí města

- ČSAD Liberec, a.s.
- Krajská nemocnice Liberec, a.s.
- Severočeská vodárenská společnost, a.s.
- Teplárna Liberec, a.s.
- FCC Liberec, s.r.o.
- Autocentrum Nord, a.s.
- FinReal Liberec, a.s.

Hlavní problematickou oblastí z hlediska rozsáhlého majetku města (nejenom výše uvedené organizace a majetkové účasti) je nízká míra jeho pasportizace a systematické práce s ním. Dále není nastaveno strategické řízení a správa portfolia firem z pohledu města jakožto akcionáře/společníka. Zejména u společností s majoritní účastí SML vede nekoncepční správa k rozsáhlým negativním jevům.

5.3 Problémové oblasti pro rozvoj města

Technická infrastruktura města i jeho kompletní majetková struktura bude v nadcházejícím období vyžadovat sadu opatření, která přispějí k cílenému rozvoji města a zlepšení současného stavu. Implementace jednotlivých opatření z **Akčního plán udržitelné energie a klimatu 2030** by však měla tento žádoucí stav v oblasti infrastruktury naplnit, systematicky technickou infrastrukturu obnovovat a snižovat celkovou energetickou náročnost města. Hlavní problémy ovlivňující rozvoj města lze shrnout následovně:

- **Technicky nevyhovující vodohospodářská infrastruktura** v některých částech městě či absence veřejného vodovodu v okrajových lokalitách.
- **Technicky nevyhovující kanalizační systém** v některých městských částech či úplná absence kanalizace v okrajových lokalitách.
- Dlouhodobě **nejvyšší cena za vodné a stočné** v České republice.
- **Nízký podíl vyrobené elektřiny z místních zdrojů.**
- Nezbytnost **rozsáhlé investice do teplovodní infrastruktury.**
- **Podfinancovaná infrastruktura** pro rozvod energií a veřejného osvětlení, nepřipravená rozvodná síť na individuální výrobu elektřiny a elektromobilitu.
- **Nedostatečná dostupnost internetu**, zejména pak v okrajových částech Liberce.
- **Nekonceptní řízení rozsáhlého majetku města** – podfinancování, nezbytné náklady na investice, malá kontrola, nízká efektivita atd.
- **Nedostatečné řízení a správa portfolia firem s majetkovým podílem města** – absence vlastnické koncepce a dohledu z pohledu akcionáře, nedostatečný výkon vlastnických práv.

6. Doprava

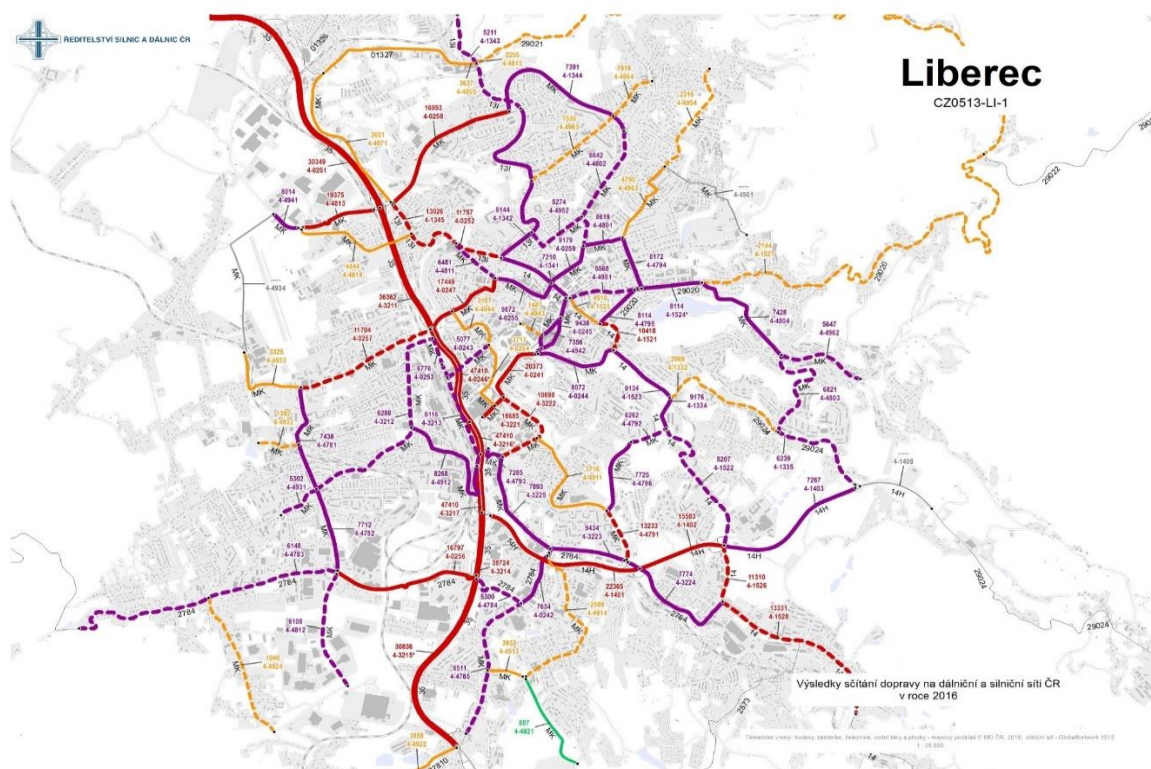
6.1 Silniční doprava

Doprava v Liberci a jeho okolí je nepochybně částečně ovlivněna komunikační sítí, kterou disponuje celý okres Liberec. Ze statistického hlediska prochází územím okresu 710 km silnic, z čehož je 111 km silnic I. třídy, 117 km silnic II. třídy a cca 482 km silnic III. třídy. Hlavní páteřní komunikací je rychlostní silnice I. třídy R35 (Turnov – Liberec), která navazuje na dálnici D10 a mezinárodní tah E442 (skrže I/35). Druhou významnou komunikací je silnice I/13, která propojuje Liberecký a Ústecký kraj. Problematické nadále zůstává dopravní spojení na Hradec Králové.

Intenzita hlavních dopravních tepen ve městě zjištěná v rámci posledního celostátního sčítání dopravy (2016) indikuje, že nejvyšší intenzita je dosahována na hlavním průtahu městem, a to v celé jeho centrální části. Zde je naměřená intenzita zhruba 47 410 vozidel denně. Oproti poslednímu sčítání se jedná o podstatný nárůst přes 32 %, jelikož nejvyšší naměřená intenzita v roce 2010 činila 35 813 vozidel. Ve srovnání s rokem 2000 je nárůst dopravy v tomto klíčovém úseku zhruba dvojnásobný. Intenzita dopravy však podstatně roste i v dalších částech města (Šaldovo nám., Košická, u Globusu atd.), a negativně tak ovlivňuje celou další řadu faktorů jako je například stav ovzduší, dostupná parkovací místa, technický stav komunikací či hluk.

Zejména oblast **parkování** je dlouhodobý problém města, a to nejenom v centrální části, ale i na sídlištích, kde dostupné kapacity nepokrývají potřeby občanů. Tato problematika je již na úrovni SML řešena, a to prostřednictvím vydávání placených karet s vyhrazeným stáním na sídlišti.

Grafické znázornění intenzity provozu v SML, tak jak byla detekována v rámci posledního sčítání dopravy, je představeno v rámci obrázku níže.

Obrázek 5 - Intenzita dopravy v Liberci
Zdroj dat: převzato z ŘSD

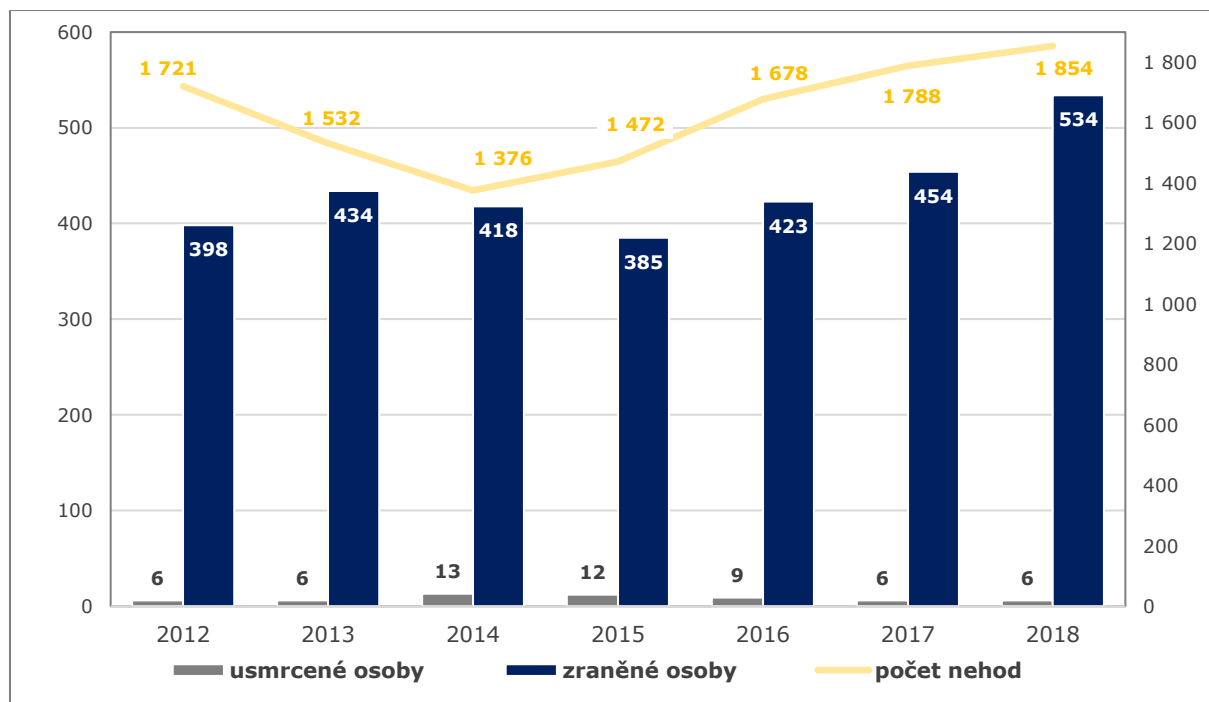
V oblasti bezpečnosti provozu lze v okrese Liberec spatřit **rostoucí tendenci v počtu dopravních nehod**, která v posledních letech každoročně roste. S tím souvisí i počet zraněných osob, který rovněž v libereckém regionu dlouhodobě narůstá, stejně jako výše celkové hmotné škody. Určitou pozitivní skutečností je navzdory rostoucímu počtu nehod klesající trend počtu těžce zraněných osob v letech 2016 – 2018.

Z pohledu dostupných **statistik Libereckého kraje za rok 2019** se na silnicích kraje stalo celkem 4 752 dopravních nehod, z nichž u více než jedné pětiny byly vykázaný následky na zdraví nebo životě. Na 1 000 dopravních nehod pak připadlo 2,5 usmrcených, což je druhá nejnižší hodnota mezi kraji ČR. Vývoj počtu celkových nehod pak sleduje trend libereckého okresu a od roku 2014 výrazně roste (3 572 nehod v roce 2014 vs. 4 752 v roce 2019), tj. došlo k nárůstu o 33 % (v případě okresu Liberec to je 35 %). Aktuální statistiky (1-7/2020) neukazují v případě LK velký výkyv a počty nehod/zraněných víceméně kopírují vývoj v posledních dvou letech, vyjma počtu zraněných cyklistů, který je téměř dvojnásobný.

Tabulka 12 - Nehody v silniční dopravě v okrese Liberec v období 2012 – 2018

Nehody v silniční dopravě							
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Počet nehod	1 721	1 532	1 376	1 472	1 678	1 788	1 854
pod vlivem alkoholu	99	84	91	80	65	87	109
Osoby usmrcené	6	6	13	12	9	6	6
Osoby těžce zraněné	40	52	57	52	46	39	44
Osoby lehce zraněné	358	382	361	333	377	415	490
Hmotná škoda (v tis. Kč)	85 840	79 117	62 655	73 903	84 347	98 024	111 581

Zdroj dat: vlastní zpracování podle dat ČSÚ

Graf 27 - Počet nehod v silniční dopravě vč. počtu zraněných a usmrcených osob v okrese Liberec

Zdroj dat: vlastní zpracování podle dat ČSÚ

6.2 Železniční doprava

Železniční spojení bohužel díky své nepropojenosti na hlavní koridory nehraje v místních poměrech tak důležitou roli, jako je tomu v případě jiných krajských měst ale de-facto i celé České republiky. Liberec je největším městem v ČR, které neleží na žádném hlavním železničním koridoru, ani v jeho těsné blízkosti.

Na druhé straně lze říci, že na území Liberce je provozována poměrně hustá a stabilní železniční síť, která ale není zpravidla příliš modernizována či elektrifikována.

Na hlavní železniční síť je Liberec napojen jednokolejnou neelektrifikovanou tratí úsekem Liberec – Turnov, odkud je možné napojení na Prahu nebo Pardubice, ovšem pouze jednokolejné. Vlakové spojení s hlavním městem je tak velmi komplikované a zdouhavé, což z něj činí jen minimálně využívaný způsob dopravy mezi těmito městy.

Hlavní železniční tahy vedoucí na území města nad rámec trati Liberec – Turnov (Mladá Boleslav – Praha) poté jsou:

- Liberec – Pardubice
- Liberec – Tanvald – Harrachov
- Liberec – Jablonné v Podještědí – Česká Lípa
- Liberec – Hrádek n. Nisou – Žitava (Varnsdorf)

Železniční doprava v Liberci a jeho okolí tak má význam především pro každodenní dojíždku do zaměstnání/škol v rámci regionu, cestovní ruch a spojení se sousedním Německem.

6.3 Cyklistická doprava

Přes Liberec vede mezinárodní cyklokoridor Žitava – Hradec Králové a dále zde jsou regionální cyklostezky Odra – Nisa a cyklostezka Nisa. Navzdory celkovému charakteru města (sport, příroda, aktivní občané) však není kvalita ani rozsah sítě cyklostezek na území města stále adekvátní. Délka cyklostezek v roce 2019 (14,4 km) se sice oproti roku 2012 více než zdvojnásobila, město jako takové ale stále není dostatečně přizpůsobeno rostoucímu zájmu o cyklistiku, a to z několika hledisek:

- Nepropojenost sítě cyklostezek a její infrastruktury
- Absence pasportu či mapy cyklostezek v podmínkách města
- Nepřizpůsobenost vnitřního perimetru města cyklistické dopravě (cyklopruhy atd.)
- Rostoucí počet dopravních nehod s účastí cyklistů
- Nedostatečná koncepční propagace nemotorové dopravy

Na druhé straně je v poslední době patrná značná aktivita města v této oblasti, které realizovalo či plánuje realizovat mnoho projektů s cílem zlepšení podmínek pro cyklistiku. K dalšímu rozvoji by měl významně přispět zpracovaný **Plán rozvoje cyklodopravy Liberec – Jablonec nad Nisou na období 2017 – 2023**, který je součástí koncepčního materiálu – Plán udržitelnosti městské mobility.

Jako příklad konkrétních relevantních projektů v oblasti cyklodopravy lze uvést mj. projekty:

- 100 kol pro bikesharing v Liberci
- Kolem kolem Jizerek
- Rozvoj cyklistické dopravy – Cyklotrasa Odra Nisa
- Podpora čisté mobility – Liberec město pro život

6.4 Veřejná doprava

Městská hromadná doprava je v Liberci zajištěna společností Dopravního podniku měst Liberce a Jablonce nad Nisou, a.s., a to prostřednictvím tramvají a autobusů. Dle dostupných informací (2019) mají liberečtí občané k dispozici 49 autobusových a tramvajových linek MHD. Počet nasazených vozů byl ve sledovaném období 160 a délka linek MHD zhruba 444 km. Počet cestujících se pak dlouhodobě drží nad 40 mil./rok (2013 – 2018).

Důležitým prvkem liberecké MHD je tramvajová doprava, a to i přes to, že na území města jsou stále pouze dvě základní tratě:

- Liberec – Jablonec nad Nisou
- Lidové sady – Horní Hanychov

Tramvajová trať do městské části Rochlice je doposud ve fázi plánování, nicméně reálné kontury tento plán prozatím nemá.

Standard a míra využívání MHD je v Liberci v porovnání s obdobně velkými městy v České republice i v Evropě nadprůměrný. Městský dopravce DPMLJ systematicky obnovuje vozový park včetně zavádění bezbariérových vozidel. Podíl nízkopodlažních autobusů vysoce přesahuje 90 %, v případě tramvají je to zhruba jedna třetina. Téměř polovina autobusů je vybavena pohonem na CNG. Příjmy DPMLJ však nezaručují dostatek prostředků na plnou údržbu a obnovu tramvajových tratí, která je závislá na kapitálových dotacích měst a EU.

Celkově je oblast MHD diskutována v rámci dokumentu **Plán dopravní obslužnosti veřejnou dopravou Liberec – Jablonec nad Nisou na období 2017 – 2023**. Dokument představuje řadu konkrétních návrhů řešení, jejichž praktická realizace nebyla z velké části doposud uskutečněna.

6.5 Pěší/bezbariérová doprava

Na základě dostupných informací neexistuje v podmínkách SML ucelený přístup k problematice bezbariérových i pěších tras. Dosud nebyla zpracována žádná koncepce ani popis tras, které by šlo označit za bezbariérové (částečně či úplně), a to navzdory explicitnímu uvedení tohoto cíle v aktuálním strategickém plánu města.

Kladně lze poté hodnotit zvýšení zajištění bezbariérového přístupu k veřejným budovám a počtu bezbariérových dopravních prostředků v Liberci.

Pěší dopravě, která je v podmínkách města nadstandardně uplatňována, není v aktuálních koncepčních materiálech rovněž věnována dostatečná pozornost a ve strategickém plánu je akcentována spíše okrajově, a to zejména z hlediska její bezpečnosti. Rozsah uskutečněných opatření však není znám.

6.6 Letecká doprava

V nedaleké vzdálenosti (2,5 km) od centra města se nachází **mezinárodní letiště Liberec**. Jedná se o soukromé neveřejné mezinárodní letiště umožňující lety pouze za viditelnosti. Letiště disponuje travnatou dráhou s délkou 1 050 m a šířkou 50 m. Provozovatel letiště je Aeroklub Liberec z.s. Letiště slouží pro provoz složek IZS, Armády ČR a několika soukromých subjektů. Aeroklub zde rovněž vykonává sportovní a výcvikové lety pro vlastní potřebu.

V roce 2013 byla aktivně diskutována možnost prodat ze strany SML letiště/pozemky, a to prostřednictvím městského referenda. Jelikož však byla účast velmi nízká, byly výsledky referenda prohlášeny za neplatné (více jak 90 % zúčastněných hlasujících hlasovalo proti prodeji).

Otázka budoucnosti letiště a jeho rozvojového potenciálu je dlouhodobě neřešena a aktuální postoj města není zcela zřejmý. Jednou z možností je ve spolupráci s Libereckým krajem zahájit proces rekonstrukce, a to s hlavním cílem dosažení statusu veřejného letiště. Další variantou je prodej letiště a jeho pozemků, což se však městu historicky nedaří.

6.7 Aktivita města

Z hlediska budoucího rozvoje města je naprosto stěžejní maximální implementace desítek opatření navržených v rámci Plánu **udržitelné mobility Liberec – Jablonec nad Nisou**, který v separátních dokumentech pojmenovává dílčí problémy spojené s dopravou a předkládá dostatek opatření/projektů s jednotlivými návrhy řešení.

Oblasti projektů v dopravní infrastruktuře (opravy, regenerace atd.) je poté věnovaná separátní webová stránka (www.bezpečnadoprava.liberec.cz), kde jsou uvedeny především realizované i chystané dopravní projekty. Aktuální projekty a uzavírky jsou také zobrazeny na přehledné mapě ([Link](#)).

6.8 Problémové oblasti pro rozvoj města

Oblast dopravy je v dnešní době jednou z klíčových rozvojových oblastí většiny měst, zejména těch s větším počtem obyvatel. Nejinak je tomu i v případě Liberce, který vzhledem ke své poloze a uspořádání města čelí specifickým problémům, z nichž některé lze jen velmi obtížně odstranit.

Ve městě a jeho okolí je patrný dramatický nárůst automobilové dopravy, která sebou přináší mnoho doprovodných negativních jevů, s kterými se musí město vypořádat. V Liberci se zhoršuje kvalita ovzduší, roste počet dopravních nehod a počet parkovacích míst již dávno není schopen pokrýt aktuální kapacitu libereckých občanů a jejich automobilů. Hlavní rozvojový potenciál se nabízí v cyklo dopravě a jejím větším uplatnění, který je vzhledem k mnoha okolnostem dosud nevyužit. Klíčové oblasti pro budoucí rozvoj města z pohledu dopravní tematiky lze poté shrnout následovně:

- **Vysoká intenzita silniční dopravy** s dramatickou rostoucí tendencí => přetíženost komunikací, a to nejenom v centrální části města.
- **Rostoucí počet dopravních nehod**, zraněných osob i majetkové škody, rostoucí počet cyklistů zraněných při dopravní nehodě.
- **Závislost města na páteřních komunikacích** – nedostatečně řešený průtah městem a jeho napojení na okolí, absence funkčního vnitřního okruhu města, deformace městského prostředí.
- **Nedostatečné parkovací kapacity** v centru i na sídlištích, chybí systém na obsazenost parkovišť.
- **Absence centrálního dopravního informačního systému** – informace o hustotě provozu, nehodách, dopravních omezeních atd.
- **Nedostatečná či chybějící infrastruktura pro rozvoj cyklistické dopravy**, nepřizpůsobená hierarchizace komunikací pro cyklisty.
- **Absence pasportu či mapy cyklostezek i bezbariérových a pěších tras** v SML.
- **Vzdálené napojení na celostátní železniční síť** a hlavní koridory, význam železniční dopravy výhradně pro regionální dimenzi, nedostatečné napojení na mezikrajskou železniční síť jako prostředku pro přepravu turistů atd.
- **Nízké investice do dopravní infrastruktury a místních komunikací.**
- **Nevyhovující kvalita některých zastávek MHD**, vč. autobusového nádraží.
- **Nedořešenost strategických rozhodnutí** – letiště, tramvajová trať Rochlice.

7. Vzdělání

Oblast vzdělávání lze rozdělit na předškolní vzdělávání, primární, sekundární a terciární vzdělávání, dále celoživotní vzdělávání, volnočasovou pedagogiku a další vzdělávací a podpůrné aktivity. Z hlediska nabídky zahrnuje Liberec všechny tyto úrovně vzdělávací soustavy.

Vzhledem k demografickému vývoji zaznamenává město nedostatek míst v MŠ. Oproti tomu střední a vysoké školy ze stejného důvodu evidují dlouhodobý pokles studentů. K jednotlivým složkám vzdělávacího aparátu v Liberci a hlavním problematickým oblastem viz v kapitole níže.

7.1 Mateřské a základní školy

Statutární město Liberec vystupuje jako **zřizovatel pro 31 mateřských** ([Link](#)) **a 20 základních škol** ([Link](#)), z nichž jedna je dle platné legislativy speciální. V Liberci rovněž fungují 3 soukromé ZŠ a dále 10 soukromých MŠ.

Kapacita mateřských škol (zřizovatel SML) je dlouhodobě víceméně neměnná (k 1. 9. 2019 – 3 060 míst) a jejich naplněnost ve školním roce 2018/2019 byla zhruba **95 %**, což je nejnižší hodnota za posledních pět let.

Oproti tomu kapacita škol základních dlouhodobě roste (k 1. 9. 2019 – 9 946 míst). Mezi roky 2013 – 2018 byla kapacita zvýšena celkem o 1 080 míst. Ve školním roce 2018/19 byla naplněnost ZŠ vykázána na úrovni cca **89 %**. Z hlediska dlouhodobé naplněnosti ZŠ se tato hodnota stabilně drží v intervalu 85 % – 90 %.

Město dlouhodobě usiluje o vyrovnanou a zlepšující se úroveň škol, přesto jsou některé školy veřejností považovány za "lepší" a jiné za "horší", což však vždy neodpovídá objektivnímu hodnocení, ale spíše tradiční pověsti škol. Z hlediska současných nároků na školy je ovšem možné vedení několika škol považovat za spíše uzavřené. V Liberci je zastoupena alternativa v podobě Montessorri tříd a Waldorfských tříd. Jedna ze základních škol se poté specificky zaměřuje na hudební vzdělávání, jedna má bilingvní režim výuky, další alternativou jsou soukromé ZŠ.

Pro oblast základního vzdělávání v SML je nezbytné zmínit následující skutečnosti:

- Nařízená spádovost je některými aktéry vnímána jako negativní, což ovšem ukládá požadavek rovnoměrného naplnění škol.
- SML v současné době realizuje elektronické zápisy do škol i potřebnou podporu k těmto zápisům.
- Některé školy trpí nedostatečnými možnostmi pro sportovní vyžití, slabinou na ZŠ je rovněž technická výuka.
- V posledních letech roste průměrný věk pedagogů, sbory jsou genderově nevyvážené (převládají ženy) a školství trpí vysokou mírou fluktuace.

Na jaře 2019 realizovala společnost SCIO dotazníkové šetření na školách, ze kterého vyplynula mj. následující doporučení oblastí zasluhujících pozornost města:

- Výskyt patologických jevů na školách
- Možnosti financování jednotlivých ZŠ
- Komunikace vedení školy a pedagogů
- Fluktuace pedagogů na některých školách

7.2 Střední vzdělávání

V Liberci je celkem 19 středních škol různých zřizovatelů, z nichž 11 zřizuje Liberecký kraj, ostatní jsou soukromé. Gymnázia jsou v Liberci 3, dvě krajská, jedno soukromé.

Mezi krajskými SŠ je, kromě dvou gymnázií, dále 5 škol s maturitními obory. Jsou zde zastoupeny školy zaměřené na stavebnictví, strojírenství, textil, zdravotnictví, obchod a jazykovou výuku. Dvě školy mají obory typu VOŠ (zdravotnická a strojírenská průmyslovka). Ostatní SŠ zřizované krajem jsou nematuritní, jedna škola je typu praktická (jednoletý a dvouletý obor).

Liberecký kraj zřizuje tyto střední školy:

- Střední odborná škola
- Střední průmyslová škola stavební
- Obchodní akademie a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky
- Gymnázium a Střední odborná škola pedagogická
- Gymnázium F. X. Šaldy
- Střední průmyslová škola textilní
- Střední škola gastronomie a služeb
- Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická
- Střední průmyslová škola strojírenská a elektrotechnická a Vyšší odborná škola
- Střední škola a Mateřská škola Na Bojišti
- Střední škola strojírenská, stavební a dopravní

Soukromé střední školy jsou poté převážně technického a umělecko-průmyslového zaměření, výjimku tvoří jedno gymnázium a dále jedna právní či obchodní střední škola. Zde je jejich kompletní přehled:

- Doctrina – Podještědské gymnázium, s.r.o.
- Střední škola právní – Právní akademie, s.r.o.
- Střední odborná škola obchodní s.r.o.
- Střední škola Kateřinky – Liberec, s.r.o.
- Střední škola oděvního designu Kateřinky – Liberec, s.r.o.
- Střední škola designu interiéru Kateřinky – Liberec, s.r.o.
- Střední umělecká škola v Liberci s.r.o.

Z hlediska celého systému školství je problémem **spolupráce ZŠ a SŠ**. Tato situace je dána i odlišnými zřizovateli většiny škol v dané úrovni systému. Částečně se tento slabý bod systému snaží překonat návazný projekt OPV VV Férové školy II (viz níže). Pro mladé studenty středních škol je v Liberci možnost ubytování v Domovech mládeže. Zcela chybí návazné sledování úspěšnosti absolventů – pro ZŠ neexistuje přehled o úspěšnosti žáků v pokračování na SŠ či následně po SŠ v zaměstnání.

7.3 Univerzitní školství

Tento stupeň vzdělávací soustavy je zastoupen Technickou univerzitou Liberec a pobočkou soukromé Metropolitní univerzity Praha, o.p.s. TUL aktuálně disponuje těmito sedmi fakultami:

- Ekonomická fakulta
- Fakulta mechatroniky, informatiky a mezioborových studií
- Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická

- Fakulta strojní
- Fakulta textilní
- Fakulta umění a architektury
- Fakulta zdravotnických studií

Největšího věhlasu se v podmínkách TUL těší **textilní nanotechnologie a mechatronika**, další fakulty ovšem rovněž zajišťují vzdělání odborníků na vysoké úrovni. Technická univerzita Liberec se primárně profiluje jako technicko-průmyslová škola navazující na tradici textilního průmyslu, ke kterému se později připojily moderní technologie v oblasti robotiky a IT.

V současné době nabízí i obory v oblasti architektury, pedagogiky a sociální práce, stejně jako zdravotnická studia včetně např. oboru záchranář. TUL se obdobně jako jiné vysoké školy v ČR potýká s nedostatkem odborných kapacit, dále je nedostatečně využít její potenciál v aplikovaných vědách mimo techniku a celkové napojení univerzity jako inovačního motoru s městem není dostatečné (výjimkou je pedagogika a částečně architektura). Počet studentů TUL v posledních letech výrazně klesá, což je v určité míře zapříčiněno demografickým vývojem.

Podle aktuální strategie rozvoje TUL je dlouhodobá vize univerzity následovná:

„Technická univerzita v Liberci se jasně profiluje v oblasti technických věd a matematiky, společenských a pedagogických věd, umění a zdravotnictví. Cíleně směřuje k budování několika špičkových laboratorních pracovišť a týmů v oblastech, v nichž dosahuje celosvětově významných výsledků. Z hlediska výuky se v souladu s poptávkou po absolventech zaměřuje na obory, v nichž dosahuje v základním i aplikovaném výzkumu velmi dobrých výsledků. Opírá se o kvalitní a rozvinuté vědecké zázemí, využívá synergického efektu jednotlivých součástí univerzity, akcentuje interdisciplinaritu ve výuce, výzkumu a vývoji. Systematicky spolupracuje s univerzitními a vědeckými pracovišti v zahraničí. Mezinárodní spolupráci naplňuje formou projektové spolupráce, tvůrčí činnosti vědeckých a pedagogických pracovníků a ve studentských a docentských mobilitách.“

Nepříznivou skutečností v kontextu této strategie lze uvést, že mezi vyjmenovanými partnery TUL v oblasti rozvoje vědy a výzkumu zcela chybí Statutární město Liberec a jeho příspěvkové organizace.

7.4 Další pedagogická zařízení a aktéři ve vzdělávání

Mimo školy a jejich jednotlivá pracoviště a funkce jsou k dispozici další aktéři vzdělávání. Pedagogicko-psychologická poradna (PPP zřizovaná krajem) zajišťuje poradenství a péči klientům ve věku 3 – 19 let, jejich rodičům a pedagogům, stejně jako dalším osobám podílejícím se na výchově a vzdělávání klientů.

Speciálně pedagogická centra (SPC) se poté zaměřují na klienty s různými druhy zdravotního postižení, stejně jako na podporu dalších aktérů spojených s klienty. Do vzdělávání dále vstupují neziskové organizace (sociální podpora rodin, řešení specifických problémů) a veřejná správa (středisko výchovné péče, diagnostický ústav, oddělení kurátorské činnosti MML), dále také dětské psychiatrické oddělení KNL, probační a mediační služba ČR (PMS) a v neposlední řadě pak psychologové a terapeuti.

V případě dětí pocházejících ze sociálního znevýhodnění je zásadní předškolní podpora, stejně jako specializovaná podpora dětí a rodin z oblasti poruch autistického spektra (PAS). Liberecký kraj zřizuje Centrum vzdělanosti Libereckého kraje s cílem vzdělávat pedagogické pracovníky.

7.5 Celoživotní vzdělávání

V rámci TUL je k dispozici nabídka celoživotního vzdělávání rozdělena na akreditované kurzy dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků (plní legislativní normy v této oblasti) a studijní programy univerzity třetího věku, kam patří jednosemestrální i vícesemestrální kurzy.

Nabídka zahrnuje jazykové kurzy, historicko-naučné a vědecko-popularizační kurzy a kurzy prakticky uplatnitelné v seniorském věku (počítačová gramotnost, zdravý pohyb, sebeobrana a jiné). Je otevřena všem osobám starší 50 let. Senioři v důchodovém věku jsou finančně zvýhodněni. Další kurzy TUL jsou zaměřené na zaměstnance univerzity.

Dalším významným aktérem v oblasti celoživotního vzdělávání je KS Kontakt (p.o. města), který pořádá kurzy pro seniory.

7.6 Volnočasová pedagogika

Pro volnočasovou pedagogiku v Liberci neexistuje ucelený přehled organizací, které dané služby zajišťují. U volnočasové nabídky rozlišujeme standardní sportovní kluby, kroužky a další placené aktivity, nízkoprahová zařízení pro mládež (NZDM dle zákona o sociálních službách – 108/2006 Sb.) a nízkoprahové volnočasové kluby (které nejsou NZDM), případně neformální skupiny.

Hudební a výtvarnou výchovu zajišťuje ZUŠ Liberec, která nabízí standardní paletu hudebních, výtvarných a dramatických oborů. Roční celkové statistiky počtu žáků uvádějí pro školní roky 2013/2014 až 2017/2018 stejnou hodnotu 1 877 žáků.

Další oblastí volnočasové pedagogiky jsou sportovní a turistické oddíly a kluby. Většinu sportů lze v Liberci provozovat v placených kroužcích a členstvích v klubu, případně individuálně a neformálně. V Liberci je aktivních několik skautských oddílů a jedna pionýrská organizace.

Speciální kategorií je nabídka volnočasových aktivit pro sociálně znevýhodněné. V Liberci je tato tematika zpracována v Komunitním plánu sociálních služeb, PPK 2020 – 2022, SPSZ Liberec a TAP pro bydlení, bezpečnost a občanské soužití.

Dále v Liberci působí tyto služby pro práci s dětmi a mládeží:

- DDM Větrník, p. o. (otevřený klub pro mládež od 12 do 26 let)
- Dětská Duha (klub) vedený organizací Liberecké Fórum, z.s.

Volnočasovou pedagogiku zastupují rovněž organizace jako IQLandia (věda a technika), Severočeské muzeum, Technické muzeum, Zoologická zahrada, Ekopark a další.

Celkově lze tedy označit rozsah a pestrost nabídky volnočasové pedagogiky na území SML za adekvátní a dostačující.

7.7 Inkluze ve vzdělávání

Od roku 2016 se i Liberec musí, na základě legislativy, vypořádat s tématem inkluze ve vzdělávání (tzv. společné vzdělávání). Liberec na tuto problematiku reagoval řadou koncepčních a podpůrných opatření. Mezi klíčové patří spolupráce s Agenturou pro sociální začleňování (do 31. 12. 2019 pod Úřadem Vlády ČR, od 1. 1. 2020 pod MMR). V rámci spolupráce vznikl pro oblast vzdělávání Místní plán inkluze (MPI) 2016, který analyzuje situaci libereckého vzdělávacího systému, zejména pak předškolní a základní vzdělávání.

V roce 2018 byla schválena revidovaná verze MPI, která prohlubuje znalost situace a mapuje některá slepá místa z předchozího plánu. Obecným cílem MPI je minimalizovat vyloučení ze vzdělání, případně mu zabraňovat, a podporovat začlenění do vzdělání, čímž je zajišťováno sociální začleňování znevýhodněných žáků.

Liberec v oblasti společného vzdělávání nejprve realizoval **projekt Férové školy** (ESF/OPVVV/KPSVL), díky kterému mohlo město k inkluzi přistoupit jednak systémově (pozice koordinátora inkluze na městě, pokračování v PS vzdělávání), ale také přímou podporou na školách (zahrnutí všech ZŠ zřizovaných SML, koordinátoři inkluze na školách). Cílem projektu bylo prakticky podpořit inkluzi tam, kde byly školy a celý systém nepřipravené. Významnou součástí projektu tvořilo příkladně realizované kariérové poradenství zaměřené na celé spektrum ročníků a vedené různými formami (exkurze, přednášky, individuální sezení apod.). Další podpůrná opatření jsou realizována z dalších projektů, včetně jednoduchých projektů formou tzv. Šablon, o které si mohou žádat přímo školy. Ve městě se daří naplňovat povinný poslední předškolní rok. Velkým problémem na straně žáků a rodin je záškoláctví, neochota některých rodičů ke spolupráci a celkově souběh demotivačních faktorů u části znevýhodněných žáků (nevhodné bydlení, negativní vzory v rodině, absence vize budoucnosti, sociální dávky jako strategie rodinné ekonomiky atd.).

Projekt Férové školy II je poté rozsáhlý inkluzivní projekt financovaný z ESF/OPVVV/KPSVL. Jedná se o návazný projekt založený na zkušenosti s projektem Férové školy (6/2017-6/2020). Tento projekt zahrnuje veřejné i soukromé liberecké ZŠ (celkem 26) a MŠ (33). Navyšuje pozice koordinačních a metodických pracovníků, přímou podporu na školách a zároveň školy nezatěžuje žádnou administrativou. Projekt dále financuje koordinátory inkluze na jednotlivých školách (hlavní cíl: prevence školní neúspěšnosti) a koordinátory včasné péče na MŠ (obdobně vzhledem k potřebám na MŠ). Součástí projektu je také podpora koordinace aktérů na pomezí vzdělávání a sociální oblasti (školy, NNO, OSPOD, SVP apod.).

Díky výše uvedeným projektům Férové školy I a II se tak Liberci jako městu daří vyrovnávat s nelehkými výzvami společného vzdělávání.

7.8 Problémové oblasti pro rozvoj města

Oblast vzdělávání v podmínkách města lze obecně shrnout tak, že systém vzdělávání pokrývá v Liberci všechny základní úrovně a potřeby krajského města. Jsou zde zastoupeny všechny typy škol a úrovně. Kladně lze hodnotit široké pokrytí ZŠ, postupné rekonstrukce školních budov, úroveň volnočasové pedagogiky či úspěšné nastartování společného vzdělávání.

Z pohledu dalšího rozvoje města a hlavních faktorů, které jej mohou dlouhodobě negativně ovlivňovat, lze mj. uvést následující problematické oblasti:

- Omezená **propojenost primárního a sekundárního vzdělávání** (rozdílní zřizovatelé ZŠ a SŠ).
- **Rostoucí průměrný věk učitelů** a genderová nevyváženost pedagogických sborů – výrazná převaha žen.
- **Primární prevence** není zajištěna ve stejné míře na všech školách.
- **Fluktuace** zaměstnanců škol (pedagogičtí i nepedagogičtí zaměstnanci) a **nízké ohodnocení** asistentů pedagogů (rovněž otázka systémového ohodnocení této pozice).
- Horší **technický stav** některých školských budov a chybějící materiální vybavení a zázemí na některých ZŠ – chybí sportoviště, tělocvičny a prostory pro práci venku.

- **Nízká úroveň zázemí pro technickou výuku** na ZŠ.
- **Nízká míra vzdělanosti** – záškoláctví a předčasné odchody ze vzdělávání.
- **Dlouhodobě neměnná kapacita mateřských škol** (navzdory růstu počtu obyvatel).
- **Setrvalý pokles počtu studentů TUL.**
- **Nedostatečné využití potenciálu TUL** – napojení na podnikatelskou sféru i veřejný sektor (SML), nízká míra aplikovatelnosti na trh atd.

8. Sociální oblast a zdravotnictví

8.1 Sociální oblast

Na základě analýz zpracovaných v předešlém textu lze za jednu z hlavních skutečností sociálně ohrožující budoucí život města a jeho obyvatel označit **stárnutí populace**. Důsledky neustálého zvyšování průměrného věku, který bude dle kvantifikovatelných predikcí dále růst, se dotýká a nadále bude dotýkat velkého spektra subjektů ze sociálního i ekonomického vývoje města. Hlavní obavy jsou zapříčiněny neodvratitelným růstem nákladů na sociální zabezpečení, zdravotní péči či absencí dostatečné pracovní síly na trhu práce.

Důležitým úkolem tak bude **přízpůsobit komunitní plánování služeb** těmto potřebám a zaměřit svoji pozornost právě tímto směrem. Nárůst počtu osob v seniorním věku sebou bude dále přinášet vyšší požadavky na kapacity sociálních služeb, které souvisejí s různými specifickými potřebami těchto osob (nemoci, demence atd.).

Problematických oblastí v sociální sféře je však v rámci SML a celého regionu mnohem více. Pojmenování těchto jevů a hlavních vývojových trendů je představeno dále v této kapitole.

8.1.1 Sociální péče

Níže jsou představeny počty klientů Oddělení sociálních činností za období 2014 – 2018 (ORP Liberec).

Tabulka 13 - Počet klientů Oddělení sociálních činností v období 2014 – 2018

Počet klientů Oddělení sociálních činností					
	2014	2015	2016	2017	2018
Kurátor pro dospělé	117	158	321	184	147
Veřejné opatrovnictví	86	92	98	108	111
Sociální práce	2 921	5 260	5 130	4 704	4 608

Zdroj dat: vlastní zpracování podle dat SML

V oblasti **kurátorské činnosti** pro dospělé je situace stabilní, chybí kapacity bydlení a návazného poradenství pro osoby vracející se z výkonu trestu. V roce 2016 je zde patrný výkyv kvůli dopadům prezidentské amnestie. Resocializace vězňů je naplňována v mezích zákona, kurátorská činnost pro dospělé je vykonávána až po propuštění vězně na svobodu. Informaci o propuštění získává oddělení sociální péče až ve chvíli, kdy k tomu dá vězeň písemný souhlas. Úspěšná resocializace vězňů je komplikována nesnadností získání standardního bydlení a zaměstnání, stejně jako nepřipraveností vězňů na aktuální sociální nástrahy (půjčky, manipulace, práce na černo).

Výkon sociální práce je trvale ve vysokých číslech, s velmi vysokými hodnotami v letech 2015 – 2016 (souvislost s amnestií). Narůstajícím **negativním trendem je potřeba opatrovnictví**. Setrvale stoupá počet osob, které jsou z důvodu psychiatrické diagnózy (časté u mladých lidí) prohlášeny soudně za právně nezpůsobilé nebo částečně nezpůsobilé. Narůstající počet těchto osob je velkou zátěží pro celý sociální systém. Velmi často nemají nebo přicházejí o standardní bydlení a jejich životní úroveň nadále klesá. Také se z nich rekrutují osoby v krajní bytové nouzi – bezdomovectví. Společenským trendem je neochota příbuzných pomoci nemocnému členovi rodiny.

V sociální práci s dospělými nejvíce rezonují následující oblasti:

- problematika zajištění adekvátního bydlení
- dluhy a exekuce
- mezilidské vztahové problémy
- problematika nedostatečné standardní úrovně hygieny a kumulace problémů
- nárůst cílové skupiny osob v důchodovém věku, které se propadají do materiální chudoby a nevyhovujícího bydlení

V další tabulce je poté diskutována oblast sociálně-právní ochrany dětí (SPOD) a vývoj jednotlivých ukazatelů v této problematice.

Tabulka 14 - Sociálně právní ochrana dětí v období 2014 – 2018

Sociálně-právní ochrana dětí					
	2014	2015	2016	2017	2018
Nově zaevidovaní	828	1 368	1 352	1 020	959
Celkem vedeno v roce	3 019	1 406	1 432	1 162	1 148
Počet domácího násilí	60	56	37	48	25
Trestná činnost	125	119	110	141	59
Přestupky	18	16	26	10	14
Výchovné problémy	294	332	325	364	364

Zdroj dat: vlastní zpracování podle dat SML

U agendy SPOD převažuje materiální chudoba rodin, finanční problémy a s nimi úzce související otázka adekvátního bydlení. Trvalými problémy s narůstající tendencí jsou výchovné problémy dětí ve škole, hraničící s kriminalitou. Dlouhodobým problémem je vysoká míra záškoláctví, často spojená se sociálně-znevýhodněným a nepodněným prostředím, odkud záškoláci pocházejí.

Z hlediska personální kapacity jsou dle Odboru sociální péče **aktuální stavy podhodnocené** zejména u opatrovnictví, kde narůstající cílová skupina vyžaduje více opatrovníků, a u agendy sociálně-právní ochrany dětí (SPOD), kde je evidován dlouhodobý podstav (obsazeno je 25 z 36 pozic).

Výše diskutované údaje jsou obtížně odlišitelné pouze pro SML, přesto lze konstatovat následující fakta a vývojové trendy:

- materiální chudoba
- bytová nouze
- nárůst výchovných problémů u dětí a mládeže
- klesající míra domácího násilí
- resocializace vězňů
- vysoká míra psychiatrických diagnóz
- nárůst skupiny chudých seniorů

8.1.2 Komunitní plánování a registrované sociální služby

Komunitní plánování služeb v sociální oblasti slouží v Liberci k organizaci, sdílení a plánování služeb, jejich kapacit a činností v rámci města. Plánování je organizováno do šesti pracovních skupin (PS), z jejichž manažerů a zástupců města se rekrutuje řídicí

pracovní skupina (ŘPS). Organizačně plánování spadá do gesce Odboru školství a sociálních věcí, oddělení humanitní. Jedná se o pracovní skupiny s následujícími tematickými zaměřenými:

1. Senioři
2. Zdravotně znevýhodněné osoby
3. Osoby ohrožené sociálním vyloučením
4. Duševní zdraví
5. Rodina, děti a mládež
6. Osoby ohrožené závislostmi

Komunitní plánování sdružuje nejenom město a registrované poskytovatele sociálních služeb, ale i další projekty v sociální oblasti, které nejsou registrovány jako sociální služby, a to z oblasti zaměstnávání, vzdělávání, bydlení, aktivit volného času a zdravotnictví. V aktuálním komunitním plánu (2018 – 2022) je v základní síti sociálních služeb uvedeno **48 subjektů** s registrací sociální služby.

Souhrnně lze uvést, že **síť sociálních služeb je v Liberci** stabilní a funkční. Nabízí podporu širokému spektru cílových skupin, od zdravotně postižených, seniorů, dětí s hendikepy, mládeže, osob v bytové nouzi a sociálním vyloučením až po osoby se závislostmi, cizince, psychiatricky nemocné nebo osoby vracející se z výkonu trestu.

Nabídka služeb nicméně vykazuje jisté nedostatky v kapacitách. Dlouhodobě chybí služba SAS pro rodiny s dětmi, terénní práce s rizikovou mládeží (streetwork) a nejsou dostatečné kapacity domovů pro seniory. Podle údajů SML činil počet dostupných míst v domech s pečovatelskou službou, domech pro seniory a v pobytových odlehčovacích službách v roce 2019 celkem **874 míst**.

Obecně chybí zacílení na sociální práci v bydlení. Část služeb je nyní financovaná z tzv. evropských projektů (ESF). Jedná se o dluhové poradenství, terénní služby pro sociálně vyloučené, azylový dům pro ženy a pro rodiny s dětmi. Jejich návazná udržitelnost není zatím vyřešena. Celkově je každoroční **financování sociálních služeb ze strany města nutné hodnotit jako podhodnocené**. Všeobecným problémem je nedostatek kvalifikovaných pracovníků v sociální oblasti, zejména pak sociálních pracovníků, ale také např. terapeutů.

Nedostatečné kapacity potvrzuje i statistika ČSÚ za rok 2018, která ilustruje nízké počty sociálních zařízení a souvisejících míst na území SML.

Tabulka 15 - Počet sociálních zařízení a míst k 31. 12. 2018

Počet zařízení a míst v zařízeních v sociální oblasti		
	Počet zařízení	Počet míst v zařízeních
Domovy pro seniory	3	212
Domovy pro osoby se zdravotním postižením	2	82
Azylové domy	2	42
Chráněná bydlení	4	104
Denní stacionáře	3	-
Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež	2	-
Sociální poradny	12	-

Zdroj dat: vlastní zpracování podle dat ČSÚ

Další slabinou, která ovšem není v českém kontextu nijak ojedinělá, je **absence propracovaného zjišťování potřeby sociálních služeb**. Tento systém by pracoval s ustálenou sadou indikátorů nezávislých na informacích samotných služeb, které z velké části v současné době samy definují potřebnost pomocí množství klientů a stavu personálních kapacit. Problém je však komplexní, a vyžadoval by analytické zapojení úřadu s cílem definovat základní sadu indikátorů pro jednotlivé cílové skupiny a problémy, jež by pak byly propojeny s údaji od samotných služeb.

Mimo registrované sociální služby se do plánování zapojují další úřady a organizace, mezi nimiž lze vyzdvihnout Potravinovou banku LK, z.s. či Nábytkovou banku, z.s. S částí spektra sociálních služeb a s městem spolupracuje od roku 2016 Odbor (Agentura) pro sociální začleňování, který pomáhá město strategicky plánovat v začleňování a nastavovat implementační opatření při realizaci projektů. Agentura se rovněž zapojuje do dalších jednání s aktéry ve městě a je členem PS za oblast Osoby ohrožené sociálním vyloučením a stálým hostem v ŘPS.

8.1.3 Dluhy, exekuce a bankroty

Téma dluhů a exekucí nabylo v posledních letech v ČR velkého významu. Příčiny současného stavu vysokého počtu osob na území republiky s exekucemi nejsou dosud dostatečně prozkoumány. Zjednodušeně lze říci, že benevolentní přístup k dluhům a zadlužení, který byl charakteristickým rysem 90. let 20. století, byl po roce 2000 postupně vystřídán striktnějším přístupem vůči předluženým, jehož odrazem byl mj. vznik institutu soukromých exekutorů. Souběžně s tím rostl sektor bankovních i nebankovních půjček, přičemž druhý jmenovaný se postupně zaměřil na ekonomicky a sociálně slabší část klientského spektra. Finanční krize roku 2008 a následné výrazné hospodářské ochlazení, které dopadlo i na ČR, se projevilo vyšší konzumací nebankovních půjček. Stále větší množství lidí se dostávalo do předlužení, exekucí a dluhové pasti.

Při uvažování o dluhové problematice je dále vhodné rozlišovat **zadlužení** (běžný stav v ekonomice), **předlužení** (dlužník přestává své dluhy ekonomicky zvládat), **exekuce** (stav vymožení dluhu zásahem soudního exekutora) a **dluhovou past** (míra předlužení znemožňující bez cizí pomoci se z ní vymanit). Míra exekucí v obci tedy vypovídá pouze o jednom, extrémním aspektu dané problematiky.

Exekuce v Liberci

Podíl osob v exekuci byl v roce 2019 **10,91 %**, což odpovídá počtu **9 454 osob v exekuci** oproti 10 512 osobám v roce 2017. Jedná se o rozdíl 1,22 procentního bodu, tedy pokles zhruba o 10 % oproti roku 2019. Situace se tedy částečně zlepšuje.

O jeden procentní bod však stoupl podíl exekurovaných seniorů, kterých je 8 % z celkového počtu exekurovaných, tedy 756 osob. Podíl mladých osob (18 – 29) na celkových exekucích ve městě je 12 %.

Dále narostl procentuální podíl osob se třemi a více exekucemi. Tři až devět exekucí mělo 42 % z nich, dalších 22 % mělo dokonce 10 až 29 exekucí. V multiexekucích tak v Liberci bylo celkem 64 %, tj. 6 050 osob. **Celkový počet exekucí činil 56 749.**

V mezikrajském srovnání je Liberecký kraj z hlediska podílu osob v exekuci třetí nejhorší v České republice. Míra exekucí v ORP Liberec je pak dlouhodobě nad průměrem kraje.

Osobní bankroty v Liberci

Vstup do oddlužení neboli osobní bankrot je jediným legislativním nástrojem jinak neřešitelných dluhů. V České republice bylo za rok 2019 celkem 116 tisíc osob v bankrotu.

V Liberci v témže roce počet osob v osobním bankrotu dosáhl hodnoty 1 449 (1,66 %). Nejvíce je zastoupena věková skupina 40 – 49 let (31 %), podíl mladistvých ve věku 18 – 29 let je 13 % a senioři (65+) jsou zastoupeny z 6 %.

Vzhledem k vysokému počtu osob v dluhové pasti je dalším důležitým ukazatelem poměr počtu osob v osobním bankrotu k počtu osob v exekuci, který je v Liberci na hodnotě **13,78 %**. V krajském srovnání je Liberecký kraj stejně jako v případě exekucí **třetím nejhorším krajem**.

Údaje o počtu osobních bankrotů a hlubší analytický vhled do skladby cílových skupin v procesu oddlužení jsou důležitým faktorem při plánování poskytování dluhového a sociálního poradenství. V rámci tzv. TAPu pro oblast zaměstnanosti a dluhů Liberec 2020 – 2022 má město zmapované příčiny zadlužování obyvatel, zejména těch s kumulací exekucí a mladých lidí. Rovněž jsou zmapované kapacity sociálních služeb pro tuto oblast, včetně odlišení od základního podávání informací až po intenzivní práci na vzniku dluhové mapy a procesu oddlužení.

Dluhovou problematiku tak lze v případě SML shrnout následovně:

- Liberec je nadprůměrně zatížen exekucemi stejně tak jako Liberecký kraj.
- V průběhu let sice klesá počet osob v exekuci, ale roste počet tzv. multiexekucí. Velkým problémem zůstávají exekuce seniorů a mladých lidí.
- Kapacity služeb dluhového poradenství jsou i díky ESF projektům posílené, nicméně stále neodpovídají rozsahu problému. Po novele insolvenčního zákona (2019) byl zaznamenán mírný nárůst zájmu o oddlužení, nicméně s navýšením životního minima od 1. 4. 2020 zájem o vstup do insolvence klesá (více lidí se rozhodne zůstat v exekucích). Předlužení má v Liberci rozsáhlé důsledky (pracovní trh, bydlení, materiální chudoba atd.).
- Tématu chybí veřejná komunikace (PR), a to jak směrem k zadluženým, tak k odborné i laické veřejnosti (úředníci, politici, sociální služby mimo OSP).
- Chybí jasná koordinace dluhového tématu a propojení na krajskou síť sociálních služeb.
- Ve školách chybí systematické finanční vzdělávání.
- Všechny exekučované osoby jsou v jen velmi těžko řešitelných finančních problémech, velmi pravděpodobně jsou vyloučeni z bydlení, nebo na cestě z vyloučení z bydlení. V případě multiexekucí hovoříme o dluhové pasti a nemožnosti bez cizí pomoci se z problému dostat.

Probíhající aktivity v této oblasti:

V rámci koordinovaného přístupu k sociálnímu vyloučení byly od roku 2017 posíleny kapacity dluhového poradenství u organizací Děčko Liberec, z.s. (občanská poradna), Člověk v Tísni, o.p.s. a Romodrom, o.p.s. Na jaře 2020 byly podány další dva neinvestiční projekty organizací Člověk v Tísni, o.p.s. a D.R.A.K., z.s. v celkové výši 8 milionů Kč. Jejich realizace spadá do období 2020 – 2022. Část služeb financovaných z ESF je udržena díky financování z městského a krajského rozpočtu. Kapacity služeb v této oblasti jsou však stále nedostačující.

8.1.4 Dlouhodobá nezaměstnanost

V roce 2018 tvořil podíl dlouhodobě nezaměstnaných osob na Libereckém trhu práce (tj. setrvání v evidenci ÚP déle než 12 měsíců) téměř jednu čtvrtinu, tj. **24 %** (614 osob). Více než dva roky setrvalo v evidenci 417 osob a více než pět let pak 161 osob. Liberec je v tomto ohledu čtvrtým krajským městem s nejvyšším podílem dlouhodobě

nezaměstnaných uchazečů o zaměstnání, v rámci Libereckého kraje patřil ORP Liberec mezi ty s vyšším podílem.

Příčiny dlouhodobé nezaměstnanosti jsou různé, velmi často je ovšem příčinou kumulace hendikepů na trhu práce. Pojmenování těchto příčin v podmínkách SML je zpracováno v rámci Tematického akčního plánu pro oblast zaměstnanosti a dluhů Liberec 2020 – 2022. Zásadní problém je spatřován ve výše diskutovaném předlužení a exekucí, díky kterému se uchazečům nevyplatí legální zaměstnání.

Jako další klíčové příčiny lze uvést:

- ztráta pracovních návyků a kompetencí
- ilegální zaměstnávání
- zdravotní hendikepy včetně psychických obtíží
- užívání návykových látek

U mladých lidí je to dále:

- původ ze znevýhodněného či demotivujícího prostředí
- společné posuzování osob v domácnosti při žádání o sociální dávky
- absence vize budoucnosti
- neúspěch ve vzdělávání
- exekuce

U starších nezaměstnaných jde zejména o zdravotní problémy, životní rezignaci a ztrátu zájemů v podobě stabilního bydlení. Řešením může být komplexní program postupného zaměstnávání, který by podporu i cíle pro tyto osoby šil "na míru" tak, aby postupně zvládaly náročnější úkoly. Podrobněji je téma popsáno v příslušném akčním plánu.

Probíhající aktivity v této oblasti:

V Liberci funguje několik firem, které uplatňují prvky postupného zaměstnávání. Mezi největší zaměstnavatele v režimu vedlejšího pracovního poměru patří městská příspěvková organizace Komunitní práce Liberec, která zajišťuje desítky pracovních míst na VPP v oblasti úklidu (TSML), odpadů (FCC) apod. Část zaměstnanců na VPP později přechází do dalších, stálejších typů zaměstnání. Většina z nich se však časem vrací do registru ÚP, odkud jsou později opět rekrutováni firmami, často tou stejnou, ze které musel zaměstnanec z důvodu vypršení smlouvy na VPP odejít. Prostupné zaměstnávání v podobě tréninkových pracovních míst realizují uvedené KPL (projekt ESF/OPZ na období 2020 – 2022) a rovněž projekt organizace DRAK.

8.2 Zdravotnictví

Úroveň veřejného zdravotnictví je jedním z důležitých indikátorů kvality života společnosti. Liberec jakožto krajské město by měl mít adekvátní předpoklady pro kvalitní zdravotnický systém. Ve městě se nachází Krajská nemocnice Liberec a středisko Záchrané služby Libereckého kraje. Další odborné lékařské služby zajišťují dvě soukromá zdravotnická zařízení: Podještědská poliklinika a Poliklinika EUC v Klášterní ulici. Rehabilitační a fyzioterapeutické služby poskytuje množství organizací a odborníků. Liberec nedisponuje městskou (veřejnoprávní) nemocnicí ani městskou (veřejnoprávní) poliklinikou.

Jedním z činitelů Indexu kvality života sestavovaného projektem Obce v datech je tzv. **Index zdraví a životního prostředí**, který mj. vyjadřuje zdravotní stav a dostupnost zdravotní péče v daném městě. Hodnota tohoto ukazatele dosáhla v případě města za rok 2019 výše 6,6 (z 10), což Liberec řadí až na 78. místo v České republice (ze všech 206

českých obcí s rozšířenou působností). V rámci Libereckého kraje se pak jedná o 7. pozici.

V souladu se statistickými daty ČSÚ ohledně zdravotního stavu obyvatel (viz kapitola 2) je zřejmé, že významnou negativní složkou je v případě města právě **neuspokojivý zdravotní stav jeho obyvatel**. Mezi příčinami smrti dominují dle podrobnějších statistik novotvary, nemoci oběhové soustavy a v posledních letech rapidně narůstající diabetes. Významnou roli hrají také dopravní nehody a poruchy metabolismu a žláz s vnitřní sekrecí. V podmínkách města rovněž narůstají psychiatrická onemocnění a jejich dopad v podobě úmrtí sebepoškozením (zde je patrný nárůst).

Systém zdravotnictví ve smyslu dostupnosti péče také vykazuje nedostatky. Je zde všeobecný **nedostatek odborníků**, na konkrétní vyšetření jsou často **dlouhé čekací lhůty**. Chybí zejména zubaři i praktičtí lékaři, je velký nedostatek psychiatrů, což se odráží na neléčených psychických onemocněních, jenž mají závažné sociální dopady. **Index praktických lékařů** dle platformy Obce v datech je na hodnotě 3,3 z 10, což řadí Liberec až na 113. místo v ČR. To mj. znamená, že počet ordinací praktických lékařů, které se nacházejí na území obce vztahený na počet obyvatel je velmi nízký. Obdobně je na tom **Index dětských lékařů**, který dosahuje hodnoty 3,4 (153. místo). Liberec tak nemá dostatečnou dostupnost základní zdravotní péče.

Extrémních hodnot poté nabývají ukazatelé **dojezdovosti do nemocnice (9,7/10) a dostupnosti lékáren (1,8/10)**.

Značný vliv na zdraví obyvatel má rovněž kvalita životního prostředí, kterou lze zhodnotit celkem příznivě, a to navzdory rostoucímu problému s kvalitou ovzduší (hodnota indexu je 6,4). Na jednu stranu se může 68. místo v ČR zdát v tomto ohledu jako poměrně pozitivní (s přihlédnutím k velikosti města, dopravě atd.). Nicméně vzhledem k všudypřítomným horám a okolní přírodě zůstává město v této oblasti stále za očekáváním.

Vývoj aktuálně dostupných statistik ČSÚ/ÚZIS z oblasti zdravotnictví za Liberecký kraj jsou souhrnně představeny níže:

Tabulka 16 - Vybrané údaje ze zdravotnictví v Libereckém kraji

Zdravotnictví v Libereckém kraji							
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Lékaři celkem (FTE)	1 686	1 700	1 748	1 735	1 697	1 726	
Zdravotničtí pracovníci nelékaři s odbornou způsobilostí (FTE)	3 739	3 863	3 700	3 653	3 812	3 900	
Nemocnice	8	8	8	8	9	9	
lůžka	2 454	2 474	2 449	2 442	2 389	2 414	
Odborné léčebné ústavy	3	3	3	4	3	3	
lůžka	268	264	253	281	229	229	
Průměrný počet nemocensky pojištěných	146 830	147 210	148 893	149 774	152 193	155 680	154 754
Nově hlášené případy dočasné pracovní neschopnosti	52 419	51 154	60 126	64 680	67 402	74 864	77 049
z toho pro nemoc	46 156	44 613	53 213	57 413	59 996	67 330	69 474
pro pracovní úrazy	1 631	1 719	1 660	1 677	1 729	1 631	1 584
Průměrné procento	4,152	4,072	4,449	4,702	4,732	4,966	5,293

dočasné pracovní neschopnosti							
z toho pro nemoc	3,534	3,456	3,798	4,043	4,052	4,294	4,602
pro pracovní úrazy	0,159	0,156	0,148	0,152	0,153	0,144	0,142

Zdroj dat: vlastní zpracování podle dat ČSÚ a UZIS

8.3 Problémové oblasti pro rozvoj města

Celkově se problematika sociální oblasti a zdravotnictví nevyvíjí pro město Liberec a jeho občany tím správným směrem. Rozsah a různorodá povaha problémů, kterým musí město čelit, a které mohou podstatně ovlivňovat jeho dlouhodobý rozvoj, je nespočet. Mezi faktory s nejvyšší mírou závažnosti a potenciálním dopadem na život města mimo jiné patří následující problémové oblasti:

- **Stárnutí populace** a zvyšující se důsledky neustálého růstu průměrného věku a úbytku produktivní populace => růst nákladů na sociální zabezpečení a zdravotní péči, absence dostatečné pracovní síly na trhu práce.
- **Nedostatek pracovníků v sociální oblasti** – zejména s VŠ, pracovníci v sociálních službách, psychologové a terapeuti. Aktuální stavy jsou podhodnocené zejména u opatrovnictví a SPOD.
- **Nedostatky v síti sociálních služeb** – absence jednotného systému sběru dat => síť nereaguje pružně na potřeby cílových skupin. Dále chybí společné plánování postupu v sociální oblasti s Úřadem práce.
- **Nedostatečné financování** sociálních služeb ze strany SML – zpoždování úhrad, malá finanční podpora preventivních programů atd.
- **Nedostatečné kapacity sociálních zařízení** – domovy pro seniory, azylový dům pro ženy a pro rodiny s dětmi, krizová lůžka atd.
- **Vysoká míra předlužení a exekucí** – zhruba 11 % dospělých obyvatel SML má alespoň jednu exekuci, osobní bankrot se týká 1,66 % libereckého obyvatelstva. Podíl mladých osob s dluhovým zatížením se zvyšuje => rostoucí počet osob v chudobě a sociálním vyloučení.
- **Nedostatečná koordinace a komunikace dluhové problematiky** – chybí veřejná komunikace a propojení na krajské úrovni, ve školách chybí systematické finanční vzdělávání.
- **Vysoký podíl dlouhodobé nezaměstnanosti** => zátěž pro sociální systém, nežádoucí sociální dopady (ilegální práce, drogy, ztráta pracovních návyků atd.).
- **Nárůst cílové skupiny s psychickými obtížemi** – absence centra pro duševní zdraví i kapacit pro jeho vybudování, chybějící kapacity psychiatrů, psychologů a návazných sociálních služeb => nárůst potřeby opatrovnictví, zvyšující se počet dětí a seniorů s psychickými obtížemi atd.
- **Nedostatečná dostupnost zdravotní péče** – nedostatek pracovníků ve zdravotnictví – praktičtí a dětští lékaři, zubaři, psychiatři atd.
- **Neuspokojivý a zhoršující se zdravotní stav** obyvatel Liberce.
- **Nedostatky ve spolupráce mezi rezorty** v sociální oblasti (MML/SML), školství (MML/SML) a zdravotnictví (mimo SML, v rámci SML odbor ani oddělení zdravotnictví neexistuje) – vzájemná neznalost odborností, rolí a hranic práce, absence výměny informací a koordinace, roztříštěnost dle cílových skupin a úřadů, nepřítomnost lékařů na pracovních skupinách v sociální oblasti atd.

9. Cestovní ruch, kultura a sport

Oblast turismu je nesporně jedním z klíčových prvků spojených s Libercem a celým libereckým krajem. Základním stavebním kamenem v oblasti cestovního ruchu města a okolí i nadále nepochybně zůstávají následující činitelé:

- geografická poloha – Trojzemí, Jizerské hory, Ještědsko-kozákovský hřbet
- atraktivita místního prostředí z hlediska kulturních a sportovních míst
- jedinečná historická architektura a městské památkové zóny
- velmi dobrá dopravní dostupnost s Prahou
- široká nabídka turistických, odpočinkových a ozdravných aktivit
- vysoká četnost specifických kulturních, vzdělávacích a sportovních míst jako např. ZOO Liberec, Ještěd, historická budova Radnice, IQLandia, Aquapark Babylon atd.

9.1 Kapacita a návštěvnost hrom. ubytovacích zařízení

Dostupné statistiky navíc potvrzují silnou **rostoucí tendenci**, a to především z hlediska dvou hlavních ukazatelů – počtu hostů a počtu přenocování.

Zejména strmý nárůst počtu hostů SML byl v uplynulém roce 2019 velmi značný, jelikož tento ukazatel meziročně vzrostl o **více než 11 %**.

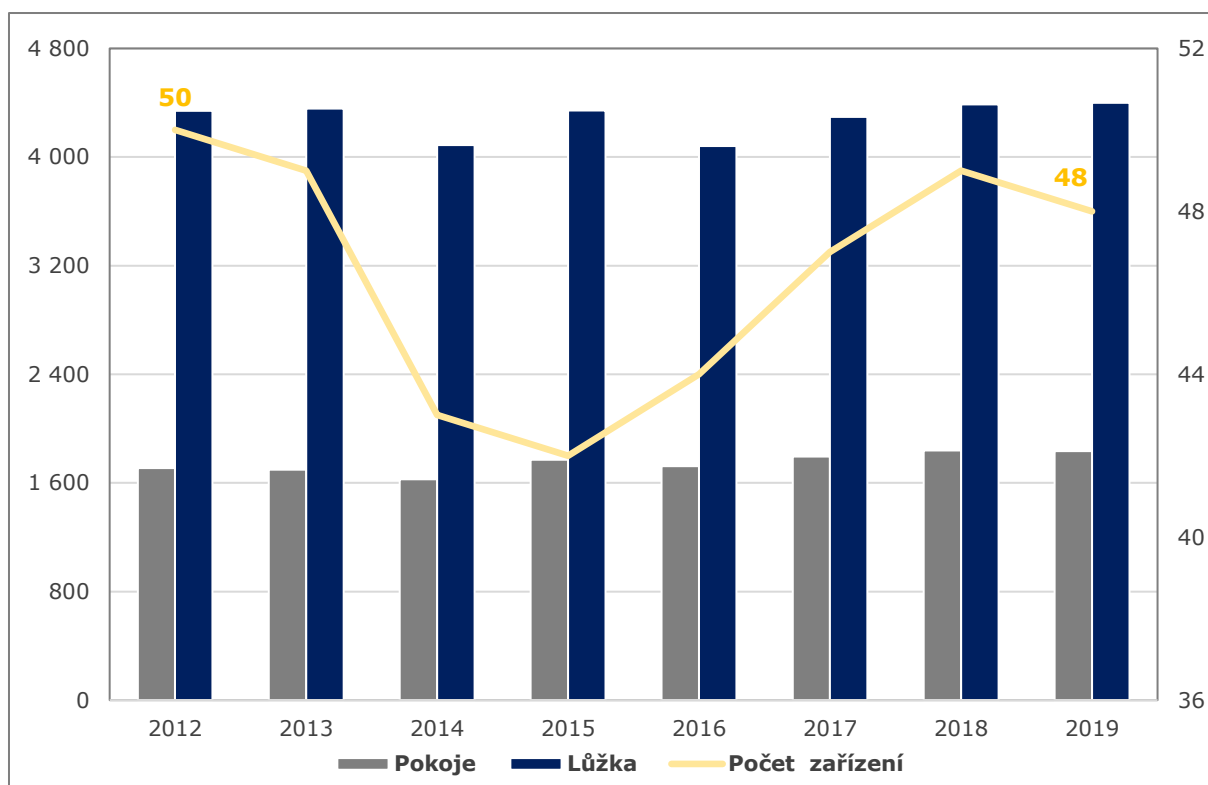
Kapacita hromadných ubytovacích zařízení je oproti tomu nicméně dlouhodobě prakticky neměnná a růst počtu návštěvníků příliš nereflektuje. Počet lůžek v těchto zařízeních, kterých bylo v roce 2019 celkem **48**, se vůči roku 2012 zvýšil pouze o 60, tj. z 4 340 lůžek na nyníjších 4 400.

Tabulka 17 - Kapacita a návštěvnost hromadných ubytovacích zařízení

Kapacita a návštěvnost hromadných ubytovacích zařízení								
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Počet zařízení	50	49	43	42	44	47	49	48
pokoje	1 709	1 698	1 627	1 771	1 724	1 794	1 839	1 833
lůžka	4 340	4 358	4 089	4 344	4 080	4 295	4 388	4 400
Hosté	115 368	95 860	100 293	112 840	135 588	159 178	170 158	189 010
z toho nerezidenti	46 887	40 238	35 116	37 790	43 558	55 175	61 624	66 098
Přenocování	289 602	254 270	223 856	272 010	297 988	373 241	374 823	402 535
z toho nerezidenti	138 887	118 934	89 638	105 455	110 282	155 071	156 349	165 411
Průměrný počet přenocování (noci)	2,5	2,7	2,2	2,4	2,2	2,3	2,2	2,1

Zdroj dat: vlastní zpracování podle dat ČSÚ

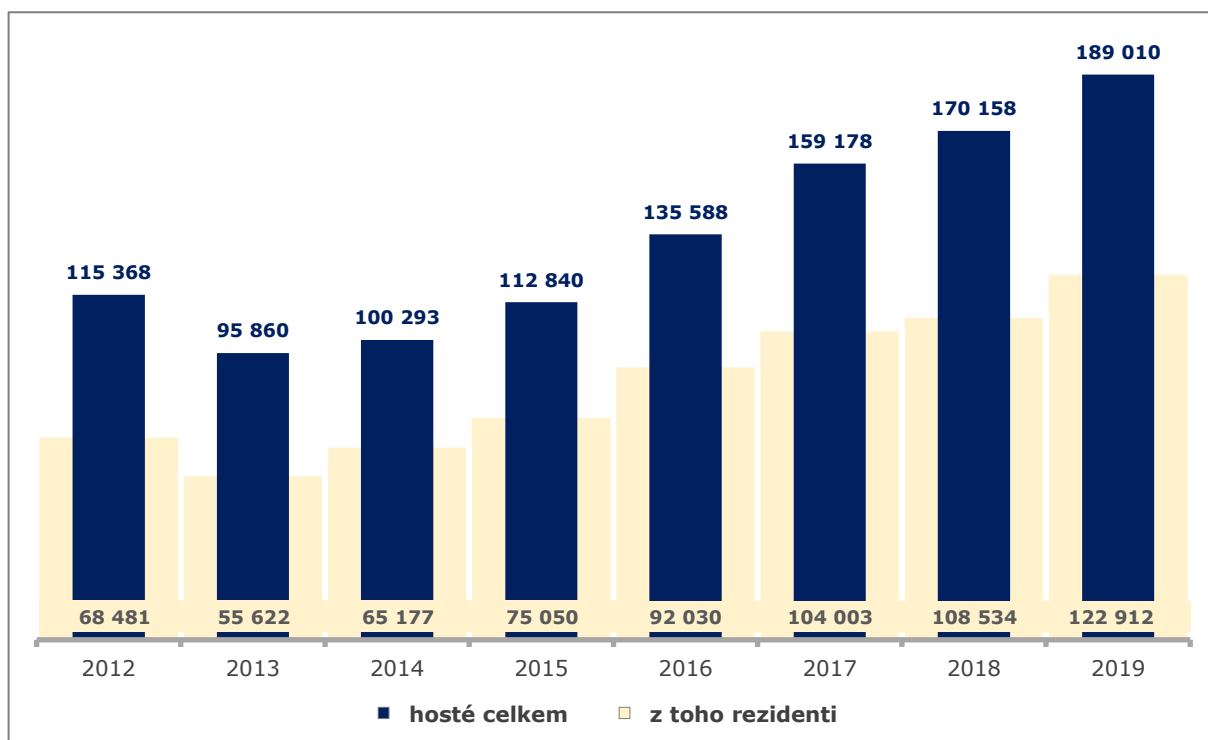
Dominantním negativní jevem je však dlouhodobě klesající průměrný počet přenocování, který se ve srovnání s rokem 2018 propadl o jednu desetinu na aktuálních **2,1 průměrně strávených nocí**. Vývojové tendence hlavních sledovaných ukazatelů jsou přehledně ilustrovány níže.

Graf 28 - Kapacita hromadných ubytovacích zařízení k 31. 12. 2019

Zdroj dat: vlastní zpracování podle dat ČSÚ

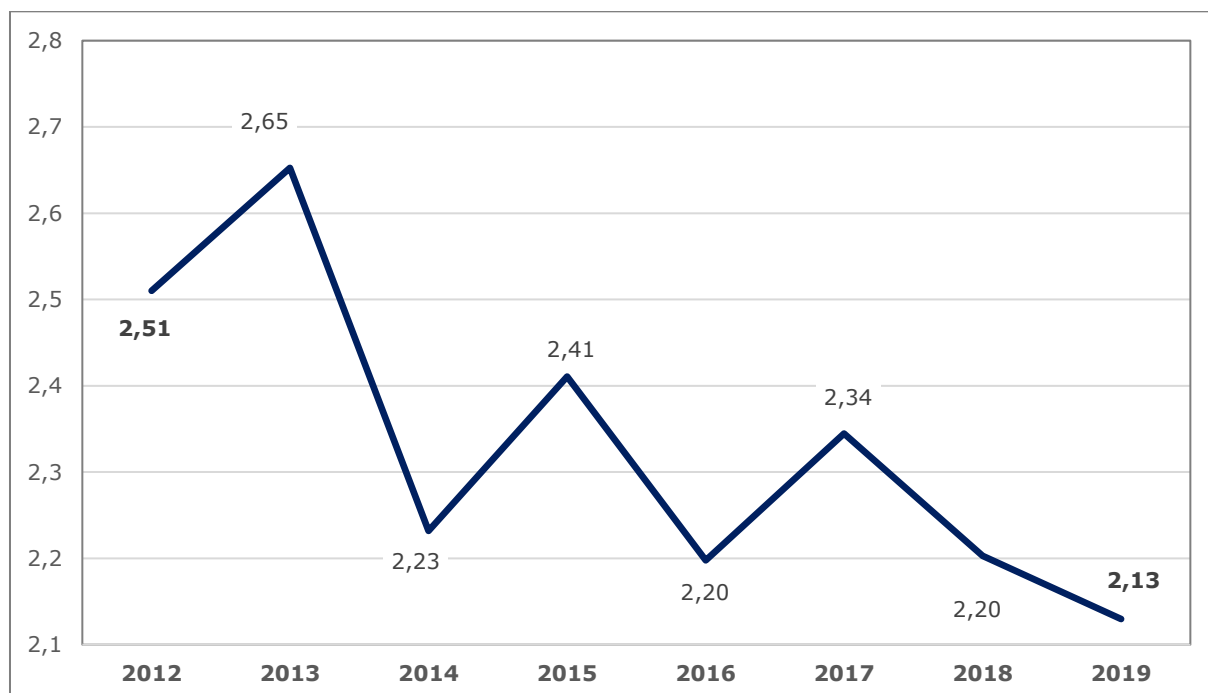
Vývoj počtu hostů ve sledovaném období ukazuje značný růst v každém roce měření od roku 2012. Jednoznačně nejvyšší skokový nárůst byl detekován v roce 2016, kdy bylo dosaženo relativního přírůstku **přes 20 %**. Rozdíl v návštěvnosti Liberce pak mezi lety 2013 – 2019 činí **zhruba 100 %**.

Graf 29 - Návštěvnost hromadných ubytovacích zařízení

Zdroj dat: vlastní zpracování podle dat ČSÚ

Průměrný počet přenocování v posledních letech sice neklesá tak dramaticky (viz graf níže), ale jeho propad o cca **25 %** mezi lety 2013 – 2019 je poměrně citelný a ovlivňuje celkové příjmy z turismu.

Graf 30 - Průměrný počet přenocování v ubytovacích zařízeních

Zdroj dat: vlastní zpracování podle dat ČSÚ

V otázce národnostního složení návštěvníků Libereckého kraje je klíčovým parametrem jeho blízká poloha k sousedním státům, jelikož **občané Německa a Polska tvoří zhruba 75 % všech turistů kraje.**

V celostátní statistice padesáti nejnavštěvovanějších turistických cílů se opakovaně umísťují i dvě lokality z Libereckého kraje, a to:

- **ZOO Liberec** – 402,2 tis. návštěvníků za rok 2019
- **IQLandia** – 382 tis. návštěvníků za roce 2019

Mezi lety 2017 – 2019 je u těchto turistických cílů vidět protichůdná tendence v návštěvnosti, jelikož počet návštěvníků ZOO Liberec stále roste (355 tis./2017 vs. 368 tis./2018), oproti tomu v případě IQLandia naopak každý další rok klesá (421 tis./2017 vs 404 tis./2018).

9.2 Hromadná ubytovací zařízení

Aktuální výčet hromadných ubytovacích zařízení v Liberci je k dispozici v následujícím přehledu.

Tabulka 18 - Seznam ubytovacích zařízení v Liberci k 24. 2. 2020

Seznam ubytovacích zařízení			
Název	Adresa	Kategorie	Počet pokojů
CLARION GRANDHOTEL ZLATÝ LEV	Liberec, Liberec V-Kristiánov, Gutenbergova 126	Hotel ****	101 a více
HOTEL BABYLON	Liberec, Liberec III-Jeřáb, Košická 415	Hotel ****	101 a více
HOTEL JEŠTĚD	Liberec, Liberec XIX-Horní Hanychov 153	Hotel ****	11 až 50
HOTEL RADNICE	Liberec, Liberec IV-Perštýn, Moskevská 11	Hotel ****	11 až 50
PYTLOUN CITY BOUTIQUE HOTEL	Liberec, Liberec IV-Perštýn, Rumunská 655	Hotel ****	11 až 50
PYTLOUN DESIGN HOTEL	Liberec, Liberec XXIII-Doubí, Proletářská 195	Hotel ****	11 až 50
PYTLOUN FLAT HOTEL	Liberec, Liberec IV-Perštýn, Svatoplukova 343	Hotel ****	11 až 50
PYTLOUN GRAND HOTEL IMPERIAL	Liberec, Liberec III-Jeřáb, 1. máje 757	Hotel ****	101 a více
HOTEL ARÉNA	Liberec, Liberec VII-Horní Růžodol, Jeronýmova 494	Hotel ***	51 až 100
HOTEL IMPULS	Liberec, Liberec XXIII-Doubí, Hodkovická 52	Hotel ***	11 až 50
HOTEL LIBEREC	Liberec, Liberec I-Staré Město, nám. Šaldovo 1345	Hotel ***	51 až 100
HOTEL LIBERECKÁ VÝŠINA	Liberec, Liberec XV-Starý Harcov, Wolkerova 251	Hotel ***	10 a méně
HOTEL ORION	Liberec, Liberec XV-Starý Harcov, Jizerská 250	Hotel ***	11 až 50
HOTEL PETRA LIBEREC	Liberec, Liberec VIII-Dolní Hanychov, Ještědská 680	Hotel ***	11 až 50
HOTEL PRAHA	Liberec, Liberec II-Nové Město, Železná 2	Hotel ***	11 až 50
HOTEL U JEZÍRKA	Liberec, Liberec I-Staré Město, Masarykova 438	Hotel ***	11 až 50
HOTEL VALDŠTEJN	Liberec, Liberec XI-Růžodol I, Letná 76	Hotel ***	11 až 50
PYTLOUN HOTEL LIBEREC	Liberec, Liberec VI-Rochlice, Hodkovická 206	Hotel ***	11 až 50
PYTLOUN WELLNESS TRAVEL HOTEL LIBEREC	Liberec, Liberec IX-Janův Důl, Volgogradská 29	Hotel ***	11 až 50
HOTEL U POTŮČKU	Liberec, Liberec XV-Starý Harcov, Na Výběžku 89	Hotel *	10 a méně
APARTMÁ SUNGARDEN LIBEREC	Liberec, Liberec I-Staré Město, Venušina 897	Penzion	10 a méně
MOTEL F 5	Liberec, Liberec III-Jeřáb, Nákladní 865	Penzion	10 a méně

PENSION ALBENA	Liberec, Liberec III-Jeřáb, Hanychovská 447	Penzion	10 a méně
PENSION BAMBINO	Liberec, Liberec I-Staré Město, Heliova 287	Penzion	11 až 50
PENSION DARO	Liberec, Liberec XIX-Horní Hanychov, Za Domovem 333	Penzion	10 a méně
PENSION SKALKA	Liberec, Liberec XIX-Horní Hanychov, Stará Jeřtědská 146	Penzion	10 a méně
PENSION-HOTEL FÉNIX	Liberec, Liberec XIX-Horní Hanychov, Jeřtědská 279	Penzion	10 a méně
PENZION	Liberec, Liberec XXI- Rudolfov, Bedřichovská 1	Penzion	11 až 50
PENZION JASMÍN	Liberec, Liberec IV-Perštýn, Dr. Milady Horákové 379	Penzion	11 až 50
PENZION MILENIUM	Liberec, Liberec I-Staré Město, Baarova 49	Penzion	10 a méně
PENZION RUDOLF	Liberec, Liberec XXI- Rudolfov, U Vleku 53	Penzion	10 a méně
PENZION U MUZEA	Liberec, Liberec I-Staré Město, Vítězná 713	Penzion	11 až 50
PENZION U SOUDU	Liberec, Liberec II-Nové Město, Studničná 209	Penzion	10 a méně
PYTLOUN PENZION ZELENÝ HÁJ	Liberec, Liberec VI-Rochlice, V Háji 460	Penzion	11 až 50
RESTAURANT PENSION U CHOBOTA	Liberec, Liberec VI-Rochlice, Hodkovická 21	Penzion	11 až 50
STARÁ PEKÁRNA	Liberec, Liberec V-Kristiánov, nám. Českých Bratřů 26	Penzion	10 a méně
STUDÁNECKÝ MEDVĚD	Liberec, Liberec XXXI-Krásná Studánka, Hejnická 77	Penzion	10 a méně
SVĚTOBĚŽNÍK BED & WINE	Liberec, Liberec I-Staré Město, Větrná 280	Penzion	10 a méně
AUTOKEMP	Liberec, Liberec XII-Staré Pavlovice, Letná 433	Kemp	11 až 50
INTER HOSTEL LIBEREC	Liberec, Liberec XV-Starý Harcov, Cidlinská 138	Turistická ubytovna	11 až 50
SPORTOVNÍ AREÁL JEŠTĚD	Liberec, Liberec VIII-Dolní Hanychov, Jeřtědská 577	Turistická ubytovna	11 až 50
UBYTOVNA KASÁRNA JANA ŽIŽKY BUD. 2	Liberec, Liberec XIV- Ruprechtice, Horská 333	Turistická ubytovna	10 a méně
DOMOV MLÁDEŽE BLOK A	Liberec, Liberec II-Nové Město, Jungmannova 524	Ostatní zařízení jinde nespecifikovaná	51 až 100
KOLEJE TECHNICKÉ UNIVERZITY V LIBERCI	Liberec, Liberec XV-Starý Harcov, 17. listopadu 584	Ostatní zařízení jinde nespecifikovaná	101 a více
UNIHOTEL	Liberec, Liberec I-Staré Město, Voroněžská 1329	Ostatní zařízení jinde nespecifikovaná	11 až 50

Zdroj dat: vlastní zpracování podle dat ČSÚ

Pro úplnou znalost ubytovacích kapacit a návštěvnosti města by však bylo nutné započítat i samostatné apartmány a zejména pak kapacity související se sdílenou ekonomikou a platformami fungujícími v rámci města (např. Airbnb).

9.3 Marketing města

S oblastí cestovního ruchu částečně souvisí oblast marketingu a určité vizuální identity města. Městský marketing je naneštěstí v praxi většiny měst či regionů, a to nejenom těch českých, aplikován ve velmi omezené a nedostatečné podobě. Zpravidla je totiž chápán pouze jako jednostranná propagace daného území bez přílišného zapojení jakýchkoliv dalších zainteresovaných stran.

Hlavním činitelem úspěšného marketingu města je však schopnost komunikace a spolupráce mezi všemi dotčenými aktéry, mezi které lze zařadit nejenom občany, místní podniky, sdružení a neziskové organizace, ale i správu a reprezentanty města, politiky, svazy, spolky či kulturní organizace. Takový způsob kooperace poté nabízí perspektivu v podobě kontinuálního celoměstského udržitelného rozvoje a integraci veškerých heterogenních sil v jeden fungující celek.

Je tedy podstatné moderní marketing města chápat širěji, a to jako určitý flexibilní koncept odrážející specifické lokální potřeby participujících subjektů. Důraz by zde měl být kladen zejména na **institucionální zajištění komunikace a koordinace s maximálním využitím procesních inovací**.

Každé moderně a chytře smýšlející město by mělo mít určitou **marketingovou koncepci**, která bude vycházet z dlouhodobé vize a strategických cílů města. Tyto cíle by měly odrážet klíčové oblasti v rozvoji města tak, jak je vedení města (ideálně s maximálním zapojením zainteresovaných stran) určilo na základě provedené situační analýzy. Dle dostupných informací nebyla žádná marketingová koncepce či strategie doposud zpracována.

Hlavním cílem v oblasti marketingu by tedy nemělo být pouhé **zlepšení image** daného území, což je běžně marketingový záměr č. 1 většiny měst, ale obdobná pozornost by měla být soustředěna i na následující neméně důležité parametry jeho budoucího úspěchu:

1. Růst atraktivity města pro všechny zúčastněné strany
2. Prohloubení městské identity
3. Profilace města, jeho obyvatel, podniků a dalších relevantních subjektů
4. Optimalizace procesů, růst efektivity a zvýšení využití kapacit a zdrojů
5. Zlepšení ekonomické pozice

V otázce současné image města a regionu byly zhodnoceny veřejně dostupné informace a mediální obraz Liberce, a to zejména z hlediska toho, jak je tento obraz cíleně formován městem samotným. Marketingová teorie toto záměrné budování určité pozice (v tomto případě města/regionu) označuje pojmem **positioning**, který lze v kontextu projektu chápat jako:

- Způsob, jakým je město vnímáno a definováno z hlediska obyvatel i široké veřejnosti
- Postavení města v myslích občanů i jeho okolí
- Proces, který má za cíl dosáhnout jasného a žádoucího vnímání

Záměr určitým způsobem nasměrovat a **sjednotit vnímání města** veřejností byl iniciován samotným městem, které opakovaně vyhlašovalo soutěž o nové logo města. Finální návrh byl v rámci třetího pokusu schválen v roce 2017.

Z dostupných informací je však patrné, že nový **vizuální styl není vždy systematicky využíván** (např. na sociálních sítích atd.) a identita města není vždy úplně zřetelná. Logo navíc není propojené s určitým mottem ani vizí, které by tuto cílenou identitu dokreslovalo. Návrh a provázání libereckého motta a vize s jeho logem města je tak jedním z dalších úkolů pro návrhovou část projektu, který pomůže ucelený a mnoha-významový stylový „branding“ města.

9.4 Problémová témata v rozvoji cestovního ruchu

Jako dlouhodobě neřešený a současně zásadní problém v podmínkách SML ovlivňuje aktuální situaci v oblasti cestovního ruchu mnoho faktorů, které lze souhrnně pojmenovat následujícím způsobem:

- **Nekoncepční přístup** v procesním, projektovém a finančním řízení ze strany SML v podobě absence strategických a procesních postupů a dlouhodobé rozvojové koncepce => nemožnost systematicky plánovat, investovat a řídit projekty vč. oblasti cestovního ruchu.
- **Neexistence dlouhodobé koncepce cestovního ruchu** s jasně nastavenými prioritami a cíli => netransparentnost úřadu v oblasti řízení problematiky cestovního ruchu, špatná prezentace úřadu navenek (neaktivní úřad), většinová negativní zpětná vazba od veřejnosti i soukromého sektoru, nemožnost zajistit stabilní a efektivní finanční podporu pro rozvoj cestovního ruchu.
- **Absence dílčích strategií i akčních plánů** => podpora pro jednotlivé akce a projekty se řeší ad-hoc, nekoncepční finanční hospodaření.
- **Roztříštěnost přístupu města a zřízených organizací** => nezbytnost zajištění prostředků pro své fungování vlastními silami, rozdílná úroveň rozpracovanosti dílčích strategií, které jsou na straně organizací v některých případech důsledněji zpracované a prezentují poměrně dobře finanční a projektové vize, na rozdíl od SML. To vše také negativně podporuje i nekoncepční organizační uspořádání agendy řešené oblasti (myšleno vč. kultury a sportu), kdy správa organizací zřízených městem je rozdělena mezi dva nesouvisející odbory SML, což se mj. odráží v netransparentní propojenosti informací z fungování zřízených komisí.
- **Nedostatečný marketing města** => minimální propagace, neucelený a nevyjasněný branding, nevydefinované cílové skupiny cestovního ruchu, absence marketingové strategie s dopadem na chybějící produkty cestovního ruchu, nevyužitý potenciál moderních technologií.
- **Nevyužitý potenciál ve spolupráci s Libereckým krajem.**
- **Minimální napojení na soukromý sektor**, tj. na poskytovatele služeb, kteří tvoří významnou službu v podpoře a prezentaci cestovního ruchu.
- **Tvorba ani propagace komplexních produktů** zahrnující rozmanité služby pro návštěvníky není zřejmá. Odráží se zde zejména nepropojenost soukromého a veřejného sektoru. Významnou roli hraje i téměř nulový monitoring cestovního ruchu.
- **Jedinečnost města není vydefinována** => doposud nejsou využívané benefity, které město nabízí a jimiž se odlišuje od jiných.
- **Nedostatečná péče o stávající atraktivitu města** – historické a sportovní budovy, špatná infrastruktura cyklostezek, chybějící vodní plochy pro aktivní i odpočinkové aktivity.
- **Neorganizovanost akcí a nedostatečnost doplňkových služeb** ve smyslu parkovacích míst a záchytných parkovišť, nedostatečná jazyková vybavenost ve službách, což dále podporuje negativní vnímání a prezentaci města navenek.
- **Nepřipravenost města reagovat na klimatické změny** => standardní zaměření nejen na zimní sezónu, ale schopnost zajistit i dostatečnost koupacích ploch v letních měsících.
- **Neschopnost využít atraktivitu celé lokality jako celku** => nevhodný, neefektivní a neúčelný přístup.
- **Nízké využití moderních technologií v cestovním ruchu.**

9.5 Kultura

Liberec je přirozeným kulturním centrem regionu i Liberecké kraje. Nachází se zde mnoho významných kulturních zařízení, jako jsou divadla, muzea, galerie, kina či náboženské stavby. Město rovněž disponuje silnou kulturní tradicí s množstvím stavebních a uměleckých památek.

Mezi hlavní významná zařízení či organizace určitým způsobem spojených s libereckou kulturou lze při nejmenším zařadit:

Kulturní zařízení

- Divadlo F. X. Šaldy Liberec
- Naivní divadlo Liberec
- Malé divadlo Liberec
- Dům kultury Liberec
- Krajská vědecká knihovna v Liberci
- Centrum Vlasty Buriana
- Kulturní centrum Vratislavice
- MCU Koloseum
- Lidové sady Liberec
- KultiVAR

Muzea a galerie:

- Severočeské muzeum
- Technické muzeum Liberec
- Automuzeum
- Oblastní galerie Liberec – Lázně
- Rodný dům Ferdinanda Porscheho
- Galerie pod radnici
- Galerie Prostor 228
- Muzeum betlémů, Kryštofovo Údolí
- Muzeum papírové krásy
- Kryt civilní obrany Liberec

Kina:

- Multikino Cinema City Liberec
- Multikino CineStar Liberec
- Kino Varšava
- 4D Kino – Centrum Babylon

Další společensky významné objekty:

- ZOO Liberec
- Botanická zahrada Liberec
- Dinopark
- Centrum Babylon
- Dům dětí a mládeže Větrník

Na území města jsou dále zastoupeny náboženské stavby (13 kostelů a 1 synagoga), jejichž podprůměrný počet ve srovnání s krajskými městy ČR částečně odpovídá dlouhodobě velmi nízkému podílu věřících v Liberci a celém regionu.

Z výše uvedeného přehledu je zřejmé, že kulturní vyžití města je vzhledem k jeho velikosti poměrně dostatečné. Ve městě se rovněž každoročně konají velké kulturní akce jako např. hudební festival Benátská!, Majáles či Oslavy Ještědu. Bohaté historie města a jeho kulturního potenciálu však není dostatečně využíváno, a publicita města tím není příliš dotčena.

9.6 Sport a volný čas

Jedním z hlavních specifických rysů Liberce je jeho sportovní charakter. SML je dlouhodobě vnímán jako město sportu, a to jak na profesionální i amatérské úrovni. Prostředí okolních hor, jež vytvářejí ideální podmínky zejména pro turistiku, cykloturistiku či běh na lyžích, navíc vytváří vysoce nadprůměrný základ pro rekreační účely.

Dle aktuálních (2020) statistik České unie sportu je na území města 67 subjektů a 112 oddílů, které pokrývají široké spektrum sportovní činnosti. Počet registrovaných členů v oddílech je zhruba 14 500. Tyto údaje je však nezbytné brát s určitou rezervou, jelikož nemusí věrně odrážet skutečný stav a rovněž nepostihují neregistrované organizace, popř. evidují již nerelevantní či neaktivní subjekty.

Na nejvyšší klubové české úrovni je v Liberci zastoupen fotbal, hokej, volejbal, tenis či florbal. Zdejší sportovní kluby se navíc mohou chlubit mnoha úspěchy, a to v dlouhodobém horizontu. Velká část vrcholových českých sportovců z oblasti zimních sportů je navíc koncentrovaná do zdejšího oddílu TJ Dukla Liberec.

Nadprůměrné sportovní vyžití i aktivita zdejších obyvatel rovněž přispěla k tomu, že v roce 2012 udělila Asociace evropských měst sportu Liberci titul **Evropské město sportu 2012**.

Sportovní infrastruktura města je tvořena sportovišti venkovního či uzavřeného charakteru, které lze dále zařadit dle jejich využití na aktivní (stadiony) či volnočasová (dětská hřiště).

Z pohledu sportovní infrastruktury je **v majetku města**, popř. městských organizací, následujících osm sportovních areálů:

- Plavecký bazén Liberec
- Městský stadion
- Fotbalový stadion U Nisy
- Skatepark
- Rekreační sportovní areál Vesec
- Sportovní areál Ještěd
- Fotbalový stadion ve Vesci
- Sportovní areál Svojsíkova

Městská sportovní zařízení jsou zpravidla spravována odborem majetkové správy. V některých případech je provoz zajišťován soukromým subjektem na základě smluvního vztahu.

Odbor ekologie a veřejného prostoru SML se dále stará o infrastrukturu **dětských hřišť**, v rámci kterých zajišťuje jejich postupnou revitalizaci. K tomu bylo využito zejména prostředků EU a projektu regenerace dětských hřišť. Rekonstruovaných dětských hřišť s vlastním provozním řádem je na území města již **více než 25**. Obdobný počet je v Liberci i víceúčelových/workoutových sportovišť. Jako součást určité pasportizace venkovních hřišť město zpracovalo přehlednou interaktivní mapu těchto sportovišť, která je dostupná na internetových stránkách města ([link](#)).

V posledních letech dále narůstá význam parkouru (volný sportovní pohyb v terénu přes překážky, vzniklý v městské zástavbě, nyní lze trénovat i uvnitř). Trvalý zájem je o další pouliční aktivity, včetně využívání skateparku (skateboard, brusle, koloběžky), jenž je ovšem dlouhodobě ve špatném technickém stavu a bez průběžných oprav se stává až zdraví nebezpečným (vlastník SML).

Mezi tělovýchovnými organizacemi jsou aktivní TJ Lokomotiva a TJ Sokol Rochlice. Při horolezecké stěně Šutr funguje horolezecký kroužek pro děti a mládež, který rozvíjí činnost horolezecké komunity v Liberci. Ve městě je několik horolezeckých klubů a oddílů – známé jsou např. SK Ještěd a oddíl při TJ Lokomotiva. Další horolezecké stěny jsou v Harcově a jedna stěna pro bouldering je od roku 2018 otevřena v Ruprechticích. Soukromá feratová a v zimě ledová stěna se nachází v centru města (Perštýn).

V oblasti otevřených **vodních ploch** města lze jejich stav označit za dlouhodobě nedostatečný. Ve městě jsou pouze dvě umělá koupaliště (Sluníčko a Vápenka), která jsou dlouhodobě finančně podporována městem. Dále se zde nachází přírodní Lesní koupaliště, které bylo opakovaně předmětem revitalizace. Na území města je rovněž k dispozici Harcovská přehrada a Vesecký rybník, které však v obou případech vyžadují zásadní

obnovu. V otázce uzavřených vodních ploch město disponuje plaveckým bazénem a Aquaparkem v Centru Babylon.

Z finančního hlediska se **podíl výdajů SML na sport za rok 2019 snížil**, a to navzdory celkovému nárůstu výdajů města. V absolutním vyjádření však finanční prostředky určené na sport vzrostly.

Město v nedávné době schválilo **Strategický plán rozvoje sportu SML 2020 – 2030**, kde jsou definovány prioritní osy, strategické cíle a opatření, jejichž realizací má dojít k rozvoji sportu a sportovní infrastruktury na území SML.

9.7 Problémové oblasti pro rozvoj kultury a sportu

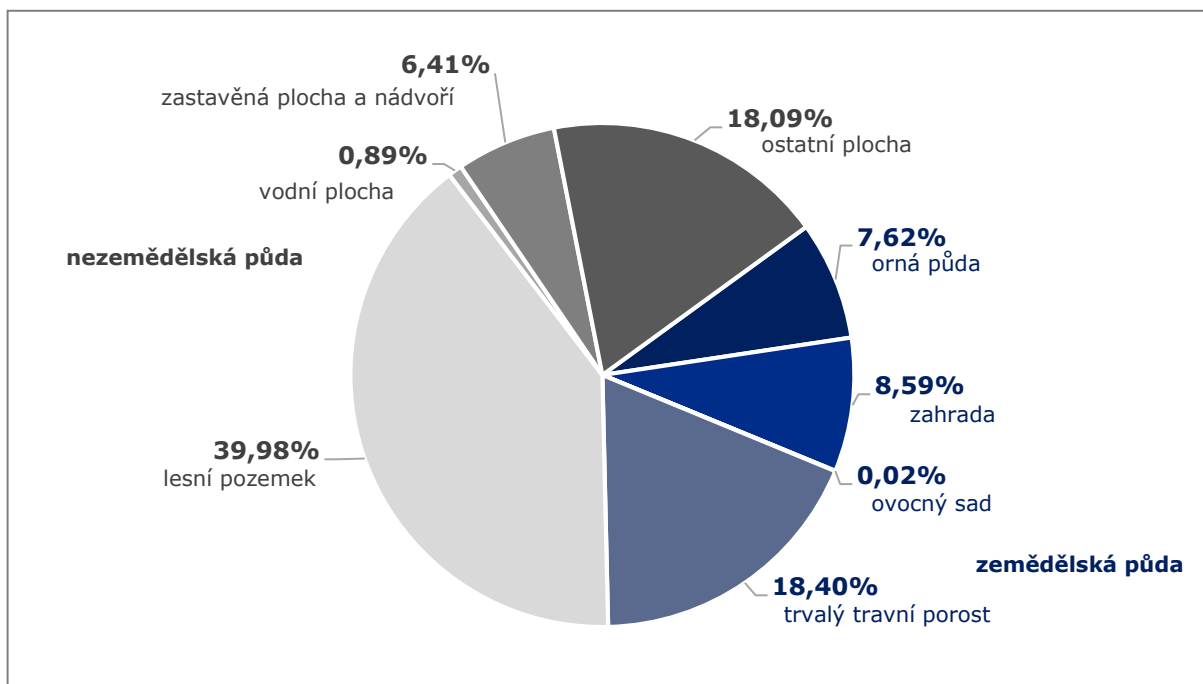
V návaznosti na problematiku cestovního ruchu, která s tematikou kultury a sportu úzce souvisí, níže diskutujeme hlavní problémové oblasti pro budoucí rozvoj sportu, na které by měla být v podmínkách SML soustředěna pozornost.

- **Nízká výtežnost sportovní tradice** města s dostatečným sportovním zázemím, vysokou koncentrací profesionálního sportu a sportovních organizací atd.
- **Nedostatečná propagace bohaté historie a kulturního potenciálu** města vč. absence prezentace Liberce jako centra s vysokou atraktivitou života.
- **Nekoncepční řízení a nedostatečná spolupráce** při plánování a koordinaci činností v oblasti kultury i sportu. Chybějící nastavení systémových podmínek pro realizaci kulturních, sportovních a volnočasových aktivit.
- **Finanční situace města** a nedostatek prostředků určených na rozvoj sportu, nutných oprav a investic. Nízká úroveň předvídatelnosti finanční podpory města směrem ke sportovním organizacím.
- **Špatná kvalita či absence specifických objektů a ploch** určených pro kulturu, sport a volnočasové aktivity, např. absence velkého kvalitního koncertního sálu, nebo haly pro míčové sporty.
- **Neúplně využitý potenciál některých sportovišť** (např. zimní areály v letní sezóně).
- **Nedostatečná kapacita i kvalita koupacích ploch.**
- **Hrozící nedostatečná ochrana hodnotných architektonických souborů.**

10. Životní prostředí

10.1 Půda

Z hlediska struktury a využití půdy na území města činí poměr zemědělské půdy vůči nezemědělské zhruba 35:65. Dle dat ČSÚ (ke konci 2019) je zastoupení zastavěné plochy v rámci města menší než 6,5 %. Aktuální rozložení půdy v Liberci souhrnně ilustruje následující graf.

Graf 31 - Podíl využití půdy v % celkové rozlohy území města Liberce k 31. 12. 2019

Zdroj dat: vlastní zpracování podle dat ČSÚ

Okres Liberec a celý Liberecký kraj dále disponuje značným počtem a rozlohou chráněných oblastí. Níže uvedená chráněná území jsou ve všech svých formách v rámci Libereckého kraje vždy druhá nejpočetnější (po okrese Česká Lípa). Struktura a velikost chráněného území v libereckém okrese je souhrnně znázorněna v následující tabulce.

Tabulka 19 - Struktura a velikost chráněných území v okrese Liberec k 31. 12. 2018

Chráněná území v okrese Liberec		
Typ chráněného území	Počet	Rozloha (ha)
Chráněné krajinné oblasti	2	23 233
Maloplošná chráněná území, a z toho:	34	1 665
národní přírodní památky	1	19
národní přírodní rezervace	4	1 090
přírodní památky	17	172
přírodní rezervace	12	385

Zdroj dat: vlastní zpracování podle dat ČSÚ

10.2 Ovzduší

Během října 2018 bylo na území města provedeno poslední rozsáhlé 24hodinové měření kvality ovzduší. Mobilními systémy bylo proměřováno celkem 6 míst reprezentující nejvýznamnější typy městské lokality (hustá doprava, průmyslová oblast, sídliště atd.). Na základě tohoto rozsáhlého měření orientovaného na různé typy imisí a škodlivých látek byly učiněny následující klíčové závěry:

- **Krátkodobé imisní limity nebyly v průběhu měření na žádném místě překročeny** a v případě SO₂ a CO se jednalo o velmi nízkou zátěž prostředí.
- Obě analyzované dopravní lokality (okolí Šaldova náměstí a křižovatky Letná/Balbínova) potvrdily význam emisí z místní dopravy na kvalitu ovzduší. Atypický průběh hodnot NO₂ (a taky SO₂) ve večerních hodinách na ulici České Mládeže u Dolního Hanychova pak prezentoval pravděpodobný vliv průmyslové zóny.
- Podrobnější analýza podílu polévatého prachu, zvláště pak při měření počtu submikronových částic, jednoznačně indikovala lokální topeniště jako významný zdroj znečištění.
- Stanovení vybraných kovů ve vzorcích ovzduší odebraných na ulici České Mládeže neprokázalo potenciální vliv průmyslové zóny, naměřené hodnoty vybraných prvků lze považovat za pouze mírně zvýšené.

Při srovnání výše uvedených závěrů s rokem 2005 se dle odborníků **kvalita ovzduší ve městě významně nezměnila, a v některých parametrech je dokonce i lepší**. Ovzduší ve městě je dle těchto výsledků negativně ovlivňováno zejména dopravou, průmyslovou zónou a lokálními topeništi. Index znečištění ovzduší je dle platformy Obce v datech na hodnotě 6,4. Mezi krajskými městy je tato hodnota výrazně nadprůměrná.

Z hlediska hlavních **znečišťovatelů ovzduší** byly ze strany Českého hydrometeorologického ústavu na území města indikovány následující subjekty:

• ACL Coating s.r.o.	• FRISCHBETON s.r.o.	• LIBEA, s.r.o.
• ALBECO spol. s r.o.	• GALL s.r.o. - Liberec	• Liberecká obalovna, s.r.o.
• AS-CASTING s.r.o.	• Galvanoplast Fischer Bohemia, s.r.o. - W1	• LICOLOR, a.s.
• CEMEX Czech Republic, s.r.o. - betonárna	• Galvanoplast Fischer Bohemia, s.r.o. - W2	• LIKTO, s.r.o.
• Česká telekomunikační infrastruktura a.s.	• Galvanoplast Fischer Bohemia, s.r.o. - W3	• LIPLASTEC s.r.o.
• České dráhy, a.s.	• GALVANOTECHNA družstvo	• Magna Exteriors (Bohemia) s.r.o.
• České Radiokomunikace – RO Ještěd	• Globus ČR, k.s.	• MAKRO Cash & Carry ČR s.r.o.
• Daiho Schenk s.r.o.	• HACO, spol. s r.o.	• METAFO spol. s r.o.
• DENSO MANUFACTURING CZECH s.r.o.	• Houška OK s.r.o.	• MODELÁRNA LIAZ spol. s r.o.
• DGS Druckguss Systeme	• Intertell spol. s r.o.	• Mold-Tech Standex Bohemia s.r.o.
• DTZ s.r.o.	• Investiční a majetková, a.s.	• MSV Liberec, s.r.o.
• ETK s.r.o.	• Ještědský Bronz s.r.o.	• MSV SYSTEMS CZ s.r.o.
• Fehrer Bohemia s.r.o.	• Kaufland ČR v.o.s. - Liberec I.	• NELI servis, s.r.o. - Kotelna a spalovna
• FinReal Liberec, a.s.	• Kaufland ČR v.o.s. - Liberec II.	• PENGUIN CZ, s.r.o. - chemické čištění oděvů
• FläktGroup Czech Republic a.s.	• Laird s.r.o.	• PILA FACEK, s.r.o.
	• LASER CENTRUM CZ, s.r.o.	

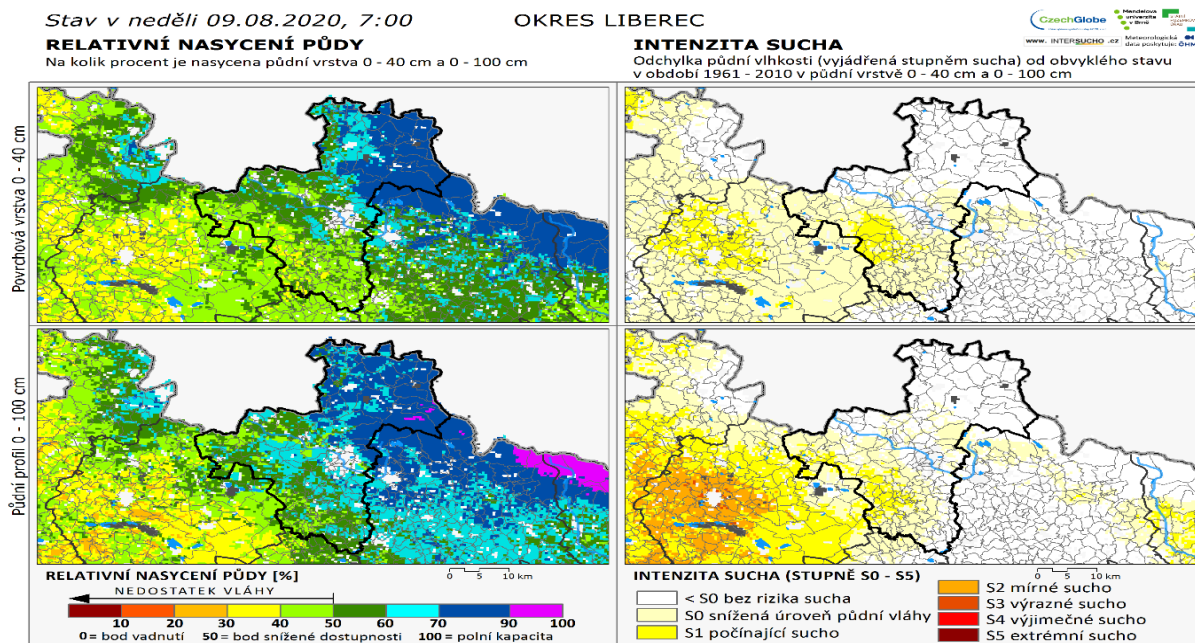

- PRECIOSA, a.s. - závod 03
- PRECIOSA, a.s. - závod 15
- Prettl Automotive Czech s.r.o.
- Projekt Nisa, s.r.o.
- Saint-Gobain Construction Products CZ
- SEMPRO-SŠL spol. s r.o.
- Severočeské vodovody a kanalizace, a.s. - ČOV Liberec
- Severočeské vodovody a kanalizace, a.s. - Závod Liberec
- Severochema, družstvo pro chemickou výrobu
- Sigmaplast a.s.
- STATUTÁRNÍ MĚSTO – krematorium
- Střední odborné učiliště nábytkářské a SOŠ, s.r.o.
- SVED, elektrotechnické družstvo
- Technická univerzita v Liberci, Bendlova
- Technické služby města Liberce a.s.
- TEMPERATOR s.r.o.
- Teplárna Liberec, a.s. - LVZ, a. s.
- Teplárna Liberec, a.s. - Milko
- Teplárna Liberec, a.s.
- Teplárna Liberec, a.s. - Františkov
- TERMIZO a.s. - Spalovna komunálních odpadů
- TRESEBURG s.r.o.
- TRUMPF Liberec, spol s r.o.
- UNITED BAKERIES a.s.
- WARMNIS spol. s r.o. - Bazén KJ3
- WARMNIS spol. s r.o. - Liberec
- Webasto
- Základní škola, Lesní
- Základní škola, Vesec
- Základní umělecká škola -
- ZAPA Beton a.s. - Betonárna Liberec
- ZZN Polabí, a.s.

10.3 Voda

Otázka **dostupnosti pitné vody** na území města je zajištěna víceméně uspokojivě, jelikož dle posledního statistického šetření ČSÚ jí disponuje 91 % obydlených bytů. **Připojení na odpad** pak bylo evidováno u 98 % případů. Provozování vodovodů a kanalizací zajišťuje pro veřejnou potřebu v Liberci společnost Severočeská vodárenská společnost, a.s., která také provozuje městskou čistírku odpadních vod.

Aktuálně nejvíce diskutovanou oblastí životního prostředí je **problematika sucha**. Dle dostupných informací tento problém v okrese Liberec nedosahuje ve srovnání s jinými oblastmi České republiky tak výrazných či dokonce extrémních hodnot, viz obrázek níže.

Obrázek 6 - Nasycení půdy a intenzita sucha v okrese Liberec

Zdroj dat: převzato z www.intersucho.cz

Z hlediska **kvality vody ke koupání** je tento ukazatel sledován místní Krajskou hygienickou stanicí, která průběžně vyhodnocuje stav vodních ploch a vydává příslušná doporučení. Dle aktuálně publikovaných informací (8/2020) platí 1. optimální stupeň na obou umělých koupalištích (Vápenka, Sluníčko) i většině ostatních ploch určených ke koupání v okrese Liberec. Druhý stupeň („voda vhodná ke koupání se zhoršenými smyslově postižitelnými vlastnostmi“) je evidován na Harcovské přehradě. Čtvrtý stupeň („voda nevhodná ke koupání“) je uváděn v případě koupaliště v Chrastavě.

V rámci nepravidelného monitoringu kvality vody na tzv. běžně nemonitorovaných vodních plochách byly v průběhu koupací sezóny 2020 odebrány vzorky vody i na těchto pravidelně nekontrolovaných místech. Voda vhodná ke koupání (tj. 1. stupeň) byla zaznamenána u vodních nádrží Fojtka, Mlýnice a Černá Nisa. Druhý stupeň, tj. zhoršené podmínky, pak u Veseckého rybníku v Liberci, rybníku Kačák v Krásné Studánce, víceúčelové nádrže Javorník či Chrastenského rybníku.

Otázka **kvality a tvrdosti vody** v rámci SML je průběžně monitorována a prezentována společností Severočeské vodovody a kanalizace. Podle těchto informací je na celém území města měkká až středně tvrdá voda.

10.4 Kontaminovaná místa, veřejný prostor

Pro účely evidence a přehledu informací o kontaminovaných a potenciálně kontaminovaných místech či ekologických újmách na území České republiky byl ze strany MŽP zřízen informační systém SEKM (Systém evidence kontaminovaných míst). Na základě tohoto registru se v katastru SML nachází **10** takových lokalit.

- RWE GasNet, s.r.o. (Teplárna)
- Benzina s.r.o. (Sokolská ul.)
- Teplárna Liberec, a.s. (3 lokality)
- Textilana Liberec (2 lokality)
- NORD servis (Krkonoská ul.)
- Bývalá plynárna Liebig and Comp
- Označení IND_31128 (u Centra Babylon)
- Označení IND_31129 (Americká ul.)

V rámci výše uvedeného přehledu jasně dominují lokality určitým způsobem spojené s oblastí liberecké teplárny a bývalých prostor Textilany. Na území ORP Liberec je takto označených rizikových míst dokonce více jak 300. Dle **Indexu znečišťovatelů** (Obce v datech) je na tom město Liberec velmi špatně (hodnota 4,8), což ho řadí až na 152. pozici v rámci všech ORP na území ČR. Tento ukazatel je konstruován na základě počtu firem, u kterých byly zaznamenány úniky škodlivých látek do životního prostředí, a to v okruhu 30 kilometrů od radnice obce.

Dalším problémem města je značný počet a velikost tzv. **brownfieldů**, a to i v centrální části Liberce. Některé lokality v blízkosti centra města jsou ve velmi nevyhovujícím stavu (např. v okolí Babylonu, nádraží atd.). Zejména oblast bývalé Textilany je pak dlouhodobým problémem (zanedbanost, vzhled a nevyužití místo). S těmito skutečnostmi dále korelují velké zaplevelené plochy s minimální údržbou, odpadky či kumulací prachu. V Národní databázi brownfieldů agentury CzechInvest se na území města aktuálně nachází následující čtyři brownfieldy:

- Truhlárna – Vratislavice nad Nisou
- Pianovka – Kateřinské údolí
- Textilana Na Bídě
- Slévárna – Ostašov

Navzdory celkově vysoké roztroušenosti ploch **městské zeleně** na území města, je tato oblast na úrovni SML průběžně zlepšována a rozsah (výměr, kvalita) těchto ploch se neustále zvyšuje. Město systematicky zvyšuje počet nově vysázených dřevin na území Liberce, v roce 2019 to bylo 125 stromů a 416 keřů. Dlouhodobě se tento ukazatel zvyšuje.

Počet urbanizovaných ploch zeleně v centrální části Liberce je však stále podhodnocený a kompenzován spíše lesními porosty na území města.

Občané města mohou sami přispět k údržbě městského prostoru formou aplikace Marushka, která mj. slouží k **hlášení černých skládek a závad na veřejné zeleni**.

Celkový **koeficient ekologické stability** je na území Statutárního města Liberce ve výši 2,11 (rok 2018). Tato hodnota je vzhledem k velikosti města poměrně vysoká (hodnot koeficientu vyšších než 3 dosahuje přírodní a přírodě blízká krajina, s převahou ekologicky stabilních struktur a málo využívaná člověkem). Liberecký kraj má poté nejvyšší koeficient ekologické stability ze všech krajů.

10.5 Odpadové hospodářství města

Na základě dostupných dat je produkce celkových i směsných odpadů v přepočtu na jednoho obyvatele města i kraje výrazně podprůměrná. Obdobně je na tom i množství vyprodukovaného nebezpečného odpadu.

Například v roce 2018 bylo v Libereckém kraji vyprodukováno 136 tis. tun komunálního odpadu. Na jednoho obyvatele kraje tak připadalo 308,1 kg odpadu, což je **nejméně mezi kraji** (průměr v ČR byl 351,2 kg na osobu). Největší část komunálního odpadu tvořil běžný svoz (61,1 %). Celkové množství směsného komunálního odpadu vyprodukované na jednoho obyvatele SML v roce 2019 činilo dle údajů SML 198,86 kg.

Aktuální roční poplatek za svoz odpadu v Liberci (**720 Kč**) je jedním z nejvyšších v České republice (např. Ústí n. Labem – zdarma, Ostrava - 498 Kč, Hradec Králové - 600 Kč, Brno - 670 Kč).

Svoz odpadu na území města zajišťuje společnost FCC Liberec s.r.o. Četnost svozu odpadu zpravidla 1x za 7 dnů.

Sběrný dvůr a sběrná místa

V rámci Liberce jsou občanům k dispozici dva sběrné dvory.

1. Sběrný dvůr ul. Ampérová
2. Sběrný dvůr ul. Dr. Milady Horákové

Na sběrných dvorech mohou občané Liberce bezplatně uložit komunální odpady vč. velkoobjemného, a to do limitu množství 500 kg/rok/občan.

Město Liberec dále nabízí tzv. Jarní a Podzimní úklid, který poskytuje občanům zdarma, není tedy zahrnutý do poplatků za týdenní svoz odpadu. V rámci této služby jsou přistavovány velkoobjemové kontejnery.

Jednotlivá sběrná místa odpadu s vyznačením typu odpadu a přesné lokality jsou poté přehledně k dispozici v rámci interaktivní mapy pasportu odpadového hospodářství ([link](#)).

V rámci města je také provozována spalovna komunálního odpadu společnosti TERMIZO, a.s.

Třídění odpadů

Liberecký kraj je dle pravidelného srovnání organizovaného autorizovanou obalovou společností EKO-KOM, a.s. **jedním z dlouhodobě nejlépe třídícím krajem**, a to zejména z hlediska jeho výtěžnosti. V tomto ohledu se za rok 2018 i 2019 Liberecký kraj umístil vždy shodně na čtvrtém nejlepším místě v obou případech s průměrem přes 73 kg tříděného odpadu na obyvatele.

Z pohledu třídění v rámci SML se oproti roku 2017 podařilo vytřídit každému obyvateli Liberce v průměru o 0,8 kilogramu plastů více, tj. nárůst o 85 tun. Objem vytříděného skla narostl o téměř 50 tun a v případě papíru se jednalo o více než 1 000 tun.

Počet kontejnerových stání v městě Liberci se také každoročně zvyšuje, v roce 2019 jich bylo celkem 407, což představuje nárůst zhruba o 10 % s rokem 2018 a rozdíl 63 % oproti roku 2012.

V oblasti třídění odpadů lze aktuální nedostatek spatřit v **problematice sběru jedlých olejů a tuků**, jelikož zatím nebyla vytvořena síť sběrných nádob, a nebyl tak nastaven proces jejich sběru na území města.

10.6 Aktivita města

Ve srovnání s některými oblastmi ve správě města se celková aktivita v otázce životního prostředí a veřejného prostoru jeví jako celkově uspořádaná a systematicky řízená. Město průběžně aktualizuje relevantní informace na internetových stránkách a disponuje celou řadou užitečné dokumentace, která se této oblasti týká. Jako příklad lze uvést dokumenty k odpadovému hospodářství (informace o třídění jednotlivých odpadů, nejčastější dotazy, plán odpadů, odpadová mapa atd.), způsob hlášení černých skládek a závad na veřejné zeleni prostřednictvím aplikace či realizace programu Ekofond.

Oproti tomu zde chybí určitý strategický dokument k veřejné zeleni a parkům v Liberci, který by tuto oblast koncepčně řešil a plánoval její dlouhodobý rozvoj.

Město v posledních letech za podpory EU dále realizovalo několik projektů v oblasti ŽP, jako např. projekty Revitalizace dvou parků nad přehradou, Zahradní kompostéry pro občany či aktuálně projekt Revitalizace a obnova veřejné zeleně v Liberci – park Pod Sadem míru. Pro dlouhodobý rozvoj oblasti ŽP však bude klíčová dostatečná implementace opatření navržených **Akčním plánem udržitelné energie a klimatu 2030**.

Z hlediska celokrajských investic určených na ochranu ŽP, byla dle ČSÚ v roce 2018 v Libereckém kraji vynaložena částka 1,0 mld. Kč (tj. meziročně více o 1,6 %). V přepočtu na jednoho obyvatele tyto investice odpovídaly 2 327 tis. Kč. Jednalo se o 6. nejvyšší výdaj, tj. 593 Kč pod průměrem ČR. Nejvíce prostředků na ochranu životního prostředí v roce 2018 vložili investoři se sídlem v Libereckém kraji do oblasti ochrany a sanace půdy, podzemních a povrchových vod (41,2 % z celkové částky 4,1 mld. Kč) a nakládání s odpady (36,8 %).

10.7 Problémové oblasti pro rozvoj města

Problematika životního prostředí a jeho jednotlivých komponent není z hlediska její závažnosti a negativních okolností zásadním problémem. Z celostátního hlediska město netrpí nadprůměrným znečištěním ovzduší, nečelí výraznému suchu a kvalita/dostupnost vody je celkově dostatečná. I přes to se však město musí vypořádat s několika nepříznivými jevy, které jeho budoucí rozvoj může nepříznivě ovlivňovat. Jedná se především o následující problémy:

- **Velký počet kontaminovaných míst a znečišťovatelů.**
- **Rozsah brownfieldů**, a to i v centrální části Liberce => zanedbanost, vzhled, nevyužitá místa, zaplevelené plochy s minimální údržbou, odpadky, kumulace prachu.
- **Vysoký poplatek** za svoz komunálního směsného odpadu.
- **Chybějící koncepce** v otázce městské zeleně a veřejného prostoru.
- Absence sítě a způsobu **sběru jedlých olejů a tuků**.

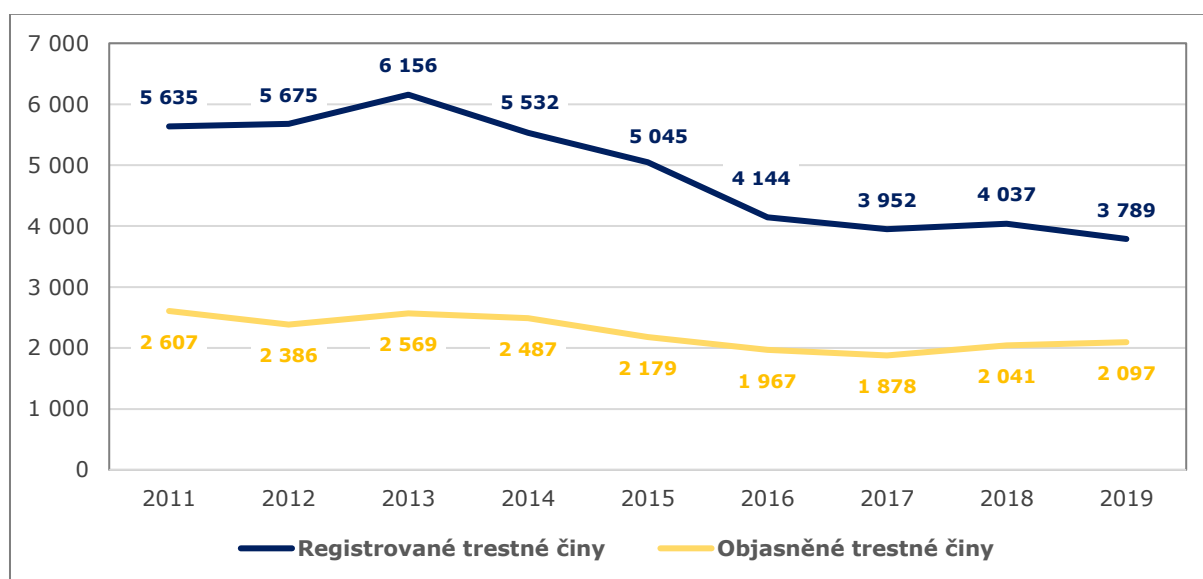
11. Bezpečnost a krizové řízení

11.1 Kriminalita v libereckém regionu

11.1.1 Statistický vývoj

Na základě aktuálních dat Policie ČR je vývoj kriminality v Územním odboru Liberec (tj. okresu Liberec) dlouhodobě klesající. Počet registrovaných trestných činů se mezi roky 2013 a 2019 snížil o téměř **40 %**. Vývoj kriminality v regionu koresponduje se stavem v celém Libereckém kraji, ve kterém kriminalita meziročně poklesla o 5,4 % (v ÚO Liberec o 6,1 %).

V roce 2019 bylo na Liberecku spácháno 3 789 trestných činů, z nichž bylo objasněno více než **55 %** z nich. Míra objasněnosti trestné činnosti dlouhodobě také roste a v tomto roce dosáhla svého maxima ve sledovaném období. Všechny vraždy spáchané v roce 2019 na území kraje byly Policií ČR objasněny.

Graf 32 - Registrované vs. objasněné trestné činy, ÚO Liberec

Zdroj dat: vlastní zpracování podle dat Policie ČR a ČSÚ

Následující tabulka poté zobrazuje povahy této trestné činnosti k roku 2018 v ÚO Liberec.

Tabulka 20 - Povaha trestné činnosti v ÚO Liberec

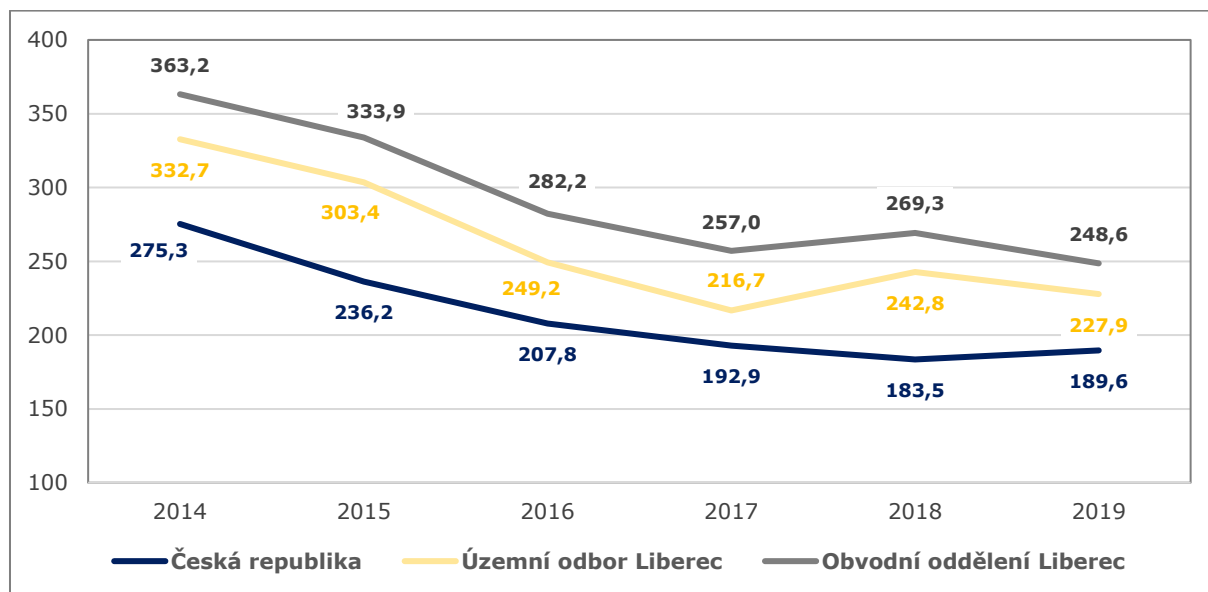
Povaha trestné činnosti v Územním odboru Liberec								
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Kriminalita celkem	5 635	5 675	6 156	5 532	5 045	4 144	3 952	4 037
Obecná kriminalita	4 554	4 713	5 050	4 404	3 815	3 133	2 936	3 051
Hospodářská kriminalita	412	356	463	463	548	436	468	439
Loupeže	84	79	47	74	60	36	42	47
Vloupání do bytů a domů	168	204	214	118	108	91	83	81
Znásilnění	26	20	14	25	16	12	15	15
Vraždy	2	5	4	1	4	-	4	1

zdroj: vlastní zpracování podle dat Policie ČR

V otázce přestupkového jednání bylo v roce 2019 evidováno Městskou policií Liberec **16 106 přestupků**, což je oproti předešlému roku 2018 **nárůst o cca 5 %** (15 310 přestupků). Více jak 9 000 z nich bylo evidováno v souvislosti s parkováním a zajištěním bezpečnosti a plynulosti provozu.

11.1.2 Index kriminality

Na území České republiky je pravidelně sledován tzv. Index kriminality, který udává počet evidovaných trestných činů na 10 000 obyvatel. Vývoj tohoto ukazatele na úrovni ČR, Územního odboru Liberec a Obvodních oddělení Liberec je představen níže.

Graf 33 - Index kriminality v ČR, ÚO Liberec a OO Liberec
Zdroj dat: vlastní zpracování podle dat www.mapakriminality.cz

Jak je patrné z uvedeného přehledu, **Index kriminality je v případě ÚO Liberec za celé sledované období nad celorepublikovým průměrem**, a to poměrně výrazně. Hodnota za SML jakožto průměru čtyř obvodních oddělení (Centrum, Vápenka, Vesec a Vratislavice) je ve všech analyzovaných letech ještě vyšší než v případě Územního odboru Liberec. Pozitivní dlouhodobý pokles hodnoty indexu byl zaznamenán u všech územních dimenzích. V podmínkách ÚO Liberec došlo mezi lety 2014 – 2019 k poklesu o více než **30 %**.

Následující tabulka poté ukazuje, jaká obvodní oddělení SML čelí v rámci své spádovosti největší kriminalitě na území města.

Tabulka 21 - Index kriminality v obvodních oddělení SML

Index kriminality v obvodních oddělení SML						
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Liberec – Centrum	476,9	428,5	342,4	331,7	325,4	306,9
Liberec – Vápenka	364,7	345,2	309	297	297	256,7
Liberec – Vesec	348,5	321,1	276,2	234,2	272,4	234,7
Liberec – Vratislavice	262,5	240,6	201,2	165	182,3	196,1
Liberec – průměr (za 4 obv. odd.)	363,2	333,9	282,2	257	269,3	248,6

Zdroj dat: vlastní zpracování podle dat www.mapykriminality.cz

Z hlediska meziměstského srovnání byl Liberec za rok 2018 (poslední detailní statistiky) v pořadí indexu celkové kriminality **8. nejzatíženějším územním odborem** ze všech 80 územních odborů na území ČR (1. - 4. Praha, 5. Ostrava, 6. Brno, 7. Plzeň), což svým způsobem kopíruje velikost daných měst.

Pro vyhodnocení **aktuální kriminality v Liberci** bylo vybráno roční období 6/2019 – 5/2020. Pro větší vypovídací hodnotu je v níže uvedeném přehledu zahrnut i celkový index ČR a dvou sousedních krajů.

Tabulka 22 - Index kriminality v období 6/2019 – 5/2020

Index kriminality v období 6/2019 – 5/2020	
Území	Index kriminality
ČR	178
Liberecký kraj (KŘP)	183,6
ÚO Liberec	204,3
Liberec – Centrum	265,9
Liberec – Vápenka	225,2
Liberec – Vesec	218,8
Liberec – Vratislavice	178,8
Průměr za Liberec	222,2
Ústecký kraj (KŘP)	209,4
ÚO Ústí nad Labem	233
Královéhradecký kraj (KŘP)	127,8
ÚO Hradec Králové	138,4

Tento přehled ukazuje, že Index kriminality pro Liberecký kraj, Územní odbor Liberec i Liberec jako město je stále vyšší než celorepublikový průměr. Vůči sousedním krajům je na tom lépe než Ústecký kraj, ale podstatně hůře než kraj Královéhradecký.

Podobně je možné se podívat na pozici ÚO Liberec v rámci všech územních odborů v ČR. Liberec ve sledovaném období zaujal 13. místo a nadále patří mezi území nejvíce zatížená kriminalitou v České republice.

11.1.3 Specifické problémy

Kyberkriminalita

Jak vyplývá z aktuálních informací Policie ČR, v posledních letech je evidován strmý nárůst kyberkriminality v České republice. Ve sledovaném ukazateli „Nápad trestné činnosti kybernetické kriminality a kriminality páchané na internetu“ byl počet těchto činů v roce 2019 – 8 417. **Tato hodnota odpovídá růstu cca 24 % oproti předešlému roku 2018 a ve srovnání s rokem 2011 se jedná o růst ve výši 560 %.**

Kyberkriminalita tedy představuje narůstající problém, který není nutně vázaný s určitým územím, ve kterém je páchána, ale má dopady na osoby, které na daném území žijí. Kyberkriminalita má mnoho podob a cílů, společným jmenovatelem je ovšem manipulace s obětí v kybernetickém prostoru. Typické je vylákávání peněz, sexuální zneužívání, kyberšikana a krádež identity. V Liberci se tématu věnuje specializovaný tým PČR.

Ohroženou skupinou jsou zejména děti a mládež, v nemalé míře rovněž osoby v seniorském věku, v nejširším smyslu pak všichni uživatelé současných technologií.

U dospělé populace je nejvyšší riziko **zneužití v kyberprostoru u osob v seniorském věku**. Senioři jsou zranitelní vůči manipulaci, tím spíše pak v kybernetickém prostoru. Snadno mohou být zneužiti a připraveni o majetek, nebo navlečeni do zadlužení díky nevýhodným smlouvám. Problém "šmejdů", který Liberec úspěšně potlačil ve veřejném prostoru "přímo na ulici" se tak přesouvá do kyberprostoru a telefonního kontaktu. Podobně narůstá gamblerství a zadlužování přes internet, které ovšem ještě není datově zmapováno, a jehož důsledky uvidíme v následujících letech.

Kriminalita dětí a mládeže

Statistiky dlouhodobě vykazují pokles zjištěné kriminality dětí a mládeže (ačkoliv pro rok 2017 zaznamenáváme mírný nárůst). Dle rozboru této situace Ministerstvem vnitra ČR to však odpovídá celkovému kriminálnímu trendu. Někdy bývá uváděna vyšší dětská agresivita, což se pro účely této analýzy nepodařilo potvrdit. Obecně je tato skupina obyvatel obtížně statisticky sledovatelná a chybí i centrální evidence přestupků, kde se může velká část protiprávního jednání uskutečňovat. Odbor sociální péče MML nicméně potvrzuje, že počty problémů hraničících s kriminalitou u dětí a mládeže, jimiž se odbor zabývá, v posledních letech narůstá.

Současné děti a mládež jsou stále více propojeni s kybernetickým prostorem. S tím souvisejí nová a významná rizika, která jsou často podceňována jak dětmi, tak jejich zákonnými zástupci. Děti se mohou stát obětí závažné trestné činnosti (vydírání, sexuální zneužití, kyberšikana). V jiných případech se nečekaně snadno (nevědomky) mohou stát i pachateli, například při běžném sdílení hudby a filmů (porušení autorských práv), nebo verbálními útoky (nebezpečné vyhrožování) či sextingem (šíření dětské pornografie) apod. V tomto ohledu existuje nabídka preventivních programů, a to na úrovni organizací, veřejné správy (kraje pro bezpečný internet) i ČR. **Jejich využití není v Liberci vysoké.**

Šikana a kyberšikana

Jedná se o rozsáhlé téma, kterému je věnován prostor v mnoha specializovaných materiálech. Podobně jako u dětské kriminality není snadné situaci mapovat na základě zjištěných statistických údajů. Pro školní šikanu je typická vysoká latence, škola, která šikanu přizná a řeší, může ve výsledku čelit nálepce „problémové“ školy. Česká školní inspekce v minulosti zaznamenávala celostátní nárůst stížností na „neřešenou šikanu“, v roce 2016 uvedla Linka bezpečí nejvyšší počet nárůstu telefonátů o šikaně, v roce 2017 byla spuštěna studentská platforma „Nenech to být“, jejímž prostřednictvím se uskutečnilo přes dva tisíce hlášení o rizikovém chování. Někdy bývá šikana školou odhalena (přiznána) pozdě, až vlivem nepřehlédnutelnosti nebo závažnosti nějakého doprovodného incidentu.

V Liberci jsou funkční kvalitní sekundárně-preventivní programy reagující na řešení zjištěné šikany ve školních kolektivech, jedná se o intervence tam, kde se šikana již vyskytla. Na úrovni primární prevence je zaznamenáván deficit (nízká informovanost dětí o možnostech pomoci, nízké kapacity odborných aktérů, zejména v přímé práci s dětmi na školách).

Pouze kvalifikovanými odhady je identifikována **skupina tzv. bezprizorní mládeže**, která nevyužívá sociálních služeb a volnočasových klubů, praktikuje záškoláctví, a stává se „dětmi ulice“. V Liberci může čítat kolem **50 osob**. Tato skupina byla identifikována asistenty prevence kriminality, sociálními službami (PS bezpečnost) i veřejností. Nejedná se o jednu skupinu, ale o cílovou skupinu složenou z jednotlivců a menších skupin. Zasahuje několik generací, a není ve městě adekvátně ošetřena. Stává se rizikovým podhoubím pro negativní sociální a zdravotní chování, včetně zneužívání návykových látek a praktikování kriminality.

11.1.4 Shrnutí bezpečnostní situace v Liberci

V souladu s výše uvedenými údaji a závěry **Plánu prevence kriminality pro statutární město Liberec 2020 – 2022** lze kriminalitu v podmínkách SML shrnout následovně:

1. Liberec patří mezi územní odbory s vyšší mírou celkové kriminality, což koresponduje i s vyšší mírou kriminality na území Libereckého kraje. I přes to však celková kriminalita v ÚO Liberec dlouhodobě klesá. Objasněnost trestné činnosti naopak roste.
2. Ve srovnání s jinými územními odbory má Liberec vyšší zátěž u celkové, majetkové, násilné i mravnostní kriminality. V kriminální skladbě je nejvíce zastoupená majetková kriminalita.
3. V posledních letech se v Liberci i v ČR dramaticky snižuje počet krádeží aut, ale i nadále patří Liberec k nejzatíženějším územním odborům v ČR. Současným trendem u krádeží vozidel je orientace pachatelů na tzv. bezklíčové systémy.
4. Celostátním trendem zahrnujícím i Liberec je prudký nárůst kyberkriminality. Kyberkriminalitou jsou ohroženy i zranitelné skupiny obyvatel (děti, senioři). Děti mají nízké právní povědomí o pohybu v kyberprostoru, přestože se v něm často pohybují. Snadno se ocitají v roli pachatelů i obětí. Liberecké školy se nedostatečně zapojují do celostátních preventivních projektů a soutěží.
5. Téma šikany ve školním prostředí je aktuální a oběti šikany aktivně projevují zájem o mimoškolní způsoby pomoci.
6. Liberec má nízký počet extremisticky motivovaných trestných činů, určitou hrozbou je nesjednocené nakládání s informacemi u některých incidentů.
7. Senioři jsou ohroženi především podvody a nekalými praktikami prostřednictvím telefonu.
8. Zhruba polovinu všech trestných činů mají na svědomí recidivisté.
9. Kriminogenní faktory pro Liberec poté představují zejména:
  - spádovost města v kraji s vysokou mírou kriminality
  - dosah tří velkých věznic
  - blízkost státní hranice
  - silná drogová scéna
  - podíl recidivistů
  - městské klima spoluutvářené mj. složením obyvatelstva, množstvím ubytoven, opuštěných objektů, heren, obchodních ploch, průmyslovou zónou, sociálně vyloučenými lokalitami, doprovázené nízkým počtem státních i městských policistů, absencí národních centrál, nízkým počtem kamer s absencí inteligentních pokročilých funkcí atd.

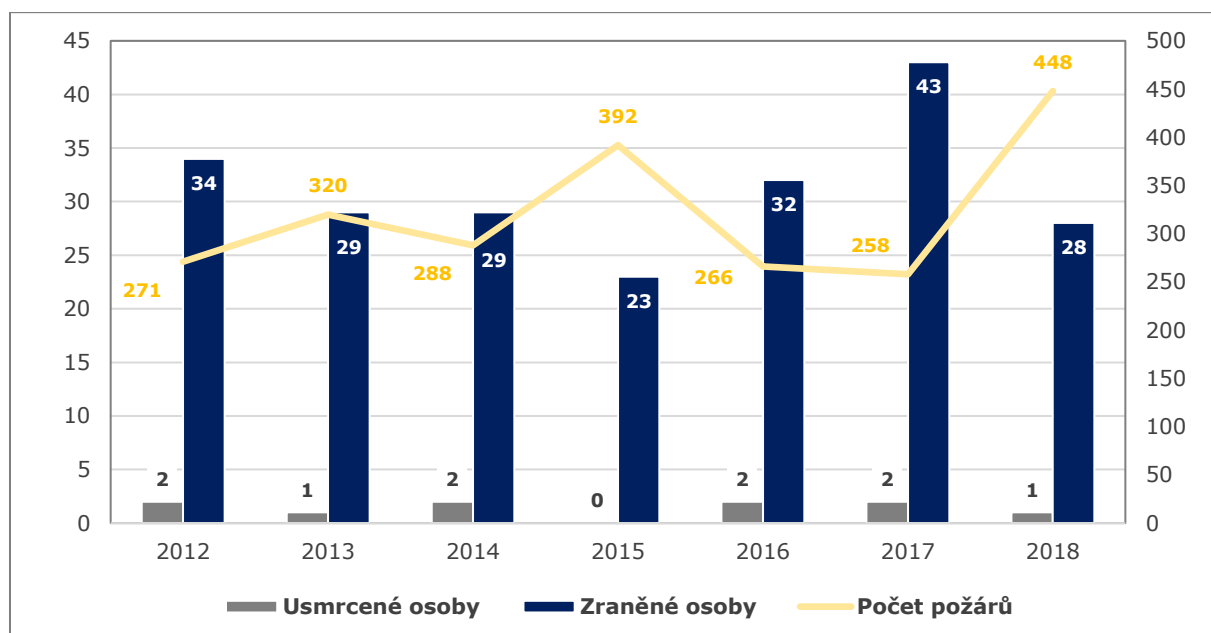
11.2 Požáry

Z hlediska dalšího typu bezpečnostní hrozby, kterou jsou **požáry**, na tom okres Liberec ani celý Liberecký kraj opět není nejlépe. V přepočtu na 1 000 obyvatel bylo v Libereckém kraji způsobeno 2,1 požárů, což v mezikrajském srovnání představuje 3. nejvyšší pozici. Sledovaný ukazatel počet požárů dosahuje v případě libereckého okresu stejné hodnoty. Hlavní negativní statistikou okresu jsou 4 osoby usmrčené vlivem požáru, což je z hlediska okresů ČR velmi nadprůměrná hodnota. Podrobnější statistiky vč. vývoje za roky 2012 – 2019 jsou představeny níže.

Tabulka 23 - Požáry v okrese Liberec v období 2012 – 2019

Požáry								
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Počet požárů	271	320	288	392	266	258	448	360
Počet požárů na tis. obyvatel	1,6	1,9	1,7	2,3	1,5	1,5	2,6	2,1
Přímá škoda (v tis. Kč)	46 998	32 522	21 211	21 772	19 173	134 375	89 436	11 706
Uchráněné hodnoty (v tis. Kč)	124 063	3 347 582	123 293	61 318	60 756	109 138	239 173	70 381
Osoby usmrcené	2	1	2	-	2	2	1	4
Osoby zraněné	34	29	29	23	32	43	28	40

Zdroj dat: vlastní zpracování podle dat ČSÚ

Graf 34 - Počet požárů vč. počtu zraněných a usmrcených osob v okrese Liberec

Zdroj dat: vlastní zpracování podle dat ČSÚ

11.3 Krizové řízení města a preventivní aktivity

Krizové řízení města a bezpečnost

Krizové řízení zajišťuje oddělení krizového řízení při MML (vykonává místní i přenesenou působnost v oblasti), které mj. řeší problematiku koronaviru. Nadřízeným orgánem je krajské krizové řízení spadající pod hejtmana LK.

Liberec je sídlem IZS a jeho důležitých složek – hasičského záchranného sboru, záchranné služby (včetně letecké se sídlem v KNL) a PČR. Z tohoto hlediska lze město považovat za dostatečně vybavené, ačkoliv u prvků IZS hrozí rychlé zastarávání technologií a vozového parku.

Aktivity v oblasti bezpečnosti a prevence kriminality:

- Primární prevence – přednášky, dlouhodobé akce, dopravní hřiště, spolupráce se školami (zajišťuje Městská policie Liberec). Primární prevenci dále zajišťuje řada dalších aktérů, zejména NNO, ale i např. PČR.
- Posilování schopností potenciálních obětí (sebeobrana).
- Sociálně-preventivní programy – Asistenti prevence kriminality Liberec 2018 – 2020, v současné době je v hodnocení na OPZ návazný projekt APK Liberec II.
- Zpracování koncepčního materiálu Plán prevence kriminality pro statutární město Liberec 2020 – 2022.
- Existence MKDS, který se v Liberci skládá z 51 kamerových bodů.
- Organizace znalostních a koordinačních platforem:
  - i. PS bezpečnost při SML (vede primátor města)
  - ii. PS bezpečnost při ASZ (do konce roku 2019)
  - iii. PS pro sociálně vyloučené v rámci KPSS

11.4 Problémové oblasti pro rozvoj města

Ačkoliv může Liberec na první pohled vyvolávat dojem “bezpečného města”, data kriminálních analýz mluví zcela opačně. Liberec bohužel patří mezi města s vysokou kriminalitou, a to nejen v podmínkách kraje, ale i celé České republiky. V kriminalitě dominuje majetková trestná činnost, v rámci ní pak krádeže automobilů. Zanedbatelná není ani míra násilných trestných činů.

Významný je problém návykových látek, mezi nimiž dominují stimulanty, zejména pervitin, který se v regionu vyrábí, distribuuje i konzumuje, a je také předmětem vývozu do Německa. Silný drogový trh má závažné dopady do sociální oblasti, ve kterém způsobuje postupný rozpad sociální integrace člověka, vede k nedokončení vzdělání, dlouhodobé nezaměstnanosti, bezdomovectví a příklonu ke kriminálnímu chování.

Zásadní je rovněž problém kyberkriminality, která v posledních letech dramaticky roste, a je rovněž nesnadno stopovatelná a postižitelná.

Mezi pozitivní stránky lze zařadit preventivní aktivity mnoha aktérů, systematický boj města proti obchodní manipulaci (“Liberec proti šmejdům”), systém okrskářů MP nebo projekt Asistentů prevence kriminality. Statutární město Liberec je v přístupu k bezpečnosti koncepční (tvoří plány prevence, naplňuje opatření, vše pod dohledem manažera prevence kriminality a vedení MP), problémem je zavádění některých opatření do praxe, finanční a personální limity města/úřadu a prosazení sdílení dat mezi některými aktéry.

Z hlediska možných dopadů na další rozvoj města lze dále uvést:

- **Personální podhodnocení** dvou nejvýznamnějších bezpečnostních složek – PČR a MP Liberec. PČR je otázkou centrální úrovně řízení, MP je však tématem pro město samotné.
- **Nedostatek bezpečnostních kamer a zastaralost městského kamerového systému.**
- **Nedostatečná práce s daty a jejich koordinace** mezi hlavními aktéry v oblasti bezpečnosti – sdílení dat a jejich dostatečné využívání, mezirezortní spolupráce, přesun informací k odpovědným zástupcům města veřejnosti.
- **Absence jednotného informačního a varovného systému.**
- Možné dopady v souvislosti s **pandemií koronaviru** – další růst kriminality a šedé ekonomiky.

12. Veřejná správa

12.1 Strategické dokumenty města

Základní strategické dokumenty města zpravidla definují vizi a jednotlivé cíle města v příslušné oblasti a určují cestu, pomocí které jich hodlá ve střednědobém/dlouhodobém horizontu dosáhnout. V kontextu velikosti města lze úroveň (rozsah, aktuálnost) této dokumentace považovat za celkově podprůměrnou a nedostatečně pokrývající všechny klíčové oblasti správy města. Dalším problémem je neuspořádanost těchto dokumentů, tj. neexistuje jeden ucelený přehled základních strategických dokumentů. Některé z nich navíc ani nejsou přímo na webových stránkách SML dostupné. Výčet aktuálních strategických dokumentů města je představen v následující tabulce.

Tabulka 24 - Strategické dokumenty SML

Strategické dokumenty SML		
Název dokumentace	Obsah	Odkaz
Strategie rozvoje statutárního města 2007 – 2020	Základní strategický dokument města, který definuje směry jeho rozvoje do roku 2020.	Link
Aktualizace strategie rozvoje SML 2014 – 2020	Jedná se o základní rozvojový dokument města, který určuje, jak se mělo město rozvíjet v posledních sedmi letech.	Link
Akční plán udržitelné energetiky a klimatu (2030)	Dokument, který primárně nastavuje dlouhodobý plán úsporných energetických opatření s cílem snížením emisí skleníkových plynů a zvyšování energetické účinnosti.	Link
Integrovaný plán rozvoje města Liberec	IPRM je komplexním nástrojem přispívajícím k naplnění strategie rozvoje města.	Link
Integrovaný plán rozvoje území aglomerace Liberec – Jablonec nad Nisou	Dokument představuje integrovanou strategii navazující svým fungováním na model Integrovaných plánů rozvoje měst.	Link
Územní plán	Klíčová územně plánovací dokumentace, která řeší prostorové a funkční uspořádání území v rámci města.	Link
Územní studie	Přehled územně-plánovacích podkladů a posudků, které navrhuje a prověřuje možná řešení vybraných problémů na území města, tj. definují podmínky jeho využití.	Link
Plán udržitelné mobility Liberec – Jablonec nad Nisou	Koncepce řešící dlouhodobou udržitelnost, dostupnost, i bezpečnost dopravy na daném území.	Link
Strategický plán rozvoje sportu statutárního města Liberec 2020 – 2030	Dokument, který na období 2020 – 2030 definuje prioritní osy, strategické cíle a opatření, jejichž realizaci má dojít k rozvoji sportu a sportovní infrastruktury na území SML.	Link
Plán prevence kriminality na roky 2020 – 2023	Dokument, který identifikuje problémy z oblasti bezpečnosti a navrhuje jejich řešení.	Link
Plán odpadového hospodářství SML	Dokument analyzuje vývoj produkce odpadů na území města a zejména předkládá řešení pro nakládání s odpady.	Link
Tematický akční plán pro oblast zaměstnanosti a dluhů v Liberci 2020 – 2022	Střednědobý koncepční dokument řešící problematiku zaměstnanosti a dluhů v SML.	Link
Tematický akční plán pro oblast bydlení, bezpečnosti a občanského soužití Liberec 2020 – 2022	Dokument pojmenovává přetrvávající a nově vznikající hlavní problémy v oblasti bydlení a bezpečnosti.	Link
Komunitní plán služeb v sociální oblasti SML na období let 2018 – 2022	Klíčový dokument pro sociální oblast, který nastavuje sociální služby na Liberecku.	Link

Zdroj dat: vlastní zpracování podle dat SML

12.2 eGovernment v podmínkách SML

Město, co se týče elektronizace služeb a vnitřních procesů, je na tom velmi podobně jako jiná krajská města. Liberec se snaží svým občanům a klientům vycházet vstříc a tomu uzpůsobovat rozsah a kvalitu nabízených služeb, ač většina občansky orientovaných agend je zajišťována v rámci přenesené působnosti, kde je standard stanoven na národní úrovni.

Velmi kladně lze hodnotit výkon základních správních agend MML (vydávání os. dokladů atd.), nastavený systém on-line rezervací (přes 20 % fyzických návštěv úřadu bylo v roce 2019 objednáno přes internet) a celkovou pružnost těchto činností pro klienty. Další digitální předností veřejné správy je například aplikace Marushka, mapa odpadového hospodářství či mapa dětských hřišť a sportovišť.

Na druhé straně zde spatřit velké množství příležitostí, které se městu v oblasti tzv. chytré správy (Smart Administration) nabízejí, mezi které lze mj. zařadit:

- Digitalizace dokumentace a procesů
- Pasportizace majetku
- Systém na kontrolu a jednoduché ovládání veřejného osvětlení
- Optimalizace komunikace s občany
- Rozvoj městské senzorické sítě
- Zefektivnění přístupu v komunikaci s klienty úřadu/města
- Optimalizace vnitřních procesů úřadu
- Pokrytí všech budov veřejně přístupným internetem
- Rozvoj v oznamování na základě SMS, automatizovaný systém informování a komunikace s úřadem
- Dálkové nahlížení do spisu – propojení digitalizovaných spisů s portálem občana
- Informace o obsazenosti parkovišť
- Zavedení systému projektového řízení
- Systémový přístup k rozvoji města, jeho částí a dílčích prvků v něm
- Jednotná komunikace za město a jednotná vizuální identita
- Optimalizace systému řízení městských organizací a firem
- Podpora identity občana, věrnostní karta a karta turistů, včetně podpory prostřednictvím městské aplikace

12.3 Spolupráce s městy a regiony

Míra spolupráce s okolními městy/obcemi/regionu vychází primárně ze správního rozdělení území a postavení Liberce v každém z nich. Nejtěsnější spolupráce tak probíhá v rámci ORP Liberec, kde se nachází 28 obcí, z toho 7 měst. Klíčová je však spolupráce na úrovni celokrajské, zejména s Libereckým krajem samotným. Vzhledem k neustálé rostoucímu významu a úloze krajského uspořádání na českém území nabývá vzájemná komunikace a koordinace mezi SML a LK na své důležitosti.

Z obecného hlediska lze hlavní problém spatřit v paralelně běžících systémech prostorového uspořádání a tvorbě základních rozvojových a územně plánovacích dokumentů, které vždy nejsou ve vzájemné harmonii. Obě instituce spolupracují ve výkonu některých agend/projektů, nicméně v určitých oblastech je absence vzájemné koordinace poměrně patrná a prostor ke zlepšení stavu je zde značný (např. v oblasti VaV, cestovního ruchu, kultury, sportu atd.)

Jak již bylo zmíněno v úvodu, Liberec je rovněž součástí Euroregionu Nisa, který v rámci tzv. Trojzemí propojuje Českou republiku s Německem a Polskem. Euroregion vznikl již v roce 1991, což z něj činí první přeshraniční strukturu ve střední a východní Evropě.

SML je rovněž členem Svazu měst a obcí, od roku 2013 je také členem Národní sítě Zdravých měst ČR. V současné době Liberec spolupracuje s pěti zahraničními partnerskými městy:

- Amersfoort (NL)
- Augsburg (SRN)
- Dunkerque (FR)
- Nahariya (IZR)
- Zittau (SRN)

13. Občanská společnost

Občané, kteří se sami nechtějí zapojit do správy města svou kandidaturou do řad zastupitelstva, nebo kteří nebyli zvoleni, mají přesto řadu možností, jak se aktivně podílet na chodu města a jak ovlivňovat rozhodnutí městských orgánů.

Kromě zákonem daného práva účastnit se zasedání zastupitelstva města a vyjadřovat se k aktuálně projednávaným věcem, mohou občané ovlivnit život v Liberci mnoha dalšími způsoby. Mohou se například sdružovat do osadních výborů, čímž získají větší možnost zapojení do politického rozhodování o životě ve své čtvrti, nebo mohou využít řady dalších pobídek, jimiž město svým obyvatelům umožňuje vyjádřit své mínění o konkrétní problematice. K tomu město využívá různých komunikačních kanálů a technologií.

13.1 Komunikace s občany a informační kanály

O dění ve městě se občané mohou dozvědět z několika zdrojů a také mají k dispozici nástroje, jak poskytnout zpětnou vazbu či podat podnět k jednání odpovědných pracovníků města. Jedná se zejména o následující komunikační prostředky:

- **Zasedání zastupitelstva města** je snímáno webovou kamerou a pomocí streamu přenášeno na webové stránky města. Jednání tak lze sledovat v reálném čase, a mohou ho tak sledovat i ti, kteří se jej osobně z nějakého důvodu nemohou zúčastnit.
- Město na svých **webových stránkách** zveřejňuje aktuální informace k územnímu plánu, rozpočtu města a k investičním i neinvestičním projektům města. Prostřednictvím webového formuláře může občan i přímo zadat dotaz, návrh nebo připomínku k fungování města.
- Každý měsíc město vydává **Zpravodaj ^Liberec**, a to v nákladu 50 000 kusů. Zpravodaj je distribuován zdarma do poštovních schránek a na výdejní místa v rámci města. Občané se z něj mohou dozvědět zásadní aktuality ze života ve městě i o plánovaných opatřeních, která by mohla ovlivnit jejich běžný život.
- Od února 2019 je v provozu **mobilní aplikace Marushka**, prostřednictvím níž lze upozornit na závady, poruchy a nedostatky kdekoli ve městě. Podnět je pak správcem systému předán odboru, který je za konkrétní problematiku ve městě zodpovědný.
- K některým zásadním rozhodnutím město pořádá **veřejná projednání**, kde občané mohou pokládat konkrétní dotazy a svými připomínkami přispět k lepšímu vyřešení daného problému. Projednání jsou pořádána zejména k návrhům strategických dokumentů města (např. v rámci přípravy této strategie rozvoje), k významným investičním akcím a k problémům, které občany města aktuálně nejvíce zajímají.

13.2 Osadní výbory

V rámci města fungují tzv. osadní výbory, které jsou především oprávněny předkládat vedení města návrhy týkající se rozvoje části obce a rozpočtu obce, popř. se vyjadřovat k návrhům vedení města či k připomínkám a podnětům předkládanými občany orgánům obce. Možnost založit osadní výbor je otevřena všem občanům.

Zástupci osadních výborů se zpravidla vyjadřují ke konkrétním tématům, které se dotýkají jejich lokality, zejména k problematice veřejných prostranství, městské infrastruktury a zeleně a k dalším otázkám života ve městě. Některé z osadních výborů také vyvíjejí vlastní aktivity s cílem podpořit kulturní život a komunitní vztahy ve své čtvrti. V Liberci aktuálně (k 8/2020) existuje následujících **11 osadních výborů**:

- Osadní výbor Rochlice
- Osadní výbor Horní Hanychov
- Osadní výbor Pilínkov – Hluboká
- Osadní výbor Vesec
- Osadní výbor Kateřinky
- Osadní výbor Rudolfov
- Osadní výbor Janův Důl
- Osadní výbor Machnín, Karlov a Bedřichovka
- Osadní výbor Růžodol I
- Osadní výbor Kristiánov
- Osadní výbor Františkov

13.3 Zdravé město Liberec

Od roku 2013 je město členem **Národní sítě Zdravých měst ČR**. Řadu aktivních kroků pro zapojení občanů do správy města koná právě z tohoto titulu, tj. v rámci naplňování kritérií místní **Agendy 21**, k jejímuž aplikování se tímto Liberec zavázal. V roce 2016 dosáhlo město postupu do kategorie „C“ v síti zdravých měst. Součástí aktivit Zdravého města je také každoroční Veřejné fórum, kde občané mohou diskutovat a hlasovat o tom, které problémy ve městě vnímají jako zásadní. Výstupy fóra pak zastupitelstvo města projednává a předává k řešení odpovědným odborům. Každoročně je také připravován Plán zlepšování MA21, na který navazuje Výroční zpráva hodnotící, v rámci které je zhodnocena míra naplnění jednotlivých kritérií Agendy 21.